

Brüssel, 23.2.2022
COM(2022) 71 final

2022/0051 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

**mis käsitleb äriühingute kestlikkuselast hoolsuskohustust ja millega muudetakse
direktiivi (EL) 2019/1937**

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEC(2022) 95 final} - {SWD(2022) 38 final} - {SWD(2022) 39 final} -
{SWD(2022) 42 final} - {SWD(2022) 43 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Liidu edukas üleminek kliimaneutraalsele ja rohelisele majandusele¹ kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega² ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide, sealhulgas inimõiguste ja keskkonnaga seotud eesmärkide saavutamise sõltub suuresti kõigi majandussektorite ettevõtjate käitumisest. Selleks tuleb nende väärtusahelates rakendada inimõigustele ja keskkonnale avalduva kahjuliku mõju leevendamise ulatuslikud protsessid, integreerida kestlikkus äriühingu üldjuhtimise ja haldussüsteemidesse ning teha äriotsuseid inimõigustealase, kliima- ja keskkonnamõju ning ettevõtjate pikemaajalise vastupidavuse raamistikus.

ELi ettevõtjad tegutsevad keerulises keskkonnas ja – iseäranis just suurettevõtjad – toetuvad globaalsetele väärtusahelatele. Arvestades nende tarnijate suurt hulka liidus ja kolmandates riikides ning väärtusahelate üldist keerukust, võib ELi ettevõtjatel, sealhulgas suurettevõtjatel, tekkida raskusi inimõiguste või keskkonnamõjuga seotud riskide kindlakstegemisel ja maandamisel oma väärtusahelates. Väärtusahelas kahjuliku mõju kindlakstegemine muutub lihtsamaks, kui rohkem ettevõtjaid täidab hoolsuskohustust ning seega on inimõigustele ja keskkonnale avalduva kahjuliku mõju kohta kättesaadav suurem hulk andmeid.

ELi majandus on globaalsete väärtusahelate kaudu ühendatud miljonite töötajatega üle maailma ja sellega kaasneb kohustus võtta meetmeid nende töötajate õigustele avalduva negatiivse mõju vastu. ELi kodanike selge soov, mis on esitatud eelkõige Euroopa tuleviku konverentsi raames, et ELi majandus aitaks kaasa nende ja muude kahjulike mõjude kõrvaldamisele, kajastub liikmesriikides juba kehtivates või tulevastes inimõiguste- ja keskkonnaalast hoolsuskohustust käsitlevates õigusaktides,³ riikide tasandil käimasolevates aruteludes ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu üleskutses tegutsemisele. Mõlemad institutsioonid on kutsunud komisjoni üles esitama ettepanekut äriühingu hoolsuskohustust käsitlevate sektoriüleste liidu õigusnormide kohta⁴. Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjon on oma ühisavalduses „ELi seadusandlikud prioriteedid 2022. aastaks“⁵ väljendanud kindlat taht saavutada inimeste hüvanguks toimiv majandus ning parandada sealjuures äriühingute kestlikku üldjuhtimist reguleerivat õigusraamistikku.

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) ja milles on sätestatud ka siduv eesmärk vähendada riigisisest kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega.

² Komisjoni teatis „Euroopa roheline kokkulepe“, COM/2019/640 final.

³ Seni on hoolsuskohustust käsitleva horisontaalse õigusakti võtnud vastu Prantsusmaa (*Loi relative au devoir de vigilance, 2017*) ja Saksamaa (*Sorgfaltspflichtengesetz, 2021*), teised liikmesriigid (Belgia, Madalmaad, Luksemburg ja Rootsi) plaanivad seda teha lähiajal ning Madalmaad on kehtestanud täpsema valdkondliku suunitlusega seaduse lapstööjõu kohta (*Wet zorgplicht kinderarbeidm 2019*).

⁴ Euroopa Parlamendi 10. märtsi 2021. aasta resolutsioon soovitustega komisjonile äriühingu hoolsuskohustuse ja vastutuse kohta (2020/2129(INL)); nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldused inimõiguste ja inimväärse töö kohta ülemaailmses tarneahelates (13512/20).

⁵ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisavaldus „ELi seadusandlikud prioriteedid 2022. aastaks“ (ELT C 514I, 21.12.2021, lk 1).

Järgides kehtivaid rahvusvahelisi vabatahtlike vastutustundliku äritegevuse standardeid,⁶ kasutab üha suurem hulk ELi ettevõtjaid väärtusahela hoolsuskohustust vahendina, millega teha kindlaks oma väärtusahela riskid ja suurendada vastupidavust väärtusahelate ootamatutele muutustele, kuid ettevõtjatel võib tekkida ka raskusi, kui nad kaaluvad väärtusahelaga seotud hoolsuskohustuse nõuete kasutamist oma tegevuses. Raskused võivad tuleneda näiteks õigusselguse puudumisest äriühingu hoolsuskohustuse osas, väärtusahelate keerukusest, turusurve, teabe puudulikkusest ja kuludest. Seetõttu ei ole hoolsuskohustuse eelised Euroopa ettevõtjate seas ja majandussektorites laialdaselt tuntud.

Üha enam on hoolsuskohustust rakendanud peamiselt suurettevõtjad, kuna see võib anda neile konkurentsieelise.⁷ Sellega vastatakse ka ettevõtjatele avalduvale suurenevale turusurvele tegutseda säästvalt, kuna see aitab neil vältida soovimatuid maineriske seoses tarbijate ja investoritega, kes on kestlikkuse aspektidest üha teadlikumad. Need protsessid põhinevad aga vabatahtlikel standarditel ega anna kahju tekkimise korral õiguskindlust ei ettevõtjatele ega kannatanutele.

Paistab, et vabatahtlik tegevus ei ole toonud kaasa ulatuslikku paranemist eri sektorites ja seetõttu täheldatakse ELi tootmisest ja tarbimisest tulenevaid negatiivseid välismõjusid nii liidus kui ka väljaspool. Teatavaid ELi ettevõtjaid on seostatud kahjuliku inimõigustealase ja keskkonnamõjuga, mis võib tekkida ka nende väärtusahelas⁸. Kahjuliku mõju hulka kuuluvad eelkõige inimõigustega seotud probleemid, nagu sunniviisiline töö, lapstööjõu kasutamine, ebapiisav töeterav ja tööohutus, töötajate ekspluateerimine, ning keskkonnamõju, nagu kasvuhoonegaaside heide, reostus või elurikkuse kadumine ja ökosüsteemi seisundi halvenemine.

Viimastel aastatel liikmesriikides tekkinud äriühingu hoolsuskohustuse õigusraamistikud⁹ on kajastanud suurenevat soovi toetada ettevõtjaid nende püüdlustes täita oma väärtusahelates hoolsuskohustust ning edendada inimõigusi, laste õigusi ja keskkonda austavat äritegevust.

⁶ Ühinenud Rahvaste Organisatsioon, „Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations ‘Protect, Respect and Remedy’ Framework“ (Äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted: ÜRO raamistiku „Kaitsta, austada ja heastada“ elluviimine) (2011), kättesaadav aadressil https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf.

OECD suunised hargmaistele ettevõtetele (2011. aasta ajakohastatud versioon), kättesaadavad aadressil <https://doi.org/10.1787/9789264115415-en>, koos soovitustega vastutustundliku äritegevuse kohta, samuti OECD hoolsuskohustuse suunised vastutustundliku äritegevuse kohta (2018) ja OECD valdkondlikud suunised, kättesaadavad aadressil <https://mneguidelines.oecd.org/mneguidelines/>.

⁷ Vt käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhinnang, lk 15, 23.

⁸ Hoolsuskohustust käsitlevas uuringus (Euroopa Komisjon, õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat, Smit, L., Bright, C., *et al.*, „Study on due diligence requirements through the supply chain: final report“ (Uuring kogu tarneahela hoolsuskohustuse nõuete kohta: lõpparuanne), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/39830>, lk 221) osutatakse sellele, et äriühingute riskihindamise protsessid keskenduvad jätkuvalt riskide olulisusele ettevõtja jaoks, hoolimata rahvusvahelistest suunistest (ÜRO juhtpõhimõtted, OECD), milles selgitatakse, et hoolsuskohustuse seisukohast asjakohaste riskidena tuleb lisaks ettevõtja riskidele käsitleda mõjutatud isikute (õiguste omajate) riske. Äriühingute tegevuse negatiivne mõju globaliseerumise ja hoolsuskohustuse mittejärgimise tagajärjel, näiteks keskkonnakatastroofid (vt aadressil <https://www.business-humanrights.org/en/blog/brumadinho-dam-collapse-lessons-in-corporate-due-diligence-and-remedy-for-harm-done/>) ja maa hõivamine (vt aadressil [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578007/EXPO_STU\(2016\)578007_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/578007/EXPO_STU(2016)578007_EN.pdf)) ning töö- ja inimõiguste tõsised rikkumised (vt aadressil [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI\(2014\)538222_REV1_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2014/538222/EPRS_BRI(2014)538222_REV1_EN.pdf)), on hästi dokumenteeritud.

⁹ Vt joonealune märkus 3.

Teisest küljest toovad need raamistikud kaasa ka killustatuse ning võivad ohustada õiguskindlust ja ettevõtjate võrdseid võimalusi ühtsel turul.

Äriühingu hoolsuskohustust käsitlev liidu õigusakt edendaks inimõiguste austamist ja keskkonnakaitset, looks liidus ettevõtjatele võrdsed võimalused ja hoiaks ära killustatuse, mis tuleneb liikmesriikide omaette tegutsemisest. Sarnase käibekriteeriumi alusel hõlmaks see ka liidu turul tegutsevaid kolmandate riikide ettevõtjaid.

Seda silmas pidades kehtestatakse käesoleva direktiiviga horisontaalne raamistik, et edendada ühtsel turul tegutsevate ettevõtjate panust inimõiguste ja keskkonna austamisse nende endi tegevuses ja nende väärtusahelate kaudu, tehes kindlaks nendega seotud kahjuliku mõju, mis avaldub inimõigustele ja keskkonnale, ennetades ja leevendades seda ning võttes seda arvesse, ja et panna selleks paika piisavad juhtimissüsteemid, haldussüsteemid ja meetmed.

Eelkõige tehakse käesoleva direktiiviga järgmist:

- (1) parandatakse äriühingu üldjuhtimise tavasid, et paremini integreerida inimõigustega seotud riskide ja keskkonnariskide ning -mõjude, sealhulgas väärtusahelatest tulenevate riskide ja mõjude juhtimise ja maandamise protsessid äriühingute strateegiatesse;
- (2) hoitakse ära hoolsuskohustuse nõuete killustumine ühtsel turul ning luuakse ettevõtjate ja sidusrühmade jaoks õiguskindlus seoses oodatava käitumise ja vastutusega;
- (3) suurendatakse ettevõtjate vastutust kahjuliku mõju eest ja tagatakse ettevõtjate jaoks järjekindlus seoses kohustustega, mis tulenevad olemasolevatest ja kavandatavatest ELi algatustest vastutustundliku ettevõtluse vallas;
- (4) parandatakse nende isikute juurdepääsu õiguskaitsevahenditele, keda äriühingute tegutsemise inimõigustealane ja keskkonnamõju kahjustab;
- (5) kuna käesolev direktiiv on äriprotsessidele keskenduv horisontaalne vahend, mida kohaldatakse ka väärtusahela suhtes, täiendab käesolev direktiiv muid kehtivaid või kavandatavaid meetmeid, mis käsitlevad otseselt teatavaid kestlikkuse probleeme või mida kohaldatakse mõnes konkreetses sektoris, enamasti liidu piires.

Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

ELi tasandil on äriühingute kestlikku üldjuhtimist edendatud peamiselt kaudselt, kehtestades [muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiiviga¹⁰](#) ligikaudu 12 000 äriühingule¹¹

¹⁰ Direktiiv 2014/95/EL, millega muudetakse direktiivi 2013/34/EL seoses mitmekesisust käsitleva teabe ja muu kui finantsteabe avalikustamisega teatavate suurettevõtjate ja kontsernide poolt (ELT L 330, 15.11.2014, lk 1–9). Seega on muud kui finantsaruandlust käsitlev direktiiv raamatupidamisdirektiivi, st direktiivi 2013/34/EL (teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT L 182, 29.6.2013)) muudatus.

¹¹ Suured avaliku huvi üksused, millel on üle 500 töötaja (ja mille bilansimaht või netokäive ületab raamatupidamisdirektiivis suurettevõtjatele kehtestatud piirmäära), sealhulgas börsil noteeritud

aruandlusnõuded keskkonna-, sotsiaalsete ja inimõigustega seotud riskide, mõjude, meetmete (sealhulgas hoolsuskohustuse) ja poliitika kohta¹². Muud kui finantsaruandlust käsitleval direktiivil oli äritegevuse vastutustundlikumaks muutmisele mõningane positiivne mõju, kuid tulemust, et enamik äriühinguid oma väärtusahelates tekkivat negatiivset mõju piisavalt arvesse võtab, ei ole see andnud¹³.

Komisjoni hiljutise [ettepanekuga võtta vastu äriühingute kestlikkusaruandluse direktiiv, millega muud kui finantsaruandlust käsitlev direktiiv läbi vaadatakse](#),¹⁴ laiendatakse kohaldamisala kõigile suurettevõtjatele ja kõigile börsil noteeritud äriühingutele,¹⁵ nõutaks esitatud teabe auditit (usaldusväärseuse kontroll) ja tugevdataks esitatud teabe standardimist, andes komisjonile volituse võtta vastu kestlikkusaruandluse standardid¹⁶. Käesolev direktiiv täiendab kehtivat muud kui finantsaruandlust käsitlevat direktiivi ja selle kavandatud muudatusi (äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi ettepanek), lisades mõnele äriühingutele sisulise hoolsuskohustuse, et tuvastada, ennetada, leevendada ja arvesse võtta kahjulikust inimõigustega seotud ja keskkonnamõjust tulenevat väliskahju ettevõtja enda tegevuses, tema tütarettevõtjate tegevuses ja väärtusahelas. Äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi käsitleva ettepaneku puhul on iseäranis oluline see, et sellega kehtestatakse ettevõtjale kohustus tagada, et tema ärimudel ja strateegia oleksid kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ja globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni kooskõlas Pariisi kokkuleppega. Need kaks algatust on omavahel tihedalt seotud ja nende koostoime võimendub. Esiteks on äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi ettepaneku kohase aruandluse jaoks teabe nõuetekohaseks kogumiseks vaja rakendada protsessid, mis on tihedalt seotud kahjuliku mõju kindlakstegemisega kooskõlas käesoleva direktiiviga kehtestatud hoolsuskohustusega. Teiseks käsitletakse äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivis hoolsuskohustuse viimast etappi, nimelt aruandluse etappi, nende äriühingute puhul, kes on samuti kestlikkusaruandluse direktiiviga hõlmatud. Kolmandaks pannakse käesoleva direktiiviga äriühingutele kohustus koostada kava, mis tagab, et nende ärimudel ja strateegia on kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ja globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni vastavalt Pariisi kokkuleppele,

äriühingud, pangad ja kindlustusseltsid. Vt Euroopa Poliitikauuringute Keskuse uuring muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiivi kohta, mis on koostatud Euroopa Komisjonile, et toetada muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiivi läbivaatamist, november 2020, kättesaadav aadressil <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1ef8fe0e-98e1-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en>.

¹² Vt ka SRD II, st direktiivi (EL) 2017/828, millega muudetakse direktiivi 2007/36/EÜ seoses aktsionäride pikaajalise kaasamise soodustamisega, mõningad sätted (ELT L 132, 20.5.2017, lk 1–25).

¹³ Mõjuhinnangus „The Impact Assessment accompanying the Commission’s proposal for the Corporate Sustainability Reporting Directive“ (Mõjuhinnang, mis on lisatud komisjoni ettepanekule äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi kohta) (SWD(2021) 150 final) ja Euroopa Poliitikauuringute Keskuse uuringus muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiivi kohta (2. jagu), leiti, et muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiivi tulemusel äriühingute tegevuspõhimõtetes toimunud muutus on piiratud, ning see langeb ühte arvamusega, mida avaldasid peamised sidusrühmad, kes ei tuvastanud nendest aruandluseeskirjadest tulenevat selget muutust äriühingute käitumises.

¹⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2013/34/EL, direktiivi 2004/109/EÜ, direktiivi 2006/43/EÜ ja määrust (EL) nr 537/2014 seoses äriühingute kestlikkusaruandlusega, COM(2021) 189 final.

¹⁵ Kestlikkusaruandluse kohustus kehtiks kõikidele raamatupidamisdirektiivis (mida äriühingute kestlikkusaruandluse direktiiviga muudetakse) määratletud suurettevõtjatele ning alates 2026. aastast ka ELi reguleeritud turgudel noteeritud äriühingutele (kaasa arvatud ELi-välised äriühingud, kuid välja arvatud kõik mikroettevõtjad).

¹⁶ Kestlikkusaruandluse standardite väljatöötamine algas paralleelselt seadusandliku protsessiga projekti tööühmas, mille pani komisjoni taotlusel kokku Euroopa finantsaruandluse nõuanderühm (EFRAG).

mille kohta aru andmist äriühingute kestlikkusaruandluse direktiiviga nõutakse. Seega muudab käesolev direktiiv äriühingute aruandluse täielikumaks ja tulemuslikumaks. Seetõttu suurendab vastastikune täiendavus mõlema meetme tulemuslikkust ja toob kaasa nende ettevõtjate käitumise muutumise.

Käesolev direktiiv tugevdab ka hiljuti jõustunud [jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määrust](#),¹⁷ mida kohaldatakse finantsturu osaliste (näiteks investeerimisfondid ja portfellihaldurid, kindlustuspõhiseid investeerimistooteid müüvad kindlustusseltsid ja mitmesuguseid pensionitooteid pakkuvad ettevõtjad) ning finantsnõustajate suhtes. Jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määruse kohaselt peavad need ettevõtjad avaldama muu hulgas avalduse hoolsuskohustuse põhimõtete kohta seoses nende investeerimisotsuste peamise negatiivse mõjuga jätkusuutlikkusteguritele „järgi või selgita“ põhimõtte alusel. Samal ajal on enam kui 500 töötajaga äriühingute puhul sellise avalduse avaldamine kohustuslik ning komisjonil on õigus võtta vastu regulatiivsed tehnilised standardid eri liiki kahjuliku mõjuga seotud kestlikkusnäitajate kohta¹⁸.

Samamoodi täiendab käesolev direktiiv hiljutist [taksonoomiamäärust](#),¹⁹ mis on läbipaistvuse tagamise vahend ning hõlbustab investeerimisotsuste tegemist ja aitab võidelda rohepesuga, kuna sellega on ette nähtud sellisesse majandustegevusse tehtavate keskkonnasäästlike investeeringute liigitus, millega kaasneb minimaalne sotsiaalne kaitse²⁰. Aruandlus hõlmab ka taksonoomiamääruse artiklis 18 sätestatud minimaalseid kaitsemeetmeid, mis viitavad protseduuridele, mida ettevõtjad peaksid rakendama, et tagada kestlikuks liigitatud majandustegevusega tegelemisel kooskõla OECD suunistega rahvusvahelistele ettevõtjatele ning ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega, sealhulgas Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni tööalaste aluspõhimõtete ja põhiõiguste deklaratsioonis nimetatud kaheksas põhikonventsioonis ning rahvusvahelises inimõiguste koodeksis sätestatud põhimõtete ja õigustega. Sarnaselt muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiivi ja äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi ettepanekuga ei ole taksonoomiamäärusega äriühingutele peale avaliku aruandluse nõuete muid sisulisi kohustusi kehtestatud ning investorid saavad seda teavet ettevõtjatele kapitali eraldamisel kasutada. Kuna käesoleva direktiiviga nõutakse äriühingutelt kogu nende tegevuses ja väärtusahelates kahjuriskide kindlakstegemist, võib see aidata anda investoritele üksikasjalikumat teavet. Seetõttu täiendab käesolev direktiiv taksonoomiamäärust, kuna see võib veelgi enam abistada investoreid kapitali eraldamisel vastutustundlikele ja kestlikele ettevõtjatele. Lisaks võib taksonoomiamäärus (mis annab säästvale majandustegevusele investeerimise eesmärgil ühise keele) olla äriühingutele juhiseks selle kohta, kuidas meelitada oma parandusmeetmete kavade ja tegevuskavade jaoks ligi kestlikku rahastust.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris (ELT L 317, 9.12.2019, lk 1–16).

¹⁸ Kolm Euroopa järelevalveasutust esitasid 4. veebruaril 2021 komisjonile oma lõpparuande (kättesaadav aadressil <https://www.esma.europa.eu/press-news/esma-news/three-european-supervisory-authorities-publish-final-report-and-draft-rts>), mis sisaldas jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määruse alusel koostatud regulatiivsete tehniliste standardite kavandeid.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13–43).

²⁰ Taksonoomiat arendatakse järk-järgult. Kõigile taksonoomia tingimustele vastavatele investeeringutele kehtivad minimaalsed sotsiaalsed tagatised.

Käesolev direktiiv täiendab [direktiivi 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset](#),²¹ mis kujutab endast terviklikku õigusraamistikku, mis aitab tulemuslikult võidelda füüsiliste ja juriidiliste isikute poolse eksploateerimise kõigi vormide vastu liidus; nende hulka kuuluvad eeskätt sunniviisiline töö, seksuaalne ärakasutamine ning kerjamine, orjus ja muud samalaadsed tavad, sunnitöö, ärakasutamine kuritegelikuks tegevuseks ja elundite eemaldamine. Samuti kehtestatakse sellega juriidiliste isikute vastutus kõnealuses direktiivis nimetatud süütegude eest, mille on nende kasuks toime pannud isik, kellel on selle juriidilise isiku juures juhtiv koht, või kui kuriteo toimepanemine oli võimalik järelevalve või kontrolli puudumise tõttu. Ka on direktiivis 2011/36/EL nähtud ette karistused vastutavale juriidilisele isikule.

Lisaks täiendab käesolev direktiiv [tööandjate karistuste direktiivi](#),²² mis keelab ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike, sealhulgas inimkaubanduse ohvrite töölevõtmise. Tööandjate karistuste direktiivis on sätestatud miinimumstandardid karistuste ja muude meetmete kohta, mida kohaldatakse liikmesriikides tööandjate suhtes, kes direktiivi sätteid rikuvad.

Valdkondadevahelise kohaldamisala ja mitmesuguste hõlmatud kestlikkusmõtjude tõttu täiendab käesolev direktiiv ELi tasandil ka olemasolevaid või kavandatavaid valdkondlikke ja toodetega seotud väärtusahela hoolsuskohustuse vahendeid.

[Konfliktimineraalide määrust](#)²³ kohaldatakse nelja mineraali ja metalli suhtes. Selles on sätestatud tarneahelas osalevatele ELi ettevõtjatele nõue, et nad impordiksid tina, volframi, tantaali ja kulda ainult vastutustundlikest ja konfliktivabadest allikatest ning kehtestaksid täpsemad mehhanismid hoolsuskohustuse täitmiseks, nt tarneahela hoolsuskohustuste audit, mida teeb sõltumatu kolmas isik. Käesoleva direktiivi hoolsuskohustuse sätteid käsitlevad ka kahjulikku keskkonnamõju ja neid kohaldatakse teiste mineraalide väärtusahelate suhtes, mis ei ole konfliktimineraalide määrusega hõlmatud, kuid millel on inimõigustele, kliimale ja keskkonnale kahjulik mõju.

Komisjoni [ettepanek võtta vastu määrus raadamisvabade tarneahelate kohta](#)²⁴ keskendub teatavate kaupade ja toodete tarneahelatele. Sellel on väga konkreetne eesmärk, nimelt vähendada ELi tarbimise ja tootmise mõju metsade hävitamisele ja metsade seisundi halvenemisele kogu maailmas. Mõnes valdkonnas on selle nõuded võrreldes käesoleva direktiivi kohaste üldiste hoolsuskohustustega normatiivsemad. See hõlmab ka teatavate kaupade ja nendest saadud toodete turule laskmise keeldu, kui hoolsuskohustust täites ei ole võimalik kindlaks teha, kas need on toodetud seaduslikult ja raadamisvabalt. See keeld kehtib kõigile ettevõtjatele, kes lasevad asjaomaseid tooteid liidu turule, sealhulgas nii ELi kui ka liiduvälistele äriühingutele nende õiguslikust vormist ja suurusest olenemata. Kahe algatuse

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. aprilli 2011. aasta direktiiv 2011/36/EL, milles käsitletakse inimkaubanduse tõkestamist ja sellevastast võitlust ning inimkaubanduse ohvrite kaitset ja millega asendatakse nõukogu raamotsus 2002/629/JSK (ELT L 101, 15.4.2011, lk 1).

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2009. aasta direktiiv 2009/52/EÜ, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded (ELT L 168, 30.6.2009).

²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2017. aasta määrus (EL) 2017/821, millega kehtestatakse konflikti- ja riskipiirkondadest pärit tina, tantaali, volframi ja nende maakide ning kulla liidu importijatele tarneahelaga seotud hoolsuskohustus (ELT L 130, 19.5.2017, lk 1–20).

²⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse teatavate raadamise ja metsade degradeerumisega seotud kaupade ja toodete liidu turul kättesaadavaks tegemist ja liidust eksportimist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 995/2010 (COM(2021) 706 final).

üldeesmärgid on vastastikku toetavad, kuid erieesmärgid on erinevad. Käesoleva direktiiviga täiendatakse raadamisvabade toodete määrust, kehtestades väärtusahelaga seotud hoolsuskohustuse tegevuse suhtes, mis ei ole hõlmatud raadamisvabu tooteid käsitleva määrusega, kuid mis võib otseselt või kaudselt viia metsade hävitamiseni.

Komisjoni on esitanud ettepaneku uue [patareisid ja akusid käsitleva määruse kohta](#),²⁵ mille erieesmärk on vähendada keskkonna-, kliima- ja sotsiaalsed mõju patareide ja akude olelusringi kõikides etappides, tugevdada siseturu toimimist ja tagada ühiste õigusnormide abil võrdsed tingimused. Ettepaneku nähakse ette, et ettevõtjad, kes toovad liidu turule suurema kui 2 kWh mahutavusega tööstuslikke akusid või elektrisõidukiakusid (kaasa arvatud sõidukitesse sisseehitatud akud), peavad kehtestama tarneahelaga seotud hoolsuskohustuse põhimõtted. Ettepanek keskendub nendele toorainetele, mille üleilmsest toodangust märkimisväärne osa läheb patareide ja akude tootmiseks ja mis võivad avaldada kahjulikku sotsiaalset või keskkonnamõju (koobalt, looduslik grafiit, liitium ja nikkel). Ettevõtjad peavad esitama vastavusdokumendid teavitatud asutuste tehtud kolmanda isiku kontrolli kohta ja riiklikud turujärelevalveasutused võivad ettevõtjaid kontrollida. Käesolev direktiiv täiendab patareisid ja akusid käsitlevat määrust, kehtestades väärtusahela hoolsuskohustuse toorainete suhtes, mida nimetatud määrus ei hõlma, kuid ei nõua ELi turule laskmiseks toodete sertifitseerimist.

Tulevase [kestlike toodete algatuse](#) eesmärk on kehtiv [ökodisaini direktiiv](#)²⁶ läbi vaadata ning see puudutab laiemalt ELi turule lastud toodete kestlikkust ja seotud teabe läbipaistvust.

Käesolev ettepanek täidab olulist rolli võitluses sunniviisilise töö kasutamise ülemaailmsetes väärtusahelates. Nagu teatati komisjoni teatises inimväärse töö tagamise kohta,²⁷ valmistab komisjon ette uut seadusandlikku ettepanekut, millega põhimõtteliselt keelatakse sunniviisilise tööga, sealhulgas laste sunniviisilise tööga valmistatud toodete toomine ELi turule. Uus algatus hõlmab nii omamaiseid kui ka imporditud tooteid ning nende keelustamine ühendatakse selles tugeva ja riskipõhise jõustamisraamistikuga. Uus õigusakt tugineb rahvusvahelistele standarditele ning täiendab olemasolevaid horisontaalseid ja valdkondlikke ELi algatusi, eelkõige käesolevas ettepanekus sätestatud hoolsuskohustuse nõudeid.

Käesolev direktiiv ei piira muudest liidu õigusaktidest tulenevate nõuete kohaldamist inimõiguste, keskkonnakaitse ja kliimamuutuste valdkonnas. Kui käesoleva direktiivi sätted lähevad vastuollu mõne muu liidu õigusakti sättega, millel on samad eesmärgid ja millega nähakse ette ulatuslikumad või täpsemad kohustused, peaks vastuolu ulatuses olema esimene asjaomase muu liidu õigusakti sätetel ja neid tuleks kohaldada nende konkreetsete kohustuste suhtes.

Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Käesolev direktiiv on oluline mitmesuguste olemasolevate ja kavandatavate liidu meetmete eesmärkide täitmiseks inimõiguste, sealhulgas tööõiguste ja keskkonna valdkonnas.

Rohelise kokkuleppe raames on komisjon nimetanud äriühingu kestliku üldjuhtimise algatust järgmistes dokumentides: [ringmajanduse tegevuskava](#), [ELi elurikkuse strateegia aastani 2030](#),

²⁵ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2006/66/EÜ ja muudetakse määrust (EL) 2019/1020 (COM(2020) 798 final).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/125/EÜ, mis käsitleb raamistiku kehtestamist energiamõjuga toodete ökodisaini nõuete sätestamiseks (ELT L 285, 31.10.2009, lk 10).

²⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimväärne töö kogu maailmas“, COM(2022) 66 final.

[strateegia „Talust taldrikule“, kestlikust toetav kemikaalistrateegia, 2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda, ja kestlikule majandusele ülemineku rahastamise strateegia.](#)

ELi keskkonnaõiguses on ettevõtjatele ja liikmesriikidele kehtestatud mitmesugused keskkonnanõuded ja määratud kindlaks liidu eesmärgid²⁸. Üldiselt ei kohaldata seda aga väljaspool liitu asuvate väärtusahelate suhtes, kus võib tekkida kuni 80–90 % ELi tootmisega seotud keskkonnakahjust²⁹. [Keskkonnavastutuse direktiiv](#)³⁰ kehtestab ettevõtjate endi tegevuse suhtes keskkonnavastutuse raamistiku seoses keskkonnakahju ennetamise ja heastamisega põhimõtte „saastaja maksab“ alusel. See ei hõlma ettevõtjate väärtusahelaid. Käesolevast direktiivist tulenev tsiviilvastutus kahjuliku keskkonnamõju eest täiendab keskkonnavastutuse direktiivi.

Käesolev direktiiv täiendab ELi kliimaalaseid õigusakte, sealhulgas Euroopa kliimamäärust, mis paneb kindlalt paika liidu kliimaeesmärgid vahe-eesmärgiga vähendada 2030. aastaks kasvuhoonegaaside netoheidet vähemalt 55 %, et suunata Euroopa 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamise vastutustundlikule teele. Täpsemalt täiendab käesolev direktiiv [paketti „Eesmärk 55“](#)³¹ ja selle eri põhimeetmeid, nagu ambitsioonikamate energiatõhususe ja taastuvenergia eesmärkide seadmine liikmesriikidele aastaks 2030 ning [ELi heitkogustega kauplemise süsteemi](#)³² ajakohastamine, mida peab toetama tootmisprotsesside laiem ümberkujundamine, et saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus kogu majanduses ja kõigis väärtusahelates. Paketti „Eesmärk 55“ hakatakse ELi ettevõtjate väljaspool ELi asuvate väärtusahelate suhtes kohaldama ainult kaudselt [piiril kohaldatava süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi \(CBAM\)](#)³³ kaudu, mille eesmärk on vältida „kasvuhoonegaaside heite ülekandumist“,³⁴ kehtestades valitud importtoodetele, mille suhtes ei kohaldata ELi heitkogustega kauplemise süsteemist tulenevat CO₂ hinda, süsinikdioksiidi kohandamishinna.

²⁸ Näiteks kehtestatakse sellega piirangud teatavate saasteainete eraldumisele, määratletakse ELi eesmärgid (nt Euroopa kliimamäärus) või seatakse liikmesriikidele eesmärgid (näiteks energiatõhususe valdkonnas), määratletakse liikmesriikide kohustused (nt looduslike elupaikade kaitse valdkonnas), kehtestatakse mõne majandustegevuse puhul loa andmise menetluste miinimumsisu (nt keskkonnamõju hindamine) jne.

²⁹ Vt nt Jungmichel, Norbert, Christina Schampel ja Daniel Weiss (2017): Atlas on Environmental Impacts – Supply Chains – Environmental Impacts and Hot Spots in the Supply Chain (Keskkonnamõjude atlas – tarneahelad – keskkonnamõju ja tarneahela „tulipunktid“), Adephi/Systain, kättesaadav aadressil <https://www.adelphi.de/en/system/files/mediathek/bilder/Umweltatlas%20Lieferkette%20-%20adelphi-Systain-englisch.pdf>.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta direktiiv 2004/35/EÜ keskkonnavastutusest keskkonnakahjustuste ärahoidmise ja parandamise kohta (ELT L 143, 30.4.2004, lk 56–75).

³¹ Pakett „Eesmärk 55“ hõlmab rida ettepanekuid, mille komisjon võttis vastu 14. juulil 2021 ja mille eesmärk on muuta ELi kliima-, energia-, maakasutuse, transpordi- ja maksupoliitika sobilikuks, et vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 % võrreldes 1990. aasta tasemega.

³² Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist, ning määrust (EL) 2015/757 (COM(2021) 551 final).

³³ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse piiril kohaldatav süsinikdioksiidi kohandusmehhanism, COM(2021) 564 final.

³⁴ ELi suuremast kliimaeesmärgist tulenev „kasvuhoonegaaside heite ülekandumine“ võib kaasa tuua üleilmse koguheitte suurenemise. CBAMi süsinikdioksiidi kohandushind teatavat liiki importtoodetele raudterase, alumiiniumi, tsemendi, elektri ja väetiste sektoris võrdsustaks tingimusi ELi ja imporditud toodete vahel.

[ELi kehtivates tervishoiu ja ohutuse ning inimõiguste alastes õigusaktides](#) on käsitletud väga spetsiifilisi kahjulikke mõjusid (nagu eraelu puutumatus ja andmekaitse õiguse rikkumine, diskrimineerimine, ohtlike ainetega seotud spetsiifilised terviseaspektid, ohud töötajate tervisele ja ohutusele, lapse õiguste rikkumised jne) liidus,³⁵ kuid mitte kõigil juhtudel ei kohaldata neid äriühingute väärtusahelate suhtes, kui need väärtusahelad on väljaspool liitu.

Algatus on kooskõlas [ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga \(2020–2024\)](#),³⁶ mis hõlmab liidu ja liikmesriikide kohustust tugevdada oma osalemist vastutustundliku äritegevuse rahvusvaheliste standardite, nt ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete ning OECD hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate suuniste rakendamise edendamisel. See on kooskõlas [Euroopa Liidu lapse õiguste strateegiaga](#),³⁷ millega pannakse liidule kohustus kohaldada lapstööjõu kasutamise suhtes täisleppimatust ja tagada, et ELi ettevõtete tarneahelates ei kasutata lapstööjõudu. [Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegias 2021–2025](#)³⁸ võttis komisjon kohustuse esitada seadusandlik ettepanek äriühingute kestliku üldjuhtimise kohta, et edendada ettevõtjate pikaajalist kestlikku ja vastutustundlikku käitumist. Algatus aitab saavutada ka eesmärgi, mis seati komisjoni teatises inimväärse töö kohta kogu maailmas,³⁹ mis võetakse vastu koos käesoleva ettepanekuga.

Käesolev direktiiv toetab Euroopa sotsiaalõiguste sammast, kuna mõlemad edendavad selliseid õigusi nagu õiglased tööttingimused⁴⁰. Selles käsitletakse – lisaks välisaspektile – rahvusvaheliste tööstandardite rikkumisi, kui neid rikkumisi pannakse toime liidus (nt sunniviisilise töö juhtumid põllumajanduses). Seetõttu tugevdaks see ka sisemiselt töötajate kaitset liidus koos kehtiva sotsiaalõigustikuga ning aitaks ära hoida ja tõkestada nende õiguste rikkumisi liikmesriikides ja liikmesriikide vahel.

Seega täiendab käesolev direktiiv ELi õiguskeskkonda, kus praegu puudub kogu liitu hõlmav läbipaistev ja prognoositav raamistik, mis aitaks ELi ettevõtjatel kõigis majandussektorites hinnata ja juhtida kestlikkusriske ja -mõjusid seoses peamiste inimõigustealaste ja keskkonnanriskidega, sealhulgas nende väärtusahelates.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

Õiguslik alus

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artiklitel 50 ja 114.

ELi toimimise lepingu artikli 50 lõikega 1 ja eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 50 lõike 2 punktiga g on ELile antud pädevus võtta meetmeid, et saavutada asutamisvabadus teataval

³⁵ ELi õiguse kohaselt on igal töötajal ELis teatavad miinimumõigused seoses kaitsega soo, rassi, usutunnistuse, vanuse, puude ja seksuaalse sättumuse alusel diskrimineerimise eest ning tööõigusega (osalise tööajaga töö, tähtjalised lepingud, tööaeg, töötajate teavitamine ja nõustamine). Kokkuvõte on kättesaadav aadressil https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/employment_and_social_policy.html?root_default=SUM_1_CODED%3D17&locale=et.

³⁶ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024)“ (JOIN(2020) 5 final).

³⁷ Komisjoni teatis ELi lapse õiguste strateegia kohta (COM/2021/142 final).

³⁸ Komisjoni teatis „Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia 2021–2025“ (COM(2021) 171 final).
³⁹ (COM(2022) 66 final).

⁴⁰ Nt Euroopa sotsiaalõiguste samba 10. põhimõte tervisliku, ohutu ja hästi kohandatud töökeskkonna kohta ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 7 punkt b (vt käesoleva direktiivi lisa) õiglase ja soodsate tööttingimuste, sealhulgas ohutute ja tervislike tööttingimuste kohta.

tegevusalal, eelkõige „kooskõlastades vastavalt vajadusele tagatise, mida liikmesriigid nõuavad äriühingutelt artikli 54 teises lõigus määratletud tähenduses nii osanike ja aktsionäride kui ka kolmandate isikute huvide kaitseks, pidades silmas selliste tagatiste muutmist võrdväärseks kogu liidu ulatuses“. Selle näiteks võib olla äriühingute aktsionäride ja muude sidusrühmade huvide kaitsega seotud koordineerimismeetmed, mille eesmärk on muuta selline kaitse ühetaoliseks kogu liidus, kui liikmesriikide õigusnormide erinevused takistavad näiteks asutamisvabadust⁴¹. Selle sätte rakendamine on võimalik, kui eesmärk on kõrvaldada praegused asutamisvabadust piiravad tõkked või vältida nende edaspidist teket liikmesriikide õiguse lahkneva arengu tõttu. Selliste tõkete tekkimine peab olema tõenäoline ja vastava meetme eesmärk peab olema nende ennetamine⁴².

Käesolev ettepanek reguleerib äriühingute kestlikkusalaseid hoolsuskohustusi ja hõlmab samal ajal – selle hoolsuskohustusega seotud ulatuses – äriühingu juhtide kohustusi ja äriühingu juhtimissüsteeme hoolsuskohustuse rakendamiseks. Seega puudutab ettepanek protsesse ja meetmeid, millega kaitstakse äriühingute liikmete ja sidusrühmade huve. Mitu liikmesriiki on hiljuti kehtestanud kestlikkusalast hoolsuskohustust käsitlevad õigusaktid,⁴³ samas kui teistel on õigusloomeprotsess pooleli või nad kaaluvad meetmete võtmist⁴⁴. Samuti on üha enam liikmesriike viimasel ajal seda küsimust reguleerinud, nõudes juhtidelt äriühingu välismõju arvessevõtmist,⁴⁵ oma otsustes sidusrühmade huvide tähtsustamist⁴⁶ või äriühingu inimõiguste strateegiat käsitleva poliitilise avalduse vastuvõtmist⁴⁷. Uued ja väljatöötatavad hoolsuskohustust käsitlevad õigusaktid on liidus küllaltki erinevad, hoolimata kõigi liikmesriikide kavatsusest tugineda olemasolevatele rahvusvahelistele standarditele (ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted ning OECD vastutustundliku äritegevuse standardid) ning seetõttu võivad nõuded erineda. Mõned liikmesriigid on võtnud vastu või tõenäoliselt võtavad vastu õigusakte, mis piirduvad väärtusahelate kestlikkuse eriprobleemidega⁴⁸. Isikuline kohaldamisala, sisulised hoolsusnõuded, nõuete täitmise tagamise kord ja juhtide seotud ülesanded on erinevad ja võivad tulevikus veelgi rohkem erineda⁴⁹. Võib eeldada, et mõned liikmesriigid otsustavad, et ei reguleeri seda valdkonda. Seega põhjustavad liikmesriikide märkimisväärselt erinevad nõuded siseturu killustumist. Tõenäoliselt suureneb selline killustatus aja jooksul.

⁴¹ Meenutagem, et EL on juba samal õiguslikul alusel äriühingu üldjuhtimise meetmete valdkonnas õigusakte kehtestanud, nt I ja II aktsionäride õiguste direktiiv.

⁴² Vt nt kohtuasi C-380/03: Saksamaa vs. parlament ja nõukogu, EKL 2006, lk I-11573, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika.

⁴³ Vt joonealune märkus 3. Mis puudutab EMP riike, siis on hoolsuskohustust käsitlevaid õigusakte võtnud vastu Norra.

⁴⁴ Austria, Belgia, Itaalia, Luksemburg, Madalmaad, Soome, Taani (seoses vastutustundlikku äritegevust käsitlevate laiema ulatusega õigusaktidega). Iirimaal, Hispaanias ja Rootsis on käimas hoolsuskohustust käsitlevate õigusaktide kehtestamist toetavad kodanikuühiskonna kampaaniad. Käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhindangu 8. lisas antakse üksikasjalik ülevaade liikmesriikide / EMP riikide õigusaktidest ja algatustest.

⁴⁵ Prantsusmaa *Loi Pacte*.

⁴⁶ Näiteks Madalmaad.

⁴⁷ Vt Saksamaa *Sorgfaltspflichtengesetz*.

⁴⁸ Näiteks kehtestatakse eespool viidatud Madalmaade seadusega horisontaalne kohustuslik hoolsuskohustus laste tööga seotud probleemidega toimetulekuks kogu väärtusahela ulatuses. Austrias esitas üks erakond sotsiaalse vastutuse eelnõu, mis käsitleb sunniviisilist tööd ja lapstööjõu kasutamist rõivasektoris.

⁴⁹ Prantsusmaa *Loi relative au devoir de vigilance* ja Saksamaa *Sorgfaltspflichtengesetz* erinevad oluliselt isikulise kohaldamisala oluliste nõuete ja normide täitmise tagamise korra poolest.

Ka võib selline killustatus tekitada siseturul ettevõtjatele ebavõrdseid tingimusi. Esiteks kehtivad äriühingutele ja nende juhtidele – eelkõige nendele, kellel on piiriülesed väärtusahelad – juba erinevad nõuded ja edaspidi tõenäoliselt veelgi erinevamad nõuded olenevalt nende registrijärgsest asukohast. See tekitab konkurentsimoonusi. Lisaks võivad mõned ettevõtjad, olenevalt sellest, kuidas nad oma tegevust siseturul struktureerivad, kuuluda samaaegselt kahe või enama erineva äriühingute kestlikku üldjuhtimist käsitleva riikliku õigusraamistiku kohaldamisalasse⁵⁰. See võib kaasa tuua nõuete dubleerimise, raskusi nõuete täitmisel, õiguskindluse puudumise ettevõtjate jaoks ja isegi vastastikku kokkusobimatud paralleelsed õigusnõuded. Teisest küljest ei pruugi mõned ettevõtjad kuuluda ühegi riikliku raamistiku kohaldamisalasse ainuüksi sel põhjusel, et neil ei ole siseriikliku õiguse alusel asjakohaseid sidemeid sellise liikmesriigi jurisdiktsiooniga, kus hoolsuskohustuse normid kehtivad, ja sellega saavad nad oma konkurentide ees eelise.

Kavandatava õigusakti eesmärk on selliseid vaba liikumise takistusi ja konkurentsimoonusi ennetada ja need kõrvaldada, ühtlustades selleks hoolsuskohustuse täitmise nõuded, mis esitatakse ettevõtjatele seoses nende endi tegevuse, tütar-ettevõtjate, väärtusahelate ning nende juhtide ülesannetega. Need toovad kaasa võrdsed tingimused, mille puhul sarnase suurusega äriühingutele ja nende juhtidele kehtivad samad nõuded äriühingute kestliku üldjuhtimise ja äriühingute hoolsusmeetmete integreerimiseks nende sisemistesse juhtimissüsteemidesse, ja seega äriühingute sidusrühmade huvide sarnase kaitse. Ühtlustatud tingimused oleksid kasulikud äriühingute piiriülesele asutamisele, sealhulgas ettevõtjate tegevusele ja ka investeeringutele, kuna see hõlbustaks äriühingutele esitatavate kestlikkusnõuete võrdlemist ning muudaks kaasamise lihtsamaks ja seega odavamaks.

ELi toimimise lepingu artikkel 50 on erinorm, mille alusel võetakse meetmeid asutamisvabaduse saavutamiseks. Kavandatavatest meetmetest kuuluvad selle õigusliku aluse alla äriühingute üldjuhtimist puudutavad meetmed, eelkõige hoolsuskohustuse integreerimine äriühingu tegevuspõhimõtetele, meetmed, mis käsitlevad ettevõtjate kava, millega tagatakse, et ärimudel ja strateegia on kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ning globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni kooskõlas Pariisi kokkuleppega, ja sellega seotud tasustamismeetmed, samuti sätted juhtide hoolsuskohustuse kohta ning äriühingu juhtide kohustuste kohta seoses hoolsuskohustuse kehtestamise ja järelevalvega.

Selleks et kirjeldatud siseturutõkkeid igakülgset käsitleda, kasutatakse ELi toimimise lepingu artiklit 50 siinkohal koostoimes üldsättega, milleks on ELi toimimise lepingu artikkel 114. ELi toimimise lepingu artikliga 114 on ette nähtud võimalus võtta liikmesriikides nii õigus- kui ka haldusnormide ühtlustamiseks meetmeid, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine. Liidu seadusandja võib tugineda ELi toimimise lepingu artiklile 114 eelkõige siis, kui liikmesriikide õigusnormide erinevused takistavad põhivabaduste kasutamist või tekitavad konkurentsimoonusi ja mõjutavad seega otseselt siseturu toimimist.

Nagu eespool märgitud, on äriühingute kestlikku üldjuhtimist ja hoolsuskohustust käsitlevate siseriiklike normide erinevustel otsene mõju siseturu toimimisele ning tulevikus see mõju tõenäoliselt suureneb. Lisaks ELi toimimise lepingu artikliga 50 reguleeritud küsimustele käsitleb käesolev õigusakt ka muid siseturu loomise ja toimimise valdkondi. Eelkõige oleks liidu seadusandja meetmete puudumise korral kaupade ja teenuste tootmine ja liikumine moonutatud selliste jurisdiktsioonide kasuks, kus hoolsuskohustus puudub või kus kehtib

⁵⁰ Näiteks Saksamaa *Sorgfaltspflichtengesetz*'i kohaselt kuuluvad seaduse kohaldamisalasse kõik äriühingud, millel on Saksamaal harukontor ja vähemalt 3 000 töötajat (alates 2024. aastast 1 000 töötajat).

leebem kord, või sellistes jurisdiktsioonides asutatud äriühingute kasuks, mis mõjutaks oluliselt kauba- ja teenuste voogusid. Lisaks seisavad kaupu või teenuseid tarnivad ettevõtjad, eelkõige VKEd, silmitsi erinevate eeskirjade ja eri liikmesriikides asuvate klientide erinevate ootustega. Näiteks kui ühe liikmesriigi õiguse kohaselt võidakse nõuda tarnijalt välisauditi korraldamist, võib teine liikmesriik nõuda, et sama tarnija osaleks tunnustatud valdkondlikes kavades ja mitut sidusrühma hõlmavates algatustes. Üks liikmesriik võib nõuda ettevõtjalt hoolsuskohustuse täitmist seoses väljakujunenud ärisuhetega, samas kui teine liikmesriik võib seda nõuda vaid otseste tarnijate puhul. See tooks kaasa erinevate, osaliselt kokkusobimatute nõuete mitmekordistumise, mis moonutaks kaupade ja teenuste vaba liikumist liidus.

On tõenäoline, et need moonutused ja mõjud muutuvad aja jooksul tõsisemaks, kuna üha rohkem liikmesriike võtab vastu lahknevaid siseriiklikke õigusakte, või see võib kaasa tuua isegi selle, et hakatakse võistlema, kes suudab tulevaste hoolsuskohustuse alaste õigusaktidega vähem nõudeid kehtestada.

Moonutused on äriühingu väärtusahelas tekitatud kahju korral olulised ka tsiviilvastutuse seisukohast. Mõned hoolsuskohustust käsitlevad riiklikud õigusraamistikud sisaldavad sõnaselget tsiviilvastutuse korda, mis on seotud hoolsuskohustuse täitmata jätmisega, samas kui teistes on konkreetne tsiviilvastutuse kord selgelt välistatud⁵¹. Paljud ettevõtjad on kaevatud kohtusse, kuna nad põhjustasid või ei suutnud ära hoida kahjulikku mõju oma tütarettvõtjate või väärtusahelate tasandil. Sellised kohtuasjad lahendatakse praegu erinevate õigusnormide alusel. Kui puuduvad ühtsed normid, võivad riikide erinevad vastutuskorrad viia erinevate tulemusteni, olenevalt sellest, kas on olemas omaniku kontroll (tütarettvõtjate puhul) või tegelik kontroll (kas otselepingute kaudu või kui ettevõtja saab kontrolli teha lepingulise hierarhia või muude kaudsetes ärisuhetes leiduvate hoobade abil). Selline killustatus tooks kaasa konkurentsimoanutusi siseturul, kuna ühes liikmesriigis asuvale äriühingule esitataks tema väärtusahelas tekitatud kahju tõttu kahju hüvitamise nõudeid, samas kui mõnel muul sama väärtusahelaga äriühingul ei oleks teistsuguste siseriiklike normide tõttu sellist rahalist ja maineriski.

Kavandatav tsiviilvastutuse kord selgitaks, milliseid norme kohaldatakse juhul, kui kahju tekib äriühingu enda tegevuse käigus, selle tütarettvõtja tasandil ning väärtusahela otseste ja kaudsete ärisuhete tasandil. Lisaks on kohaldatavat õigust käsitleva kavandatava sätte eesmärk tagada ühtlustatud normide kohaldamine, sealhulgas tsiviilvastutuse osas, ka juhtudel, kui muidu sellise nõude suhtes kohaldatav õigus ei ole liikmesriigi õigus. Seetõttu on oluline tagada vajalikud võrdsed tingimused.

Subsidiarsus

Esiteks ei ole liikmesriikide õigusaktid selles valdkonnas tõenäoliselt piisavad ja tõhusad. Mis puudutab spetsiifilisi piiriüleseid probleeme, nagu reostus, kliimamuutused, bioloogiline mitmekesisus jne, siis teiste liikmesriikide tegevusetuse korral individuaalsed meetmed takerduvad. Rahvusvaheliste kohustuste täitmine, näiteks ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni,⁵² Pariisi kliimamuutuse kokkuleppe, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja muude mitmepoolsete keskkonnakokkulepete eesmärkide saavutamine vaid üksikute liikmesriikide tegevusega on ebatõenäoline. Lisaks on äriühingute väärtusahelates

⁵¹ Prantsuse *Loi relative au devoir de vigilance* sisaldab tsiviilvastutuse sätet. Saksa *Sorgfaltspflichtengesetz*'is on selgitatud, et seadusest tuleneva kohustuse täitmata jätmine ei too kaasa tsiviilvastutust, samas kui üldised vastutusalaused normid jäävad muutumatuks. Lisaks ei ole liikmesriikide tsiviilvastutust käsitlevad õigusaktid ühtlustatud.

⁵² Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsioon.

esinevatest kahjulikest inimõigustealastest ja keskkonnamõjudest tulenevatel riskidel sageli piiriülene mõju (nt saaste, riikidevahelised tarne- ja väärtusahelad).

Teiseks tegutsevad paljud äriühingud kogu ELis või ülemaailmselt; väärtusahelad laienevad teistesse ELi liikmesriikidesse ja üha enam ka kolmandatesse riikidesse. Suur osa (38 %⁵³) Euroopa suurte börsil noteeritud äriühingute summaarsest turukapitalisatsioonist kuulub piiriüleselt investeerivatele institutsionaalsetele investoritele, seetõttu on paljude äriühingute omandisuhted piiriülased ja nende tegevust mõjutavad mõne riigi õigusnormid ja teiste riikide tegevusetus. See on üks põhjusi, miks esirinnas tegutsevad ettevõtjad väidetavalt ei soovi astuda edasisi samme kestlikkusküsimustega tegelemisel, sealhulgas praegu väärtusahelates esinevate probleemide lahendamisel,⁵⁴ ning nad nõuavad piiriüleseid võrdseid tingimusi.

Kolmandaks vajavad nii siseturul kui ka väljaspool tegutsevad äriühingud õiguskindlust ja võrdseid tingimusi kestlikuks kasvuks. Mõni liikmesriik on hiljuti kehtestanud hoolsuskohustust käsitlevad õigusaktid,⁵⁵ samas kui teistel on õigusloomeprotsess pooleli või nad kaaluvad meetmete võtmist⁵⁶. Liikmesriikide kehtivad ja kavandatavad õigusnormid on juba kaasa toonud lahknevaid nõudeid ja teevad seda veelgi, mis tekitab ebatõhususe riski ja võib muuta tingimused ebavõrdseks. Hoolsuskohustuslaste õigusaktide lahknevus avaldab märkimisväärset kaudset mõju tarnijatele, kes tarnivad erinevatele ettevõtjatele, kelle suhtes kehtivad erinevad seadused, kuna praktikas saavad kohustustest lepingutingimused. Kui hoolsuskohustuse nõuded on liikmesriigiti märkimisväärselt erinevad, tekitab see õiguslikku ebakindlust, ühtse turu killustumist, lisakulusid ja keerukust nii piiriüleselt tegutsevatele ettevõtjatele ja nende investoritele kui ka teistele sidusrühmadele. ELi õigusaktiga saab seda vältida ja seetõttu on sellel lisaväärtus.

Kõigele lisaks võib ELi sekkumine võrreldes liikmesriikide individuaalsete meetmetega kindlustada Euroopale tugeva hääle poliitika arendamisel ülemaailmsel tasandil⁵⁷.

Proportsionaalsus

Ettevõtjate vastavuskuludest tulenev koormus on kohandatud suuruse, olemasolevate ressursside ja riskiprofiiliga. Ettevõtjad peavad võtma üksnes asjakohaseid meetmeid, mis on proportsioonis negatiivse mõju raskusastme ja tõenäosusega ning ettevõtjale mõistlikult kättesaadavad, võttes arvesse konkreetse juhtumi asjaolusid, sealhulgas majandussektori ja konkreetse ärisuhte erijooni ja ettevõtja mõju sellele, ning vajadust tagada meetmete tähtsuse järjekorda seadmine. Sel eesmärgil piirati materiaalselt ja isikulist kohaldamisala ning jõustamissätteid, nagu on selgitatud allpool.

⁵³ See arv pärineb II aktsionäride õiguste direktiivi mõjuhindangust.

⁵⁴ Nt sundisid investorid hiljuti toidutootjat Danone lühiajalise kasumlikkuse puudumise tõttu kulusid kärpima, vt artikkel *Can Anglo-Saxon activist investors whip Danone into shape?* (Kas anglosaksi aktivistidest investorid suudavad Danone'i vormi ajada?), kättesaadav aadressil <https://www.economist.com/business/2021/02/20/can-anglo-saxon-activist-investors-whip-danone-into-shape>.

⁵⁵ Vt joonealune märkus 3.

⁵⁶ Vt joonealune märkus 44.

⁵⁷ 2014. aastal otsustas ÜRO Inimõiguste Nõukogu luua valitsustevahelise avatud töörihma (OEIGWG), mis tegeleb rahvusvaheliste korporatsioonide ja teiste äriettevõtetega seoses inimõigustega ning mille ülesanne on töötada välja rahvusvaheline õiguslikult siduv instrument, millega reguleerida rahvusvahelises inimõigustealases õiguses rahvusvaheliste korporatsioonide ja muude äriettevõtete tegevust. 2021. aastal avaldas OEIGWG õiguslikult siduva instrumendi kolmanda läbivaadatud kavandi, milles käsitleti äritegevust ja inimõigusi, sealhulgas hoolsusmeetmeid ja äriühingute vastutust inimõiguste rikkumise eest.

Mis puudutab hoolsuskohustuste „isikulist kohaldamisala“ (st millised ettevõtjakategooriad on hõlmatud), siis vabastatakse hoolsuskohustustest väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEed), kelle hulka kuuluvad ka mikroettevõtjad ja kes moodustavad kokku ligikaudu 99 % kõigist liidu ettevõtjatest. Selle ettevõtjate kategooria jaoks oleks hoolsuskohustuse protsessi loomise ja rakendamise kaasnev rahaline ja halduskoormus suhteliselt suur. Enamasti ei ole neil eelnevalt olemas hoolsuskohustuse mehhanisme, neil puudub oskusteave, spetsialiseerunud töötajad ning hoolsuskohustuse täitmise kuludel oleks neile ebasproportsionaalne mõju. Sellegipoolest tekib neil mõningal määral kulusid ja koormust ärisuhete tõttu direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate ettevõtjatega, sest eeldatavasti kannavad suurettevõtjad nõudmised üle oma tarnijatele. Seetõttu on vaja toetusmeetmeid, et aidata VKEdel suurendada tegevus- ja finantsuutlikkust. Ka on ettevõtjatel, kelle äripartner on VKE, kohustus teda hoolsuskohustuse nõuete täitmisel toetada, kui sellised nõuded ohustaksid VKE elujõulisust. Lisaks ei hõlma finantssektori väärtusahel VKEsid, kes saavad laenu, krediiti, rahastamisvahendeid, kindlustust või edasikindlustust. Samal ajal on üksiku VKE kokkupuude ebasoodsate kestlikkusemõjudega üldjuhul väiksem kui suuremate ettevõtjate kokkupuude. Seetõttu jäävad väga suured ettevõtjad⁵⁸ täieliku hoolsuskohustuse kohaldamisalasse ka seetõttu, et paljudel neist on teatavad protsessid juba paigas, nt aruandluskohustuse tõttu. Eelkõige filtreeritakse valitud käibekriteeriumidega välja need, kellel on liidu majandusele suurim mõju. Lisaks sätestatakse käesolevas direktiivis meetmed, et piirata koormuse ülekandmist nendelt suurettevõtjalt väärtusahela väiksematele tarnijatele ning kasutada VKEde suhtes õiglasi, mõistlikke, mittediskrimineerivaid ja proportsionaalseid nõudeid.

Väiksema käibe ja väiksema töötajate arvuga ettevõtjate⁵⁹ puhul piirdub hoolsuskohustus nende ettevõtjatega, kes tegutsevad eriti suure mõjuga sektorites, mille kohta on samal ajal olemas OECD valdkondlikud suunised⁶⁰. Samas hoolimata asjaolust, et OECD suunised hõlmavad finantssektorit, ei kuulu see oma eripära tõttu suure mõjuga sektorite hulka. Selle piirangu eesmärk on tasakaalustada huvi direktiivi eesmärkide saavutamise vastu ja huvi minimeerida ettevõtjate finants- ja halduskoormust. Nende ettevõtjate hoolsuskohustust lihtsustatakse, kuna nad keskenduksid ainult tõsistele kahjulikele mõjudele, mis on nende sektori jaoks olulised. Lisaks hakatakse hoolsuskohustust nende suhtes kohaldama alles kaks aastat pärast käesoleva direktiivi ülevõtmisperioodi lõppu, mis võimaldab paika panna vajalikud protsessid ja menetlused ning kasutada majandussektori koostööst, tehnoloogilisest arengust, standarditest jms saadavat kasu, mida varasem rakendamine suuremate ettevõtjate suhtes tõenäoliselt annab.

Kuivõrd käesolev direktiiv hõlmab ka kolmandate riikide ettevõtjaid, ei ole hõlmatud ELi ja kolmandate riikide ettevõtjate suhtes kohaldamisala määratlemisel kasutatud kriteeriumid samad, kuid need tagavad, et kolmandate riikide ettevõtjad ei kuulu tõenäoliselt direktiivi kohaldamisalasse. Nende puhul kasutatakse netokäibe künnist (1. rühma puhul 150 miljonit eurot ja 2. rühma puhul 40 miljonit eurot), kuid kogu see käive peab tekkima liidus. ELi ettevõtjatel omakorda peab kogu maailmas tekkiv netokäive olema 150 miljonit eurot ja nad

⁵⁸ Suured piiratud vastutusega äriühingud, kus töötab üle 500 töötaja ja mille netokäive on üle 150 miljoni euro.

⁵⁹ Suured piiratud vastutusega äriühingud, kus töötab üle 250 töötaja ja mille netokäive on üle 40 miljoni euro, kuid mis ei ületa samal ajal ei 500 töötaja ega 150 miljoni euro suuruse netokäibe künnist, samuti kolmandate riikide võrreldava juriidilise vormiga äriühingud, mille netokäive ELis on 40–150 miljonit eurot.

⁶⁰ OECD töötab need valdkondlikud juhised välja selleks, et edendada OECD hargmaistele ettevõtetele mõeldud suuniste tõhusat järgimist. Vt valdkondlike juhenddokumentide loetelu aadressil: <http://mneguidelines.oecd.org/sectors/>.

peavad täitma ka töötajate kriteeriumi (üle 500 töötaja 1. rühmas ja üle 250 töötaja 2. rühmas). Erinevate kriteeriumide kasutamise põhjused on järgmised:

- ELis tekkinud käibe kriteerium kolmandate riikide ettevõtjatele loob seose ELiga. Ainult liidus tekkinud käibe arvestamine on põhjendatud, kuna selline asjakohaselt reguleeritud künnis loob territoriaalse seose kolmandate riikide ettevõtete ja liidu vahel nende ettevõtjate tegevuse võimaliku mõju tõttu ELi siseturule, millest piisab, et kohaldada liidu õigust kolmandate riikide ettevõtjate suhtes.
- Samuti on riigipõhise aruandluse direktiiviga – millega muudetakse raamatupidamisdirektiivi – juba kehtestatud ELi-väliste ettevõtjate netokäibe arvutamise meetodid, samas kui kolmandate riikide ettevõtjate töötajate arvu arvutamiseks sellist metoodikat ei ole. Prantsusmaa hoolsuskohustust reguleeriva seadusega saadud kogemused näitavad, et kui puudub töötaja ühtne määratlus,⁶¹ on töötajate arvu (üleilmselt) keeruline arvutada – see ei lase kindlaks teha, millised kolmandate riikide ettevõtjad kuuluvad õigusakti kohaldamisalasse, mis omakorda takistab õigusnormide tulemuslikku maksmapanekut.
- ELi ettevõtjate puhul tagaks nii töötajate kriteeriumi kui ka käibekriteeriumide kasutamine parema kooskõla äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi ettepanekuga, mida tuleks kasutada ELi ettevõtjate hoolsusmeetmete ja -poliitika aruandluses.
- Kuigi direktiiv hõlmab komisjoni hinnangu põhjal umbes 13 000 ELi ettevõtjat,⁶² kuulub selle kohaldamisalasse üksnes ligikaudu 4 000 kolmandate riikide ettevõtjat⁶³. Tõenäoliselt ei muuda ELi siseturu konkurentsitingimusi asjaolu, et ELi ettevõtjad on hõlmatud ainult juhul, kui nad vastavad ka töötajate arvu miinimumkünnisele. ELi ettevõtjate suhtes kohaldatavad kaks suuruse kriteeriumi, isegi kui need on kumulatiivsed, hõlmavad ELi-väliste ettevõtjatega võrreldes siiski suhteliselt väiksemaid ettevõtjaid, kuna nende puhul tuleb arvesse võtta ettevõtja kogu ülemaailmset netokäivet.

Kõigele lisaks on kolmandate riikide suurettevõtjad, kellel on liidus suur käive, võimelised hoolsuskohustust täitma ja saavad hoolsuskohustusega kaasnevatest eelistest kasu ka oma mujal toimivas tegevuses. Kõigis muudes aspektides kehtivad kolmandate riikide ettevõtjate suhtes hoolsuskohustuse normid samamoodi nagu samadele kriteeriumidele vastavatele ELi äriühingutele (näiteks suure mõjuga sektorites tegutsevate ettevõtjate suhtes kohaldatav kord ja nende ettevõtjate identne ülemineku periood). Äriühingu juhtide kohustuste ühtlustamine piirdub ainult ELi ettevõtjatega, seega on kolmandate riikide ettevõtjate kohustused piiratumad.

„Materiaalne kohaldamisala“ on suunatud peamiselt äriühingu hoolsuskohustusele ja on struktureeritud selle ümber ning hõlmab inimõigusi ja neid kahjulikke keskkonnamõjusid, mida saab valitud rahvusvahelistes konventsioonides selgelt määratleda. Äriühingu juhtidele kavandatud ülesanded tagavad tiheda seose hoolsuskohustusega ja on seega vajalikud hoolsuskohustuse tulemuslikkuse tagamiseks. Äriühingu juhtide kohustuste hulka kuulub ka

⁶¹ Liidu kohta vt näiteks komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määramise kohta (2003/361/EÜ) (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36), artikkel 5.

⁶² 1. rühmas: 9 400 ettevõtjat, 2. rühmas: 3 400 ettevõtjat.

⁶³ 1. rühmas: 2 600 ettevõtjat, 2. rühmas: 1 400 ettevõtjat. Kolmandate riikide ettevõtjate arvu arvutamiseks kasutatud metoodikat on selgitatud lisatud talituste töödokumendis.

selle selgitamine, kuidas juhid peaksid täitma hoolsuskohustust, et tegutseda äriühingu parimates huvides.

Algatuse eesmärkide saavutamise seisukohast on kõige tähtsam see, et hoolsuskohustuse täitmist nõutaks tulemuslikult. Käesoleva direktiiviga nähakse ette karistuste ja tsiviilvastutuse kombinatsioon.

Mis puudutab eraõiguslikku hoolsuskohustuse täitmise tagamist tsiviilvastutuse kaudu, siis kasutatakse ühelt poolt ettevõtja enda ja selle tütarettvõtjate ning teiselt poolt ärisuhete puhul erinevat lähenemisviisi. Eelkõige puudutab tsiviilvastutus üksnes väljakujunenud ärisuhteid, millest ettevõtja loodab nende intensiivsust või kestust silmas pidades püsivat suhet ja mis ei ole ettevõtja väärtusahela ebaoluline või pelk kõrvalosa. Ettevõtja ei peaks vastutama suutmatuse eest kahju ära hoida või seda peatada kaudsete ärisuhete tasandil, kui ta kasutas lepingulist hierarhiat ja tagatise ning võttis kasutusele meetmed nõuete täitmise kontrollimiseks, välja arvatud juhul, kui juhtumi asjaolusid arvestades oli ebamõistlik eeldada, et tegelikult võetud meetmed, sealhulgas nõuetele vastavuse kontrollimine, oleksid piisavad kahjuliku mõju ärahoidmiseks, leevendamiseks, lõpetamiseks või selle ulatuse vähendamiseks. Peale selle tuleb vastutuse kohaldamise ja ulatuse hindamisel nõuetekohaselt arvesse võtta äriühingu otseselt kõnealuse kahjuga seotud pingutusi järgida kõiki parandusmeetmeid, mida järelevalveasutus temalt nõuab, tehtud investeeringuid ja antud sihtotstarbelist toetust, ning võimalikku koostööd teiste üksustega, et tegeleda kahjuliku mõjuga oma väärtusahelates.

Selline tsiviilvastutuse käsitlusviis piirab ka ülemääraste kohtuvaidluste riski.

Meetmed, mis on seotud hoolsuskohustuse täitmise tagamisega avaliku õiguse kaudu, ei lähe vajalikust kaugemale. Käesolevas direktiivis selgitatakse, et iga hoolsuskohustuse täitmata jätmise tõttu määratud karistus peab olema proportsionaalne. Kui ametiasutused, kes uurivad äriühingu vastavust käesolevale direktiivile, tuvastavad mittevastavuse, peaksid nad kõigepealt andma äriühingule piisavalt aega, et võtta parandusmeetmeid. Direktiivis esitatakse piiratud arv karistusi, mida tuleks kohaldada kõigis liikmesriikides, kuid liikmesriikide ülesandeks jääb tagada, et direktiivi normide maksmapaneku protsess on proportsionaalne ja kooskõlas nende siseriikliku õigusega. Rahaliste karistuste määramisel lähtutakse äriühingu käibest, et tagada nende proportsionaalsus.

Lisaks ei põhjusta käesolev direktiiv liidule, riikide valitsustele, piirkondlikele ega kohalikele ametiasutustele tarbetuid kulusid. Direktiiviga jäetakse õigusnormide täitmise tagamise korraldus liikmesriikide otsustada. Järelevalvet võivad teha olemasolevad asutused. Kulude vähendamiseks (näiteks eri liikmesriikides tegutsevate kolmandate riikide äriühingute üle järelevalve tegemisel) ning järelevalve, koordineerimise, uurimise ja teabevahetuse parandamiseks loob komisjon Euroopa järelevalveasutuste võrgustiku.

Käesolev direktiiv võimaldab ettevõtjatel teha koostööd, kasutada valdkondlikke kavasid ja mitut sidusrühma hõlmavaid algatusi, et vähendada ettevõtjate jaoks käesoleva direktiivi järgimise kulusid.

Vahendi valik

Kavandatav õigusakt on direktiiv, kuna äriühinguõigust käsitlevate õigusaktide puhul, mis käsitlevad äriühingute liikmete ja teiste isikute huvide kaitset, eesmärgiga muuta selline kaitse ühetaoliseks kogu liidus, on õiguslik alus ELi toimimise lepingu artikkel 50. ELi toimimise lepingu artiklis 50 on sätestatud nõue Euroopa Parlamendile ja nõukogule võtta meetmeid direktiivide abil.

Komisjon võtab vastu delegeeritud õigusaktid, millega kehtestatakse kriteeriumid kolmandate riikide äriühingute hoolsuskohustuslase aruandluse kohta.

Selleks et pakkuda ettevõtjatele ja liikmesriikide ametiasutustele tuge seoses sellega, kuidas ettevõtjad peaksid oma hoolsuskohustust täitma, võib komisjon anda välja suuniseid, olles vajaduse korral konsulteerinud asjaomaste Euroopa asutustega, rahvusvaheliste asutustega, kellel on hoolsuskohustuse täitmise alased eksperditeadmised, ja muude asutustega. Suuniseid võib kasutada ka selleks, et koostada näidislepingu mittesiduvad sätted, mida ettevõtjad saavad kasutada kohustuse jaotamisel oma väärtusahelas.

Lisaks võib komisjon võtta muid toetavaid meetmeid, mis põhinevad olemasolevatel ELi meetmetel ja vahenditel, et toetada hoolsuskohustuse täitmist liidus ja kolmandates riikides, sealhulgas hõlbustada sidusrühmade ühisalgatuste tegemist, et aidata ettevõtjatel täita oma kohustusi ja toetada VKEsid, keda käesolev direktiiv muul viisil mõjutab. Seda tegevust saab täiendada ELi arengukoostöö rahastamisvahenditega, et toetada kolmandate riikide valitsusi ja tarneahelas ülalpool asuvaid kolmandate riikide ettevõtjad, kes ohjavad oma tegevuse ja tarneahela eelneva etapi ärisuhetega kaasnevaid kahjulikke inimõigustealaseid ja keskkonnamõjusid.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

Konsulteerimine sidusrühmadega

Kooskõlas parema õigusloome suunistega toimus mitu konsultatsiooni:

- esialgne mõjuhindang (tegevuskava), mis sai 114 tagasisidevastust;
- avalik konsultatsioon,⁶⁴ mille tulemusena saadi 473 461 vastust ja 122 785 kodaniku allkirjad, millest enamik esitati kampaaniates, kus kasutati eeltäidetud küsimustikke, ja 149 seisukohta.
- sihtotstarbeline konsultatsioon sotsiaalpartneritega;
- mitu sidusrühmade seminari ja kohtumist, nt peamiselt äriühinguõigusele spetsialiseerunud õigusteadlastest koosneva mitteametliku eksperdirühma (ICLEG) koosolek, kohtumine liikmesriikide esindajatega äriühinguõiguse eksperdirühmas (CLEG) ning
- konverentsid ja kohtumised ettevõtjate ühenduste, üksikettevõtjatega, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEde) esindajatega, kodanikuühiskonnaga, sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide ja mittetulundusühingutega, samuti rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu OECD.

Üldiselt näitas konsulteerimine, et enamjaolt on sidusrühmad laialdaselt nõus, et hoolsuskohustuse valdkonnas on olemas vajadus ELi õigusraamistiku järele⁶⁵. Eelkõige palusid suurettevõtjad hoolsuskohustuse valdkonna suuremat ühtlustamist, et parandada õiguskindlust ja luua võrdsed tingimused. Kodanikud ja kodanikuühiskonna ühendused pidasid kehtivat õigusraamistikku ebatõhusaks, et tagada ettevõtjate vastutus inimõigustele ja keskkonnale avaldatava negatiivse mõju eest.

⁶⁴ Äriühingute kestliku üldjuhtimise teemalise avaliku konsultatsiooni kokkuvõte, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance/public-consultation_et.

⁶⁵ Näiteks toetas avalikule konsultatsioonile vastanute hulgas meetmete võtmise vajadust 95,9 % valitsusväliste organisatsioonide, 68,4 % ettevõtjaid (suurettevõtjatest 75,5 %, VKEdest 58,7 %) ja 59,6 % ettevõtjate ühendusi.

Enamik avalikul konsultatsioonil vastanuid, sealhulgas enamik osalenud liikmesriike, eelistas hooldusmeetmete puhul sektoripõhisele või temaatilisele lähenemisviisile horisontaalset lähenemisviisi⁶⁶. Ettevõtjad märkisid, et nad kardavad sattuda ebasoodsasse konkurentsiolukorda võrreldes kolmandate riikide ettevõtjatega, kellel ei ole samu kohustusi. Seepärast nõustus enamik vastanutest, et hoolsuskohustuse norme tuleks kohaldada ka kolmandate riikide äriühingute suhtes, mis ei ole asutatud ELis, kuid tegutsevad teatavas ulatuses Euroopa Liidus⁶⁷.

Kohustusliku hoolsuskohustuse täitmise tagamise mehhanismi kohta märkis enamik kõigist avalikul konsultatsioonil osalenud sidusrühmadest, et kõige sobivam variant on järelevalve, mida teevad riiklikud pädevad asutused, kes rakendavad ELi koostöö-/koordineerimismehhanismi⁶⁸.

Enamik vastajaid kõigis sidusrühmades pidas siduvaid norme, mis hõlmavad ka eesmärged, poliitikavariandiks, mis toob kaasa kõige rohkem kulusid, aga ka kõige rohkem kasu. Kuigi enamik vastajaid nägi positiivset mõju kolmandatele riikidele, pelgab osa neist hoolsuskohustuse normide võimalikku negatiivset mõju nendele riikidele, juhul kui ettevõtjad, kes investeerivad kolmandatesse riikidesse, kus inimõiguste, sealhulgas sotsiaalsete ja tööõiguste kaitse ning keskkonnakaitse on nõrk, peaksid nendest riikidest lahkuma.

Üksikasjalik teave konsultatsioonistrateegia ja sidusrühmadega peetud konsultatsioonide järelduste kohta on esitatud mõjuhinnangu 2. lisas.

Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine

Eri variantide analüüsi toetamiseks sõlmis komisjon toetuslepingud väliseksperitidega, et korraldada uuring kogu tarneahelat hõlmavate hoolsusnõuete kohta⁶⁹ ning uuring äriühingu juhtide kohustuste ja äriühingu kestliku üldjuhtimise kohta⁷⁰. Ekspertid tegid uuringu eri etappides komisjoniga tihedat koostööd.

Lisaks nendele toetavatele uuringutele koguti täiendavaid eksperditeadmisi kirjandusuuringute ja sidusrühmadega konsulteerimise käigus.

Lisaks eespool nimetatud toetavatele uuringutele, ekspertrühmade koosolekutele ja sidusrühmadega konsulteerimisele pööras komisjon suurt tähelepanu ka Euroopa Parlamendi asjaomasele resolutsioonile ja nõukogu järeldustele. Euroopa Parlamendi 10. märtsi 2021. aasta resolutsioonis esitati komisjonile soovitus äriühingu hoolsuskohustuse ja vastutuse kohta ning kutsuti komisjoni üles esitama ettepanekut ELi normide kohta, mis käsitleksid äriühingu hoolsuskohustust terviklikult. Nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldustes inimõiguste ja inimväärse töö kohta ülemaailmsetes tarneahelates kutsuti komisjoni üles esitama ettepanekut

⁶⁶ Kui horisontaalset lähenemisviisi eelistas 97,2 % valitsusvälistest organisatsioonidest, siis ettevõtjate üldarvestuses eelistas seda 86,8 %, sealhulgas VKEd (81,8 %) ja ettevõtjate ühendused (85,3 %). See kehtib ka liikmesriikidest pärit vastajate kohta.

⁶⁷ Selle väitega nõustus 97 % (valitsusvälised organisatsioonid 96,1 %, ettevõtjate ühendused 96,5 %, ettevõtjad 93,8 %, sh VKEd 86,4 %). Selle väitega nõustuvad ka kõik liikmesriikide vastajad.

⁶⁸ Sellele järgnes vastutusega seotud kohtuliku täitmise variant (49 %) ja riiklike pädevate asutuste järelevalve, mida tehakse kaebuse korral mittevastavuse kohta, kohaldades tõhusaid karistusi (44 %).

⁶⁹ Vt viide joonealuses märkuses 8.

⁷⁰ Euroopa Komisjon, õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat, „Study on directors’ duties and sustainable corporate governance: final report“ (Uuring äriühingu juhtide kohustuste ja äriühingute kestliku üldjuhtimise kohta: lõpparuanne), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>. <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>.

ELi õigusraamistiku kohta, mis käsitleb äriühingu kestlikku üldjuhtimist, sealhulgas äriühingute valdkonnaüleseid hoolsuskohustusi ülemaailmsetes väärtusahelates.

Mõjuhindang

Mõjuhindangus analüüsiti laiemalt probleemi, mis tuleneb vajadusest tugevdada kestlikkust äriühingu üldjuhtimises ja haldussüsteemides, võttes arvesse kahte aspekti: 1) äriühingute riskijuhtimise süsteemides ja otsustes ei võeta piisavalt arvesse sidusrühmade huve ja sidusrühmadega seotud (kestlikkus-)riske äriühingutele; 2) äriühingud ei leevenda piisavalt oma kahjulikku inimõigustealast ja keskkonnamõju, neil ei ole piisavaid juhtimis- ja haldussüsteeme ega meetmeid oma kahjuliku mõju leevendamiseks.

Pärast eri poliitikavariantide kaalumist peamiselt äriühingu hoolsuskohustuse ja juhtide kohustuste valdkonnas, esitati mõjuhindangus eelistatud poliitikavariantide pakett, mis koosneb kolmest elemendist: äriühingu hoolsuskohustus, äriühingu juhtide kohustused ja tasustamine, mis täiendavad üksteist.

Mõjuhindangu kavand esitati komisjoni õiguskontrollikomiteele 9. aprillil 2021. Pärast õiguskontrollikomitee negatiivset arvamust esitati 8. novembril 2021 õiguskontrollikomiteele teise arvamuse saamiseks muudetud mõjuhindang. Kuigi vastuseks õiguskontrollikomitee esimesele arvamusele tehti aruandes märkimisväärseid muudatusi, esitas õiguskontrollikomitee 26. novembril 2021 ikkagi teise negatiivse arvamuse,⁷¹ milles rõhutati vajadust poliitiliste suuniste järele selle kohta, kas ja millistel tingimustel saaks äriühingu kestliku üldjuhtimise algatusega edasi minna. Õiguskontrollikomitee jäi oma negatiivse arvamuse juurde, kuna leidis, et mõjuhindangus 1) ei ole probleemi piisavalt kirjeldatud ega esitatud veenvaid tõendeid selle kohta, et ELi ettevõtjad, eelkõige VKEd, ei kajasta kestlikkuse aspekte juba piisavalt või et neil ei ole selleks piisavalt stiimuleid; 2) ei tutvustatud piisavalt poliitiliste valikute ulatust ega määratud kindlaks või ei hinnatud peamisi poliitilisi valikuid igakülgelt; 3) ei hinnatud mõjusid täielikult, tasakaalustatult ja neutraalselt ega kajastatud kasu realiseerumisega seotud ebakindlust ning 4) ei tõendatud eelistatud poliitikavariandi proportsionaalsust.

Seetõttu täiendatakse õiguskontrollikomitee teises negatiivses arvamuses esitatud märkuste käsitlemiseks mõjuhindangut komisjoni talituste töödokumendiga õiguskontrollikomitee arvamuse järelmeetmete kohta, milles esitatakse lisaselgitusi ja -tõendeid valdkondade kohta, mille parandamiseks õiguskontrollikomitee konkreetseid soovitusi andis.

Komisjoni parema õigusloome eeskirjade kohaselt on toimiku vastuvõtmise etapiga jätkamiseks vajalik õiguskontrollikomitee positiivne arvamus. Institutsioonidevaheliste suhete ja tulevikusuundade valdkonna asepresident võib siiski anda loa jätkata sellise algatuse ettevalmistusi, mille kohta õiguskontrollikomitee on esitanud teise negatiivse arvamuse. Oluline on märkida, et õiguskontrollikomitee arvamustega antakse hinnang mõjuhindangu kvaliteedile, mitte sellega seotud seadusandlikule ettepanekule.

Pidades silmas ka institutsioonidevaheliste suhete ja tulevikusuundade valdkonna asepresidendi nõusolekut, on komisjon pidanud otstarbekaks algatusega edasi liikuda järgmistel põhjustel:

- algatuse *poliitiline tähtsus* komisjoni poliitilise prioriteedi „Inimeste hüvanguks toimiv majandus“ jaoks, sealhulgas kestliku rahanduse paketi ja Euroopa roheline kokkuleppe kontekstis, ning

⁷¹ SEC(2022) 95.

- vajadus väärtusahela hoolsuskohustuse valdkonnas *kiiresti tegutseda*, et aidata kaasa kestlikule üleminekule ja käsitleda ühtse turu suureneva killustatuse ohtu, samuti seisukoht, et
- esitatud *lisaselgituste ja -tõenditega* parandati rahuldavalt õiguskontrollikomitee mõjuhinnaangus tuvastatud puudused ja neid võeti kohandatud õigusakti ettepanekus arvesse.

Algatuse tähtsuse ja kiireloomulisuse kontekstis võttis komisjon samuti arvesse, et algatus on lisatud Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 2022. aasta ühiste poliitiliste prioriteetide hulka.

Pärast õiguskontrollikomitee järelduste hoolikat analüüsi ning arvestades esitatud lisaselgituste ja -tõendite vaagimist, on komisjon seisukohal, et ettepanek, mida on võrreldes mõjuhinnaangus esitatud poliitikavariantide paketiga oluliselt muudetud, võimaldab siiski otsustavalt edasi liikuda üldeesmärgi poole kasutada paremini ära ühtse turu potentsiaali, et aidata kaasa üleminekule kestlikule majandusele ning edendada ettevõtjate kestlikku ja vastutustundlikku käitumist pikas perspektiivis. Direktiiv on mõjuhinnaangu kavandis esitatud eelisvariantidega võrreldes keskendatum ja sihipärasem. Selle tuum on hoolsuskohustus, samal ajal on oluliselt vähendatud äriühingu juhtide kohustusi, sidudes need tihedalt hoolsuskohustusega. Lisaks on kohandatud hoolsuskohustuse ulatust. Mõjuhinnaangus esitatud eelistatud poliitikavariantide paketi tehtud kohanduste üksikasjalik kirjeldus on esitatud lisatud talituste töödokumendis, milles on esitatud õiguskontrollikomitee arvamuse järeelmeetmed ja lisateave.

Lühidalt öeldes on „isikulist kohaldamisala“, st millised ettevõtjate kategooriad on hõlmatud, oluliselt vähendatud pärast arutelusid, mille vallandasid õiguskontrollikomitee märkused probleemi kirjelduse kohta, eelkõige seoses VKEdega, ja eelistatud variandi proportsionaalsuse kohta. Konkreetsemalt on VKEd kohaldamisalast täielikult välja jäetud ning suure mõjuga sektorite mõistega hõlmatus on nihutatud ainult ettevõtetele, kus töötab üle 250 töötaja ja mille ülemaailmne netokäive on üle 40 miljoni euro (samas kui hõlmatud on suurettevõtted, mis ületavad samaaegselt nii 500 töötaja kui ka 150 miljoni euro suuruse ülemaailmse netokäibe piirid, olenemata nende majandustegevuse valdkondadest). Suure mõjuga sektorid on tekstis otseselt määratletud, millega kajastatakse seega ka õiguskontrollikomitee märkusi õigusloome tehnika kohta. Suure mõjuga sektorite määratlus on piiratud sektoritega, kus on suur kahjuliku mõju risk ja mille kohta on olemas OECD suunised. Suure mõjuga sektorite keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate suhtes hakkavad normid kehtima pärast kaheaastast üleminekuperioodi, et võimaldada pikemat kohanemisaega. Lisaks on nende ettevõtjate hoolsuskohustus piiratud ainult nende sektori jaoks oluliste tõsiste mõjudega.

Algatuse eesmärkide tulemuslikuks saavutamiseks laiendatakse käesoleva ettepaneku kohaldamisala kolmandate riikide äriühingutele. Hõlmatud on ainult sellised väljaspool ELi asuvad äriühingud, millel on otsene seos liidu turuga ja mis vastavad ELi äriühingutega sarnasele käibekünnisele, kuid liidu turul. Lisaks on neil samad hoolsuskohustused kui vastavatel ELi äriühingutel.

Direktiivis osutatakse ka sellele, et ettevõtjad, eelkõige väärtusahelas osalevad VKEd, vajavad kohustuste täitmiseks valmistumiseks (või nendest tulenevate nõuete täitmiseks, mis võidakse neile kaudselt üle kanda) kättesaadavat ja praktilist toetust. Toetuse hulka võivad kuuluda praktilised juhised ja abivahendid, nagu abitelefoniid, andmebaasid või koolitus, aga ka vaatluskeskuse loomine, et aidata ettevõtjatel direktiivi rakendada. Peale selle viitab läbivaatamisklausel sõnaselgelt direktiivi isikulisele kohaldamisalale (st ettevõtjakategooriate hõlmatus), mis tuleks läbi vaadata, arvestades õigusakti kohaldamisel saadud praktilisi kogemusi. Muud leevendusmeetmed VKEdele avalduva kaudse mõju vähendamiseks kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate ettevõtjate kohustuste hulka.

Mis puudutab esemelist kohaldamisala (st mis on hõlmatud), siis tegemist on endiselt inimõigustealast ja keskkonnamõju hõlmava valdkonnaülese õigusaktiga. See kajastab sidusrühmade tugevat üksmeelt selles, et kindlaks tehtud probleemide lahendamiseks on vaja horisontaalset raamistikku.

Lisaks märkis õiguskontrollikomitee, et mõjuhinnangus ei ole piisavalt selgelt käsitletud vajadust reguleerida lisaks hoosuskohustusele ka äriühingu juhtide kohustusi. Seetõttu otsustas komisjon selle probleemiga tegeleda, kaldudes kõrvale mõjuhinnangus esitatud eelistatud poliitikavariantide paketist ja keskendudes äriühingu juhtide kohustuste elemendile, mis puudutab hoosuskohustust ja äriühingu juhtide kohustust tegutseda äriühingu parimates huvides, pidades silmas ka olemasolevaid rahvusvahelisi suuniseid,⁷². See tähendab äriühingu juhtide kohustusi, mis on seotud äriühingu hoosuskohustuse protsesside ja meetmete väljatöötamise ja rakendamise järelevalvega, selleks tegevusjuhendi kehtestamisega ning hoosuskohustuse integreerimisega äriühingu strateegiasse. Selleks et juhtide rolli äriühingu hoosuskohustuste valguses igakülgselt kajastada, täpsustatakse ka äriühingu juhtide üldist kohustust äriühingu huvide eest seista, mis on olemas kõigi liikmesriikide äriühinguõiguses, ning nähakse ette, et kui juhid täidavad oma kohustust tegutseda äriühingu parimates huvides, peaksid nad võtma arvesse äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi ettepanekus sisalduvaid kestlikkusküsimusi, sealhulgas vajaduse korral inimõigusi, kliimamuutusi ja keskkonnamõju, seda nii lühikeses, keskmises kui ka pikaajalises plaanis. Mõjuhinnangus esitatud ettepanekut panna äriühingu juhtidele ulatuslikumaid erikohustusi ei ole alles jäetud. See tagab, et ettepanek saavutab oma eesmärgi, jäädes samas proportsionaalseks.

Vastuseks õiguskontrollikomitee märkustele sisaldavad käesolev seletuskiri ja õigusakti ettepaneku põhjendused tehtud poliitiliste valikute põhjalikke selgitusi. Kuigi õiguskontrollikomiteele esitatud mõjuhinnang ja komitee arvamus on avaldatud muutmata kujul, on koostatud lisaks eraldiseisev talituste töödokument, et esitada täiendavaid tõendeid ja selgitusi, mis lähtuvad õiguskontrollikomitee märkustest, kaasa arvatud tõendite kohta tehtud märkustest. Selles dokumendis hinnatakse eelkõige järgmist.

1. Probleemi kirjeldus:

- selliste keskkonna- ja kestlikkusprobleemide ulatus ja areng, mis on otseselt seotud äriühingute kestliku juhtimise tavade ilmse puudumise või ebapiisava kasutamisega ELi äriühingutes ja mida käesoleva direktiiviga soovitakse lahendada, ning direktiivi lisaväärtus seoses ulatusliku meetmepaketiga, mille eesmärk on edendada kestlikkust roheline kokkuleppe kohaselt;
- miks peetakse turu- ja konkurentsidiinamikat ning ettevõtjate äristrateegiatega ja riskijuhtimissüsteemide edasist arengut ebapiisavaks ning mis puudutab eeldatavat põhjuslikku seost äriühingu kestlikkusvahendite kasutamise ja nende praktilise mõju vahel probleemide lahendamisel.

2. Eelistatud poliitikavariandi mõju:

- kolmandate riikidega seotud küsimused, koos tähelepanekutega i) eeldatava arengu kohta kolmandates riikides (arvestades muu hulgas ELi ja rahvusvahelisi kaubandus- ja arengutoetusmeetmeid), ii) kolmandatele riikidele ja kolmandates riikides asuvatele tarnijatele avalduva mõju kohta;

⁷² Vt joonealune märkus 6.

- õigusnormide täitmise tagamise mehhanism, mis suurendab veelgi kahesambalise süsteemi lisaväärtust, mis põhineb haldustäitemeelmetel ja tsiviilvastutusel;
- mõju konkurentsile ja kaubandusele.

Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine

Väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, sealhulgas mikroettevõtjad, ei kuulu direktiivi kohaldamisalasse ning neile tekkivaid kaudseid mõjusid leevendatakse liidu ja liikmesriikide tasandil ning ettevõtjatevahelistes suhetes toetavate meetmete ja suuniste abil, kasutades lepingu näidistingimusi ja suuremale äripartnerile esitatavaid proportsionaalsuse nõudeid.

Põhiõigused

Nagu on selgitatud mõjuhindangus ja tuginedes olemasolevatele tõenditele, võivad kohustuslikud hoolsusnõuded olla põhiõiguste kaitsel ja edendamisel märkimisväärselt kasulikud.

4. MÕJU EELARVELE

Otsene mõju liidu eelarvele puudub.

5. MUU TEAVE

Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Selleks et käesoleva direktiivi rakendamisele kaasa aidata, loob komisjon Euroopa järelevalveasutuste võrgustiku. Võrgustikku kuuluvad liikmesriikide määratud järelevalveasutuste esindajad ja vajaduse korral ühinevad nendega teised liidu asutused, kellel on asjakohased eksperditeadmised käesoleva direktiiviga hõlmatud valdkondades, tagamaks et ettevõtjad täidavad oma hoolsuskohustusi, et hõlbustada ja tagada reguleerimis-, uurimis-, karistus- ja järelevalvetavade koordineerimine ja lähendamine ning teabe jagamine nende järelevalveasutuste vahel.

Seitse aastat pärast ülevõtmisperioodi lõppu esitab komisjon aruande käesoleva direktiivi rakendamise kohta ja muude aspektide hulgas ka selle tulemuslikkuse kohta. Vajaduse korral tuleb aruandele lisada seadusandlik ettepanek.

Selleks et pakkuda ettevõtjatele ja liikmesriikidele direktiivi rakendamisel selgust ja toetust, avaldab komisjon vajaduse korral suunised.

Selgitavad dokumendid

Direktiivi nõuetekohase rakendamise tagamiseks on vajalik selgitav dokument, näiteks vastavustabelite kujul.

Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Artiklis 1 sätestatakse direktiivi reguleerimise, st kehtestatakse normid äriühingute kohustuste kohta, mis on seotud tegeliku ja võimaliku kahjuliku mõjuga inimõigustele ja kahjuliku keskkonnamõjuga tulenevalt äriühingu enda või selle tütarettevõtjate tegevusest või sellise väärtusahelasse kuuluva üksuse tegevusest, kellega äriühingul on väljakujunenud ärisuhe; artiklis täpsustatakse ka seda, et direktiiviga kehtestatakse normid vastutuse kohta hoolsuskohustuse rikkumise korral.

Artiklis 2 sätestatakse direktiivi isikuline kohaldamisala ja kriteeriumid, mille alusel liikmesriik on pädev reguleerima käesoleva direktiiviga hõlmatud küsimusi.

Artikkel 3 sisaldab käesolevas direktiivis kasutatavaid mõisteid.

Artiklis 4 sätestatakse liikmesriikidele nõue tagada, et äriühingud täidaksid inimõiguste- ja keskkonnaalast hoolsuskohustust, järgides direktiivi artiklites 5–11 loetletud erinõudeid.

Artiklis 5 sätestatakse liikmesriikidele nõue tagada, et äriühingud lõimivad hoolsuskohustuse kõikidesse äripõhimõtetes ja neil on paika pandud hoolsuskohustuse poliitika, mida ajakohastatakse igal aastal. Artiklis täpsustatakse, et see poliitika peaks sisaldama äriühingu hoolsuskohustuse käsitusviisi kirjeldust, kirjeldama tegevusjuhendit, mida ettevõtte töötajad ja tütarettevõtjad peavad järgima, ning hoolsuskohustuse täitmiseks kehtestatud protsesse.

Artiklis 6 sätestatakse liikmesriikidele kohustus tagada, et äriühingud võtaksid asjakohaseid meetmeid, et teha oma tegevuses, tütarettevõtjate tegevuses ning oma väljakujunenud otseste või kaudsete ärisuhete tasandil kindlaks tegelik või võimalik kahjulik mõju inimõigustele ja keskkonnale.

Artiklis 7 sätestatakse liikmesriikidele nõue tagada, et äriühingud võtaksid asjakohaseid meetmeid, et ennetada artikli 6 kohaselt kindlaks tehtud võimalikke kahjulikke mõjusid või neid mõjusid piisavalt leevendada, kui ennetamine ei ole võimalik või nõuab järkjärgulist rakendamist.

Artiklis 8 sätestatakse liikmesriikidele kohustus tagada, et äriühingud võtaksid asjakohaseid meetmeid, et lõpetada tegelik kahjulik mõju inimõigustele ja keskkonnale, mille nad on artikli 6 kohaselt kindlaks teinud või oleksid võinud kindlaks teha. Kui väljakujunenud otseste või kaudsete ärisuhete tasandil tekkinud kahjulikku mõju ei ole võimalik peatada, peaksid liikmesriigid tagama, et äriühingud vähendavad mõju ulatust miinimumini.

Artiklis 9 sätestatakse liikmesriikidele kohustus tagada, et äriühingud näevad ette võimaluse esitada äriühingule kaebusi, kui on olemas põhjendatud kahtlus nende võimalike või tegelike kahjulike mõjude pärast, sealhulgas äriühingu väärtusahelas. Äriühingud peavad andma selle võimaluse isikutele, keda kahjulik mõju mõjutab või kellel on alust arvata, et kahjulik mõju võib neid mõjutada, ametiühingutele ja muudele töötajate esindajatele, kes esindavad asjaomases väärtusahelas töötavaid üksikisikuid, ning asjaomases valdkonnas tegutsevatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele.

Artikliga 10 kehtestatakse liikmesriikidele kohustus nõuda äriühingutelt hoolsusmeetmete rakendamise korrapärasest hindamisest, et kontrollida, kas kahjulik mõju on nõuetekohaselt kindlaks tehtud ja kas ennetus- või parandusmeetmeid rakendatakse, ning teha kindlaks, millises ulatuses on kahjulik mõju ära hoitud või peatatud või selle ulatus miinimumini viidud.

Artiklis 11 sätestatakse liikmesriikidele kohustus tagada, et äriühingud, kelle suhtes ei kohaldata aruandekohustust direktiivi 2013/34/EL alusel, annavad aru käesoleva direktiiviga hõlmatud küsimustest ja avaldavad oma veebisaidil aastaaruande.

Artiklis 12 sätestatakse komisjonile kohustus võtta vastu suunised lepingu mittesiduvate näidistingimuste kohta, et aidata äriühingutel järgida artikli 7 lõike 2 punkti b ja artikli 8 lõike 3 punkti c.

Artiklis 13 nähakse komisjonile ette võimalus anda äriühingute või liikmesriikide ametiasutuste toetamiseks välja suuniseid selle kohta, kuidas äriühingud peaksid konkreetsetes sektorites ja konkreetse kahjuliku mõju korral oma hoolsuskohustust täitma, konsulteerides selleks Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti, Euroopa Keskkonnaameti ja vajaduse korral hoolsuskohustuse valdkonna eksperteadmisi omavate rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Artiklis 14 sätestatakse liikmesriikidele ja komisjonile nõue võtta lisameetmeid käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate äriühingute ja ülemaailmsetes väärtusahelates osalejate jaoks, keda direktiivi kohustused kaudselt mõjutavad. Selline toetus võib ulatuda spetsiaalsete veebisaitide, portaalide või platvormide haldamisest kuni VKEde rahalise toetamise ja

sidusrühmade ühisalgatuste lihtsustamiseni. Selles sättes selgitatakse lisaks, et äriühingud võivad hoolsuskohustuse täitmise toetamiseks tugineda valdkondlikele kavadele ja mitut sidusrühma hõlmavatele algatustele ning et komisjon võib koostöös liikmesriikidega anda välja suunised selliste kavade sobivuse hindamiseks.

Artiklis 15 sätestatakse nõue liikmesriikidele tagada, et teatavad äriühingud võtaksid vastu kava kindlustamiseks, et nende ärimudel ja strateegia oleksid kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ja globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni kooskõlas Pariisi kokkuleppega.

Artikliga 16 kehtestatakse nõue, et äriühingud, mis on asutatud kolmanda riigi õigusaktide kohaselt ja kuuluvad artikli 2 lõike 2 kohaselt käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, peavad määrama liidus piisavate volitustega esindaja, kellel on õigus võtta vastu kõiki teateid ja kelle poole liikmesriikide pädevad asutused saavad pöörduda kõigis küsimustes, mis on vajalikud käesoleva direktiiviga seoses välja antud õigusaktide järgimiseks ja täitmise tagamiseks.

Artiklis 17 sätestatakse liikmesriikidele nõue määrata üks või mitu riiklikku järelevalveasutust, tagamaks et äriühingud täidavad oma hoolsuskohustust ja artikli 15 lõigetest 1 ja 2 tulenevat kohustust, ning et teostada nende kohustuste täitmise tagamise volitusi kooskõlas artikliga 18.

Artiklis 18 sätestatakse liikmesriikide määratud järelevalveasutuste asjakohased volitused ja ressursid järelevalve- ja õigusnormide täitmise tagamise ülesannete täitmiseks.

Artiklis 19 sätestatakse nõue liikmesriikidele tagada, et igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kellel on objektiivsete asjaolude alusel põhjust arvata, et äriühing ei täida käesoleva direktiivi sätteid nõuetekohaselt, on õigus esitada järelevalveasutusele põhjendatud kahtlused, eelkõige oma alalise elukoha riigis või registrijärgse asukoha või töökoha riigis või väidetava rikkumise toimepanemise koha riigis.

Artiklis 20 sätestatakse, et liikmesriigid kehtestavad normid karistuste kohta, mida rakendatakse käesoleva direktiivi kohaselt vastuvõetud siseriiklike õigusnormide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed nende rakendamise tagamiseks. Karistused on tõhusad, hoiatavad ja proportsionaalsed. Liikmesriigid tagavad, et järelevalveasutuste otsused, mis sisaldavad käesoleva direktiivi sätete rikkumisega seotud karistusi, avaldatakse.

Artikliga 21 luuakse Euroopa järelevalveasutuste võrgustik, mis koosneb artiklis 16 osutatud riiklike järelevalveasutuste esindajatest, eesmärgiga hõlbustada ja tagada regulatiivsete, uurimis-, karistuste määramise ja järelevalvetavade kooskõlastamine ja ühtlustamine ning teabe jagamine järelevalveasutuste vahel.

Artiklis 22 sätestatakse liikmesriikidele nõue kehtestada normid, mis reguleerivad äriühingu tsiviilvastutust kahju eest, mis tuleneb hoolsuskohustuste täitmata jätmisest, teatavate tingimuste korral. Selle artikliga kehtestatakse liikmesriikidele ka kohustus tagada, et käesoleva artikli lõigetes 1–3 sätestatud vastutust ei eirata ainuüksi põhjusel, et selliste nõuete suhtes kohaldatav õigus ei ole liikmesriigi õigus.

Artikliga 23 nähakse ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/1937 (liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta) kohaldamine kõikidest käesoleva direktiivi rikkumistest teatamise ja sellistest rikkumistest teatanud isikute suhtes.

Artiklis 23 selgitatakse ettevõtjatele antava riikliku toetuse tingimusi.

Artiklis 25 selgitatakse äriühingu juhtide hoolsuskohustust.

Artiklis 26 sätestatakse ELi äriühingujuhtide kohustus kehtestada äriühingu kestlikusalase hoolsuskohustuse protsessid ja meetmed ning nende rakendamist jälgida ning kohandada äriühingu strateegiat hoolsuskohustusega.

Artikliga 27 muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 lisa.

Artiklis 28 sätestatakse normid delegeeritud õigusaktide kohta.

Artikkel 29 sisaldab sätet käesoleva direktiivi läbivaatamise kohta.

Artikkel 30 sisaldab sätteid direktiivi ülevõtmise kohta.

Artiklis 31 sätestatakse direktiivi jõustumise kuupäev.

Artiklis 32 sätestatakse direktiivi adressaadid.

Lisas esitatud nimekirjades täpsustatakse, milles seisneb käesoleva direktiivi seisukohast oluline kahjulik keskkonnamõju ja kahjulik mõju inimõigustele; see tähendab selliste õiguste rikkumist ja keeldude eiramist, mis on sätestatud rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes (I osa 1. jagu) ning inimõiguste ja põhivabaduste konventsioonides (I osa 2. jagu), ning keskkonnakonventsioonides sisalduvate rahvusvaheliselt tunnustatud eesmärkide ja keeldude eiramist (II osa).

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

**mis käsitleb äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust ja millega muudetakse direktiivi
(EL) 2019/1937**

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 50 lõiget 1 ja lõike 2 punkti g ning artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁷³,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liit rajaneb inimväärikuse austamisel, vabadusel, demokraatial, võrdsusel, õigusriigi põhimõttel ja inimõiguste järgimisel, nagu on sätestatud ELi põhiõiguste hartas. Need põhiväärtused, millest on inspireeritud liidu enda loomine, samuti inimõiguste universaalsus ja jagamatus ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja ja rahvusvahelise õiguse põhimõtete järgimine peaksid suunama liidu tegevust rahvusvahelisel areenil. Sellise tegevuse hulka kuulub ka arenguriikide kestliku majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaalase arengu soodustamine.
- (2) Komisjoni teatise „Euroopa roheline kokkulepe“⁷⁴ kohaselt kuuluvad liidu prioriteetide hulka keskkonnakaitse kõrge tase, keskkonna kvaliteedi parandamine ning Euroopa põhiväärtuste edendamine. Need eesmärgid nõuavad mitte ainult avaliku sektori asutuste, vaid ka erasektori ning eelkõige äriühingute kaasamist.
- (3) Teatises „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglase ülemineku jaoks“⁷⁵ võttis komisjon kohustuse ajakohastada Euroopa sotsiaalset turumajandust, et saavutada õiglase ülemineku kestlikule

⁷³ ELTC, lk.

⁷⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁷⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tugev sotsiaalne Euroopa õiglase ülemineku jaoks“ (COM(2020) 14 final).

ühiskonnakorraldusele. Käesolev direktiiv toetab ka Euroopa sotsiaalõiguste sammast, millega edendatakse õiglasi töötingimusi tagavaid õigusi. See on osa ELi poliitikast ja strateegiatest inimväärse töö edendamiseks maailma eri paigus, sealhulgas ülemaailmses tarneahelates, nagu on osutatud komisjoni teatises „Inimväärne töö kogu maailmas“⁷⁶.

- (4) ELi kestlikkuseesmärkide saavutamisel on edu võti kõigi majandussektorite äriühingute käitumises, sest ELi äriühingud ja eelkõige suurettevõtjad toetuvad ülemaailmsetele väärtusahelatele. Samuti on äriühingute huvides kaitsta inimõigusi ja keskkonda, eelkõige arvestades tarbijate ja investorite kasvavat muret nende küsimuste pärast. Nii liidu⁷⁷ kui ka liikmesriikide⁷⁸ tasandil on juba olemas mitu algatust, millega toetatakse väärtuspõhist üleminekut edendavaid ettevõtteid.
- (5) Kehtivates rahvusvahelistes vastutustundliku ettevõtluse standardites on sätestatud, et äriühingud peaksid kaitsma inimõigusi, ning ette on nähtud ka viisid, kuidas korraldada keskkonnakaitset ettevõtte tegevuses ja väärtusahelates. ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete⁷⁹ kohaselt vastutavad äriühingud inimõigustealase hoolsuskohustuse täitmise eest ning peavad tegema kindlaks oma tegevuse kahjuliku mõju inimõigustele, seda ennetama ja leevendama ning andma aru selle kohta, kuidas nad selle mõjuga tegelevad. Juhtpõhimõtetes on märgitud, et ettevõtjad peaksid vältima inimõiguste rikkumist ja tegelema inimõigustele avalduva kahjuliku mõjuga, mida nad on põhjustanud või võimendanud või millega nad on seotud oma tegevuse, tütarettevõtjate või otseste või kaudsete ärisuhete kaudu.
- (6) Inimõigustealase hoolsuskohustuse mõistet on täpsustatud ja edasi arendatud OECD suunistes hargmaiste ettevõtetele,⁸⁰ laiendades hoolsuskohustuse kohaldamist keskkonna- ja juhtimisküsimustele. OECD suunised vastutustundliku ettevõtluse kohta ja valdkondlikud suunised⁸¹ on rahvusvaheliselt tunnustatud raamistikud, millega nähakse ette praktilised hoolsuskohustuse meetmed, et aidata äriühingutel kindlaks teha, ennetada või leevendada oma tegevuse, väärtusahelate ja muude ärisuhete tegelikku ja võimalikku mõju ning anda aru selle mõjuga tegelemise kohta. Hoolsuskohustuse mõiste sisaldub ka soovitusel, mis on esitatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) kolmepoolse deklaratsioonis hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta⁸².

⁷⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimväärne töö kogu maailmas“, COM(2022) 66 final.

⁷⁷ „Ettevõtlusmudelid ja ELi tegevuskava“, *CEPS Policy Insights*, nr PI2021-02, jaanuar 2021.

⁷⁸ Nt <https://www.economie.gouv.fr/entreprises/societe-mission>

⁷⁹ ÜRO „Äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted: ÜRO raamistiku „Kaitsta, austada ja heastada“ rakendamise“, 2011, kättesaadav aadressil https://www.ohchr.org/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf.

⁸⁰ OECD suunised hargmaiste ettevõtetele, 2011. aasta ajakohastatud väljaanne, kättesaadav aadressil <http://mneguidelines.oecd.org/guidelines/>.

⁸¹ OECD 2018. aasta suunised vastutustundliku ettevõtluse kohta ning valdkondlikud suunised, kättesaadavad aadressil <https://www.oecd.org/investment/due-diligence-guidance-for-responsible-business-conduct.htm>.

⁸² Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni „Kolmepoolne deklaratsioon hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta“, 5. väljaanne, 2017, kättesaadav aadressil: https://www.ilo.org/empent/Publications/WCMS_094386/lang--en/index.htm.

- (7) ÜRO kestliku arengu eesmärgid,⁸³ mille kõik ÜRO liikmesriigid 2015. aastal vastu võtsid, hõlmavad jätkusuutliku, kaasava ja kestliku majanduskasvu aspekte. Liit on seadnud sihiks ÜRO kestliku arengu eesmärkide täitmise. Erasektor aitab nende eesmärkide saavutamisele kaasa.
- (8) ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel sõlmitud rahvusvahelistes kokkulepetes, mille osalised on EL ja selle liikmesriigid, näiteks Pariisi kokkuleppes⁸⁴ ja hiljutises Glasgow kliimapaktis,⁸⁵ on välja toodud konkreetsed võimalused kliimamuutustega tegelemiseks ja globaalse soojenemise hoidmiseks 1,5 °C piires. Peale kõigilt allkirjutanutelt oodatavate konkreetsete meetmete peetakse nende eesmärkide saavutamisel keskseks erasektori rolli, mis avaldub eelkõige ettevõtjate investeerimisstrateegiates.
- (9) Euroopa kliimamäärusega⁸⁶ võttis liit ka õigusliku kohustuse saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus ja vähendada 2030. aastaks heitkoguseid vähemalt 55 % võrra. Mõlemad kohustused eeldavad äriühingute tootmis- ja hankeviiside muutmist. Komisjoni 2030. aasta kliimaeesmärgi kavas⁸⁷ on mudeldatud eri majandussektoritelt oodatavaid heitkoguste vähendamise tasemeid, kuid on selge, et liidu kliimaeesmärkide täitmiseks on kõigi stsenaariumide puhul vaja märkimisväärset vähendamist kõikides sektorites. Samuti on kavas rõhutatud, et „muudatused äriühingu üldjuhtimise eeskirjades ja tavades, sealhulgas kestliku rahanduse valdkonnas, toovad kaasa selle, et ettevõtete omanikud ja juhid seavad kestlikkuse eesmärgid oma meetmetes ja strateegiates esikohale.“ 2019. aasta teatise „Euroopa roheline kokkulepe“⁸⁸ on märgitud, et kõik liidu meetmed ja kogu poliitika peaksid toimima koos selle nimel, et liidul oleks võimalik saavutada edukas ja õiglane üleminek kestlikule tulevikule. Samuti tuleks teatise kohaselt lõimida kestlikkusküsimusi veelgi tihedamalt äriühingute üldjuhtimise raamistikku.
- (10) Vastavalt komisjoni teatisele „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“⁸⁹ peaksid uued investeeringud ja poliitilised otsused olema kliimateadlikud ja tulevikukindlad, sealhulgas väärtusahelaid haldavate suuremate ettevõtjate jaoks. Käesolev direktiiv peaks olema

⁸³ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

⁸⁴ https://unfccc.int/files/essential_background/convention/application/pdf/english_pari_agreement.pdf.

⁸⁵ 13. novembril 2021 Glasgow's ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 26. istungjärgul (COP26) vastu võetud Glasgow kliimapakt, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf, https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_L16_adv.pdf.

⁸⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus), PE/27/2021/REV/1, ELT L 243, 9.7.2021, lk 1.

⁸⁷ SWD(2020) 176 final.

⁸⁸ COM(2019) 640 final.

⁸⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelise Euroopa kujundamine – ELi uus kliimamuutustega kohanemise strateegia“ (COM(2021) 82 final), kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>.

- kõnealuse strateegiaga kooskõlas. Samuti tuleks tagada kooskõla komisjoni direktiiviga [...], millega muudetakse direktiivi 2013/36/EL seoses järelevalvevolituste, sanktsioonide, kolmanda riigi ettevõtja filiaalide ning keskkonna-, sotsiaalsete ja juhtimisriskidega (kapitalinõuete direktiiv),⁹⁰ milles sätestatakse selged nõuded pankade juhtimiseeskirjadele, sealhulgas juhatuse liikmete teadlikkusele keskkonna-, sotsiaalsetest ja juhtimisriskidest.
- (11) Äriühingute kestliku üldjuhtimise algatust sisaldavad muu hulgas järgmised dokumendid: ringmajanduse tegevuskava,⁹¹ elurikkuse strateegia,⁹² strateegia „Talust taldrikule“,⁹³ kemikaalistrateegia,⁹⁴ „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“,⁹⁵ „Tööstus 5.0“,⁹⁶ Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava⁹⁷ ja „Kaubanduspoliitika läbivaatamine 2021“⁹⁸.
- (12) Käesolev direktiiv on kooskõlas ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga aastateks 2020–2024⁹⁹. Tegevuskava üheks prioriteediks on teha liidus rohkem ära selle nimel, et aktiivselt toetada ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete ja muude asjakohaste rahvusvaheliste suuniste (näiteks OECD suunised hargmaistele ettevõtetele) ülemaailmset rakendamist, sealhulgas edendades asjakohaseid hoolsuskohustuse standardeid.
- (13) Euroopa Parlament kutsub oma 10. märtsi 2021. aasta resolutsioonis¹⁰⁰ komisjoni üles esitama ettepanekut liidu õigusnormide kohta, mis käsitleksid äriühingute

⁹⁰ ELT C [...], [...], lk [...].

⁹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus ringmajanduse tegevuskava. Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel“ (COM(2020) 98 final).

⁹² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi elurikkuse strateegia aastani 2030. Toome looduse oma ellu tagasi“ (COM(2020) 380 final).

⁹³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Strateegia „Talust taldrikule“ õiglase, tervisliku ja keskkonnahoidliku toidusüsteemi edendamiseks“ (COM(2020) 381 final).

⁹⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia – Mürgivaba keskkonna suunas“ (COM(2020) 667 final).

⁹⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda“ (COM(2021) 350 final).

⁹⁶ „Tööstus 5.0“: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/research-area/industrial-research-and-innovation/industry-50_en

⁹⁷ <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/et/>

⁹⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kaubanduspoliitika läbivaatamine – avatud, kestlik ja jõuline kaubanduspoliitika“ (COM(2021) 66 final).

⁹⁹ Ühisteatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024)“ (JOIN(2020) 5 final).

¹⁰⁰ Euroopa Parlamendi 10. märtsi 2021. aasta resolutsioon soovitustega komisjonile äriühingu hoolsuskohustuse ja vastutuse kohta (2020/2129(INL)), P9_TA(2021)0073, kättesaadav aadressil https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0073_ET.html.

hoolsuskohustust terviklikult. Nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldustes inimõiguste ja inimväärse töö kohta ülemaailmsetes tarneahelates¹⁰¹ kutsutakse komisjoni üles esitama ettepanekut äriühingu kestlikku üldjuhtimist käsitleva liidu õigusraamistiku kohta, mis hõlmaks sektoriüleseid äriühingu hoolsuskohustusi ülemaailmsetes tarneahelates. Euroopa Parlamendi 2. detsembril 2020 vastu võetud algatusraportis äriühingu kestliku üldjuhtimise kohta peetakse vajalikuks ka juhtide ülesannete selgitamist. Ühisavalduses ELi 2022. aasta seadusandlike prioriteetide kohta¹⁰² on Euroopa Parlament, Euroopa Liidu Nõukogu ja komisjon võtnud kohustuse liikuda inimeste hüvanguks toimiva majanduse suunas ning täiustada äriühingu kestliku üldjuhtimise õigusraamistikku.

- (14) Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et ühtsel turul tegutsevad äriühingud aitaksid kaasa kestlikule arengule ning majanduse ja ühiskonna kestlikule üleminekule, tehes kindlaks, ennetades või leevendades, lõpetades või minimeerides võimalikku või tegelikku kahjulikku mõju, mida äriühingu enda tegevus, tütarettevõtjad või väärtusahelad võivad avaldada inimõigustele ja keskkonnale.
- (15) Äriühingud peaksid võtma asjakohaseid meetmeid, et kehtestada ja rakendada hoolsuskohustust oma tegevuse, tütarettevõtjate ning ka väljakujunenud otseste ja kaudsete ärisuhete suhtes kogu väärtusahela ulatuses kooskõlas käesoleva direktiivi sätetega. Käesoleva direktiiviga ei tohiks sundida äriühinguid tagama, et kahjulikku mõju ei teki kunagi ega mingil tingimusel, või et see suudetakse alati lõpetada. Näiteks ärisuhetes, mille puhul kahjulik mõju tuleneb riigi sekkumisest, ei pruugi äriühing olla võimeline selliseid tulemusi saavutama. Seetõttu peaksid peamised käesoleva direktiiviga ettenähtud kohustused olema kohustused teha tulemuse saavutamiseks kõik mõistlikult võimalik. Äriühing peaks võtma asjakohaseid meetmeid, mille tulemusena võib põhjendatult eeldada kahjuliku mõju ennetamist või minimeerimist konkreetses olukorras. Arvesse tuleks võtta eripärasid, mis iseloomustavad äriühingu väärtusahelat, sektorit või geograafilist piirkonda, kus tema väärtusahela partnerid tegutsevad, äriühingu võimet mõjutada oma otseseid ja kaudseid ärisuhteid, ning seda, kas äriühing saaks oma mõjujõudu suurendada.
- (16) Käesoleva direktiiviga sätestatav hoolsuskohustuse protsess peaks hõlmama kuut etappi, mis on määratletud OECD hoolsuskohustuse suunistes vastutustundliku ettevõtluse kohta ning mis hõlmavad äriühingute hoolsuskohustuse meetmeid, mille abil kindlaks teha ja käsitleda kahjulikku mõju inimõigustele või keskkonnale. Need etapid on järgmised: 1) hoolsuskohustuse lõimimine tegevuspõhimõtetesse ja juhtimissüsteemidesse, 2) inimõigustele või keskkonnale avalduva kahjuliku mõju kindlaks tegemine ja hindamine, 3) inimõigustele või keskkonnale avalduva tegeliku või võimaliku kahjuliku mõju ennetamine, lõpetamine või minimeerimine, 4) meetmete tõhususe hindamine, 5) teavitamine, 6) parandusmeetmed.

¹⁰¹ Nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldused inimõiguste ja inimväärse töö kohta ülemaailmsetes tarneahelates (13512/20).

¹⁰² Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni ühisavaldus ELi 2022. aasta seadusandlike prioriteetide kohta, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/joint_declaration_2022.pdf.

- (17) Kahjulik mõju inimõigustele või keskkonnale võib avalduda äriühingu enda tegevuses, tema tütarettevõtjates, toodetes või väärtusahelates, eelkõige seoses tooraine hankimise, tootmise või toodete või jäätmete kõrvaldamisega. Selleks et hoolsuskohustus oleks piisavalt range, peaks see hõlmama inimõigustele ja keskkonnale avalduvat kahjulikku mõju, mis võib tekkida toote tootmise, kasutamise või kõrvaldamise või teenuste osutamise kogu olelusringi jooksul äriühingu enda tegevuse või tema tütarettevõtjate või väärtusahelate tasandil.
- (18) Väärtusahel peaks hõlmama tegevust, mis on seotud kauba tootmise või teenuste osutamisega äriühingu poolt, sealhulgas toote või teenuse arendamise ning toote kasutamise ja kasutuselt kõrvaldamisega, samuti väljakujunenud ärisuhetega seotud tegevust. Selle alla peaks kuuluma ka tarneahela eelneva etapi otsesed ja kaudsed väljakujunenud ärisuhted, mis on seotud äriühingu tegevuseks vajaliku tooraine, toodete või tooteosade kavandamise, kaevandamise, valmistamise, transpordi, ladustamise või tarnimisega, samuti järgneva tootmisetapi ärisuhted, sealhulgas väljakujunenud otsesed ja kaudsed ärisuhted, mille raames kasutatakse või võetakse vastu äriühingu tooteid, tooteosi või teenuseid kuni toote olelusringi lõpuni, sealhulgas toote turustamisel jaemüüjatele, transpordil või ladustamisel, lammutamisel, ringlussevõtul, kompostimisel või prügilasse ladestamisel.
- (19) Laenu, krediiti või muid finantsteenuseid pakkuvate reguleeritud finantsettevõtjate puhul peaks selliste teenuste osutamise väärtusahel piirduma selliseid teenuseid saavate klientide ja nende tütarettevõtjatega, kelle tegevus on seotud asjaomase lepinguga. Kodumajapidamistest või füüsilistest isikutest kliente, kes ei tegutse kutse- või äritegevuses, ning väikeseid või keskmise suurusega ettevõtjaid ei tohiks käsitada väärtusahela osana. Samuti peaks sellest välja jääma sellise kliendi väärtusahelasse kuuluvate äriühingute või muude juriidiliste isikute tegevus.
- (20) Selleks et äriühingud saaksid nõuetekohaselt kindlaks teha oma väärtusahelas esinevat kahjulikku mõju ja kasutada asjakohaseid mõjutusvahendeid, peaksid hoolsuskohustused käesolevas direktiivis piirduma väljakujunenud ärisuhetega. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaks väljakujunenud ärisuhetena käsitada selliseid otseseid või kaudseid ärisuhteid, mis oma intensiivsuse ja kestuse tõttu on või eeldatavasti on püsivad ega moodusta väärtusahelast ainult tühist või kõrvalist osa. Seda, kas ärisuhet saab lugeda väljakujunenuks, tuleks hinnata korrapäraselt ja vähemalt iga 12 kuu järel. Kui äriühingu otsesed ärisuhted on väljakujunenud, tuleks kõiki seonduvaid kaudseid ärisuhteid selle ettevõtjaga samuti käsitada väljakujunenutena
- (21) Käesoleva direktiivi kohaselt peaksid hoolsuskohustust täitma ELi äriühingud, millel on keskmiselt üle 500 töötaja ja mille ülemaailmne netokäive viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal ületas 150 miljonit eurot. Äriühingute suhtes, mis ei vasta eespool toodud kriteeriumidele, kuid millel oli viimasele majandusaastale eelneval majandusaastal keskmiselt üle 250 töötaja ja ülemaailmne netokäive üle 40 miljoni euro ning mis tegutsevad ühes või mitmes suure mõjuga sektoris, tuleks hoolsuskohustust kohaldama hakata kaks aastat pärast käesoleva direktiivi ülevõtmisperioodi lõppu, et võimaldada pikemat kohanemisaega. Proportsionaalse koormuse tagamiseks tuleks kõnealustes suure mõjuga sektorites tegutsevate äriühingute suhtes kohaldada hoolsuskohustust sihipärasemalt, keskendudes juhtudele, kus kahjulik mõju on ulatuslik. Kasutajaettevõtja

töötajate arvu leidmisel tuleks arvesse võtta ka renditöötajaid, sealhulgas neid, keda on lähetatud direktiivi 96/71/EÜ (mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2018/957)¹⁰³ artikli 1 lõike 3 punkti c alusel. Direktiivi 96/71/EÜ (mida on muudetud direktiiviga (EL) 2018/957) artikli 1 lõike 3 punktide a ja b kohaselt lähetatud töötajaid tuleks arvesse võtta üksnes lähetava äriühingu töötajate arvu leidmisel.

- (22) Selleks et kajastada inimõiguste ja keskkonnaküsimustega seotud rahvusvaheliste meetmete prioriteetseid valdkondi, peaks suure mõjuga sektorite liigitus käesoleva direktiivi kohaldamisel põhinema OECD olemasolevatel valdkondlikel hoolsuskohustuse suunistel. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tuleks suure mõjuga sektoritena käsitada järgmisi: tekstiilitootmine, nahatöötlemine ja nahktoodete (sealhulgas jalatsite) tootmine ning tekstiil-, rõiva- ja jalatsitoodete hulгимүүк, põllumajandus, metsandus, kalandus (sealhulgas vesiviljelus), toiduainete tootmine ning põllumajandusliku tooraine, elusloomade, puidu, toidu ja jookide hulгимүүк, maavarade (sealhulgas toornafta, maagaas, kivisüsi, pruunsüsi, metallid ja metallimaagid, samuti kõik muud mittemetalsed mineraalid ja karjäärides kaevandatavad tooted) kaevandamine, põhimetalltoodete, muude mittemetalletest mineraalidest toodete ja ümbertöödeldud metalltoodete (v.a masinad ja seadmed) tootmine ning maavarade ja mineraalidest põhi- ja vahetoodete (sealhulgas metallide ja metallimaakide, ehitusmaterjalide, kütuste, kemikaalide ja muude vahetoodete) hulгимүүк. Finantssektori eripära tõttu, eelkõige seoses väärtusahela ja pakutavate teenustega, ei tohiks seda liigitada käesoleva direktiivi mõistes suure mõjuga sektoriks, isegi kui selle kohta on olemas valdkondlikud OECD suunised. Samal ajal tuleks ka selles sektoris tagada tegeliku ja võimaliku kahjuliku mõju laiem käsitlemine, laiendades kohaldamisala väga suurtele äriühingutele, kes on reguleeritud finantsettevõtjad, isegi kui nende õiguslik vorm ei sisalda piiratud vastutust.
- (23) Selleks et täielikult saavutada käesoleva direktiivi eesmärke seoses äriühingute tegevusest, tütarettevõtjatest või väärtusahelatest tuleneva kahjuliku mõjuga inimõigustele või keskkonnale, peaksid direktiivi kohaldamisalasse kuuluma ka kolmandate riikide äriühingud, kelle tegevuse ulatus ELis on märkimisväärne. Täpsemalt tuleks kaks aastat pärast käesoleva direktiivi ülevõtmisperioodi lõppu hakata seda kohaldama selliste kolmandate riikide äriühingute suhtes, mille netokäive liidus oli viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal vähemalt 150 miljonit eurot või mille netokäive ühes või mitmes suure mõjuga sektoris oli viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal suurem kui 40 miljonit eurot, kuid väiksem kui 150 miljonit eurot.
- (24) Selleks et määratleda käesoleva direktiivi kohaldamisala ELi-väliste äriühingute suhtes, tuleks kasutada eespool kirjeldatud käibekriteeriumi, kuna see tugineb territoriaalsele seosele kolmanda riigi äriühingu ja ELi territooriumi vahel. Käive võimaldab hinnata mõju, mida äriühingu tegevus võib ühtsele turule avaldada. Rahvusvahelise õiguse kohaselt õigustab selline mõju liidu õiguse kohaldamist kolmanda riigi äriühingu suhtes. Kolmanda riigi äriühingu asjaomase käibe kindlakstegemiseks tuleks kasutada kolmandate riikide

¹⁰³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. juuni 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/957, millega muudetakse direktiivi 96/71/EÜ töötajate lähetamise kohta seoses teenuste osutamisega (ELT L 173, 9.7.2018, lk 16).

äriühingute netokäibe arvutamise meetodeid, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2013/34/EL, mida on muudetud direktiiviga (EL) 2021/2101. Käesoleva direktiivi tulemusliku jõustamise tagamiseks ei tohiks aga kohaldada töötajate arvu künnist selleks, et määrata kindlaks, millised kolmandate riikide äriühingud kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, kuna direktiivi kohaldamisel kasutatav mõiste „töötaja“ põhineb liidu õigusel ja selle kohaldamine EList väljaspool võib keeruliseks osutuda. Kuna puudub selge ja järjepidev meetodika, sealhulgas raamatupidamistavades, kolmandate riikide äriühingute töötajate kindlaksmääramiseks, tekitaks töötajate arvu künnis õiguslikku ebakindlust ja järelevalveasutustel oleks seda raske kohaldada. Käibe määratlus peaks põhinema direktiivil 2013/34/EL, millega on juba kehtestatud liiduväliste äriühingute netokäibe arvutamise meetodid, arvestades et käibe ja tulu määratlused on sarnased ka rahvusvahelistes raamatupidamistavades. Et järelevalveasutus teaks, milliste kolmandate riikide äriühingute liidus teenitud käive vastab kohaldamisalasse kuulumise kriteeriumile, tuleks käesoleva direktiiviga nõuda, et sellest teavitataks järelevalveasutust liikmesriigis, kus on kolmanda riigi äriühingu volitatud esindaja elu- või asukoht, ning kui see on erinev, siis ka järelevalveasutust liikmesriigis, kus äriühing teenis viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal enamiku oma netokäibest liidus.

- (25) Selleks et mõtestatult kaasa aidata kestlikule üleminekule, tuleks käesoleva direktiivi alusel rakendada hoolsuskohustust ka kahjuliku mõju suhtes, mida avaldab kaitstava isiku inimõigustele mõnes käesoleva direktiivi lisas loetletud rahvusvahelises konventsioonis sätestatud õiguse või keelu rikkumine. Inimõiguste igakülgseks hõlmamiseks tuleks kõnealuses lisas konkreetselt loetlemata keelu või õiguse rikkumine, mis otseselt kahjustab nende konventsioonidega kaitstud õigushüve, samuti lugeda käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaks kahjulikuks mõjuks inimõigustele, tingimusel et asjaomane äriühing oleks saanud mõistlikult kindlaks teha sellise kahjustamise ohu ja võtta asjakohaseid meetmeid, et täita käesolevast direktiivist tulenevaid hoolsuskohustusi, võttes arvesse oma tegevuse kõiki asjakohaseid asjaolusid, nagu sektor ja tegevuse taust. Peale selle tuleks hoolsuskohustust kohaldada ka kahjuliku keskkonnamõju suhtes, mis tuleneb käesoleva direktiivi lisas loetletud rahvusvahelises keskkonnakonventsioonis sätestatud keelu või kohustuse rikkumisest.
- (26) Äriühingute käsutuses on suunised, mis näitavad, kuidas nende tegevus võib mõjutada inimõigusi ja milline ettevõtluskäitumine on rahvusvaheliselt tunnustatud inimõiguste kaitsmise eesmärgil keelatud. Sellised suunised sisalduvad näiteks ÜRO aruandlusraamistiku juhtpõhimõtetes¹⁰⁴ ja ÜRO juhtpõhimõtete tõlgendamisjuhendis¹⁰⁵. Lähtudes asjakohastest rahvusvahelistest suunistest ja standarditest, peaks komisjonil olema võimalik välja anda täiendavaid juhendeid, mida äriühingud saaksid kasutada praktilise töövahendina.

¹⁰⁴ https://www.ungpreporting.org/wp-content/uploads/UNGPreReportingFramework_withguidance2017.pdf.

¹⁰⁵

<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf>, <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/RtRInterpretativeGuide.pdf>.

- (27) Selleks et asjakohaselt täita inimõiguste- ja keskkonnaalast hoolsuskohustust oma tegevuse, tütarettevõtjate ja väärtusahelate suhtes, peaksid käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad äriühingud loimima hoolsuskohustuse oma tegevuspõhimõtetesse, kindlaks tegema, ära hoidma või leevendama või lõpetama või minimeerima võimaliku või tegeliku kahjuliku mõju inimõigustele ja keskkonnale, kehtestama kaebuste esitamise korra ja seda rakendama, jälgima võetud meetmete tõhusust kooskõlas käesolevas direktiivis sätestatud nõuetega ning teavitama avalikkust hoolsuskohustuse täitmisest. Selleks et tagada äriühingute jaoks selgus, tuleks käesolevas direktiivis selgelt eristada võimaliku kahjuliku mõju ennetamise ja leevendamise meetmeid tegeliku kahjuliku mõju lõpetamise või (kui lõpetamine ei ole võimalik) minimeerimise meetmetest.
- (28) Selleks et hoolsuskohustus saaks äriühingute ettevõtluspoliitika lahutamatuks osaks, peaksid äriühingud kooskõlas asjakohase rahvusvahelise raamistikuga loimima selle oma kõikidesse ettevõtlusstrateegiatesse ning kehtestama ka hoolsuskohustuse kohaldamise põhimõtted. Hoolsuskohustuse põhimõtted peaksid sisaldama äriühingu lähenemisviisi kirjeldust, sealhulgas pikas perspektiivis, käitumisjuhendit, milles kirjeldatakse eeskirju ja põhimõtteid, mida äriühingu töötajad ja tütarettevõtjad peavad järgima; hoolsuskohustuse rakendamiseks kehtestatud protsesside kirjeldust, sealhulgas meetmeid, mida on võetud selleks, et kontrollida käitumisjuhendi järgimist ja laiendada selle kohaldamist väljakujunenud ärisuhetele. Käitumisjuhendit tuleks kohaldada äriühingu kõigi asjaomaste ülesannete ja toimingute, sealhulgas hanke- ja ostuotsuste suhtes. Samuti peaksid äriühingud oma hoolsuskohustuse põhimõtteid kord aastas ajakohastama.
- (29) Hoolsuskohustuse täitmiseks peavad äriühingud võtma asjakohaseid meetmeid, et oma tegevuse kahjulikku mõju kindlaks teha, ennetada või lõpetada. „Asjakohast meedet“ tuleks mõista meetmena, mis võimaldab saavutada hoolsuskohustuse eesmärgid, vastab kahjuliku mõju raskusastmele ja tõenäosusele ning on äriühingule mõistlikult kättesaadav, võttes arvesse konkreetseid asjaolusid, sealhulgas neid, mis iseloomustavad kõnealust majandussektorit ja konkreetset ärisuhet ning äriühingu võimet seda mõjutada, samuti vajadust seada meetmeid tähtsuse järjekorda. Sellisel taustal ja kooskõlas rahvusvaheliste raamistikega peaks äriühingu võime ärisuhet mõjutada ühelt poolt tähendama tema võimet veenda ärisuhte pooli võtma meetmeid kahjuliku mõju lõpetamiseks või ennetamiseks (näiteks omandiõiguse või tegeliku kontrolli, turuvõimu või eelvalikunõuete kehtestamise kaudu või sidudes ettevõtlusstiimulid inimõiguste järgimise või keskkonnanõuete täitmisega vms) ning teiselt poolt tema mõju ulatust või mõjutusvahendeid, mida äriühing saaks mõistlikult kasutada, tehes näiteks koostööd asjaomase äripartneriga või suheldes mõne teise äriühinguga, kes on negatiivse mõjuga seotud ärisuhte poole otsene äripartner.
- (30) Käesolevas direktiivis sätestatud hoolsuskohustuste kohaselt peaks äriühing kindlaks tegema oma tegevuse tegeliku või võimaliku kahjuliku mõju inimõigustele ja keskkonnale. Kahjuliku mõju igakülgeks kindlakstegemiseks on vaja nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset teavet. Näiteks kahjuliku keskkonnamõju puhul peaks äriühing koguma teavet algse olukorra kohta oma suurema riskiga tegevuskohtades või väärtusahelatesse kuuluvates rajatistes. Kahjuliku mõju kindlakstegemine peaks sisaldama inimõiguste ja keskkonna olukorra hindamist dünaamiliselt ja korrapäraste ajavahemike järel: enne uue tegevuse või ärisuhte alustamist, olulise otsuse tegemist või tegevuse muutmist,

tegevuskeskkonna muutustele reageerides või neid ennetades ning korrapäraselt vähemalt iga 12 kuu järel kogu tegevuse või ärisuhte kestuse jooksul. Reguleeritud finantsettevõtjad, kes pakuvad laenu, krediiti või muid finantsteenuseid, peaksid kahjulikku mõju kindlaks tegema ainult lepingu sõlmimisel. Kahjuliku mõju kindlakstegemisel peaksid äriühingud välja selgitama ja hindama ka äripartneri ärimudeli ja strateegiate, sealhulgas kauplemis-, hanke- ja hinnakujundustavade mõju. Kui äriühing ei saa kõiki kahjulikke mõjusid samal ajal ennetada, lõpetada või minimeerida, peaks tal olema võimalik oma meetmeid tähtsuse järjekorda seada, tingimusel et ta võtab konkreetseid asjaolusid arvestades äriühingu jaoks mõistlikult kättesaadavad meetmed.

- (31) Selleks et vältida põhjendamatu koormust käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvates suure mõjuga sektorites tegutsevatele väiksematele äriühingutele, peaks neil olema kohustus tegelikku või võimalikku kahjulikku mõju kindlaks teha üksnes juhul, kui see on ulatuslik ja puudutab asjaomast sektorit.
- (32) Koosõlas rahvusvaheliste standarditega tuleks nii kahjuliku mõju ennetamisel ja leevendamisel kui ka lõpetamisel ja minimeerimisel arvesse võtta kahju kannatanud isikute huve. Selleks et võimaldada äriühingul väärtusahela äripartneriga suhtlemist jätkata, selle asemel et ärisuhe lõpetada (suhted katkestada) ja sellega võimalikku kahjulikku mõju koguni suurendada, tuleks käesoleva direktiiviga tagada, et suhete katkestamist kasutatakse viimase abinõuna – see on koosõlas ka liidu täisleppimatuse poliitikaga lapstööjõu kasutamise suhtes. Ärisuhte lõpetamine lapstööjõu kasutamiselt tabatud äripartneriga võib viia lapse inimõiguste veelgi ulatuslikuma rikkumiseni. Seetõttu tuleks seda arvesse võtta asjakohaste meetmete üle otsustamisel.
- (33) Käesolevas direktiivis sätestatud hoolsuskohustuse alusel peaks äriühing juhul, kui ta teeb kindlaks võimaliku kahjuliku mõju inimõigustele või keskkonnale, võtma asjakohaseid meetmeid selle ennetamiseks ja piisavaks leevendamiseks. Selleks et tagada äriühingutele õigusselgus ja -kindlus, tuleks käesolevas direktiivis sätestada meetmed, mida äriühingud peaksid võimaliku kahjuliku mõju ennetamiseks ja minimeerimiseks võtma, kui see on asjaoludest sõltuvalt asjakohane.
- (34) Käesoleva direktiivi kohase ennetus- ja leevendamiskohustuse täitmiseks peaksid äriühingud asjakohastel juhtudel võtma järgmisi meetmeid. Kui see on ennetusmeetmete keerukuse tõttu vajalik, peaks äriühing välja töötama ja rakendama ennetusmeetmete kava. Äriühing peaks väljakujunenud ärisuhte otsepartnerilt nõudma lepingulisi tagatise käitumisjuhendi või ennetusmeetmete kava järgimise kohta, kusjuures tagatised peaksid hõlmama ka seda, et otsepartner nõuab samasuguseid lepingulisi tagasi ka oma partneritelt niivõrd, kui võrd nende tegevus on osa äriühingute väärtusahelast. Lepinguliste tagatistega peaksid kaasnema asjakohased meetmed nõuete täitmise kontrollimiseks. Tegelikku või võimaliku kahjuliku mõju põhjalikuks ennetamiseks peaksid äriühingud tegema ka investeringuid, mille eesmärk on kahjuliku mõju ennetamine, pakkuma väljakujunenud ärisuhtepartneritest VKEdele sihipäraselt ja proportsionaalset toetust rahastamise vormis (nt otserahastamine, madala intressiga laenud, püsihanketagatised ja abi rahastamisvõimaluste leidmisel), et aidata neil rakendada käitumisjuhendit või ennetusmeetmete kava, või tehnilisi suuniseid, näiteks koolituse pakkumise või juhtimissüsteemide ajakohastamise vormis, ning tegema koostööd teiste äriühingutega.

- (35) Selleks et kajastada äriühingu kõiki valikuvõimalusi juhtudel, kus eespool kirjeldatud ennetus- või minimeerimismeetmete abil ei õnnestu võimaliku kahjuliku mõjuga tegeleda, tuleks käesolevas direktiivis jätta äriühingutele ka võimalus sõlmida leping kaudse äripartneriga, et saavutada äriühingu käitumisjuhendi või ennetusmeetmete kava järgimine, ning võtta asjakohaseid meetmeid, et kontrollida kaudse ärisuhte vastavust sellele lepingule.
- (36) Võimaliku kahjuliku mõju ennetamise ja leevendamise tõhususe tagamiseks peaksid äriühingud eelistama suhete hoidmist väärtusahela äripartneritega, jättes ärisuhte lõpetamise viimaseks abinõuks, mida kasutatakse ainult juhul, kui katsed võimalikku kahjulikku mõju ennetada või leevendada ebaõnnestuvad. Juhuks kui kirjeldatud ennetus- või minimeerimismeetmete abil ei õnnestu võimaliku kahjuliku mõjuga tegeleda, tuleks direktiivis siiski sätestada ka äriühingute kohustus hoiduda uute suhete loomisest või olemasolevate suhete laiendamisest asjaomase partneriga, ning juhul, kui nende suhteid reguleeriv õigus seda võimaldab, peatada ajutiselt ärisuhted kõnealuse partneriga, jätkates samal ajal ennetus- ja minimeerimispuudlusi, kui on mõistlik eeldada, et need puudlused osutuvad lühikeses perspektiivis edukaks, või lõpetada asjaomase tegevusega seotud ärisuhe, kui võimalik kahjulik mõju on ulatuslik. Selleks et äriühingud saaksid seda kohustust täita, peaksid liikmesriigid oma riigi õigusega reguleeritud lepingute puhul nägema ette võimaluse selline ärisuhe lõpetada. On võimalik, et kahjulike mõjude vältimine kaudsete ärisuhte tasandil nõuab koostööd teise äriühinguga, näiteks sellisega, kellel on tarnijaga otsene lepinguline suhe. Mõnel juhul võib selline koostöö olla ainus realistlik viis kahjuliku mõju ennetamiseks, eelkõige juhul, kui kaudne äripartner ei ole valmis äriühinguga lepingut sõlmima. Sellistel juhtudel peaks äriühing tegema koostööd üksusega, kes suudab kõige tõhusamalt ennetada või minimeerida kahjulikku mõju kaudse ärisuhte tasandil, järgides samal ajal konkurentsioigust.
- (37) Otseste ja kaudsete ärisuhte puhul võivad valdkondlik koostöö, valdkondlikud kavad ja mitut sidusrühma hõlmavad algatused aidata luua täiendavaid võimalusi kahjuliku mõju kindlakstegemiseks, leevendamiseks ja ennetamiseks. Seepärast peaks äriühingutel olema võimalik tugineda sellistele algatustele, et toetada käesolevas direktiivis sätestatud hoolsuskohustuste rakendamist niivõrd, kuivõrd sellised kavad ja algatused on kõnealuste kohustuste täitmise toetamiseks asjakohased. Äriühingud võiksid omal algatusel hinnata selliste kavade ja algatuste vastavust käesolevas direktiivis sätestatud kohustustele. Selleks et anda võimalikult palju teavet selliste algatuste kohta, tuleks direktiivis sätestada ka komisjoni ja liikmesriikide võimalus hõlbustada teabe levitamist selliste kavade või algatuste ja nende tulemuste kohta. Komisjon võib koostöös liikmesriikidega välja anda suuniseid valdkondlike kavade ja mitut sidusrühma hõlmavate algatuste sobivuse hindamiseks.
- (38) Käesolevas direktiivis sätestatud hoolsuskohustuse kohaselt peaks äriühing juhul, kui ta teeb kindlaks tegeliku kahjuliku mõju inimõigustele või keskkonnale, võtma asjakohaseid meetmeid selle lõpetamiseks. Võib eeldada, et äriühing suudab lõpetada tegeliku kahjuliku mõju, mis tuleneb tema enda või tema tüdarettevõtja tegevusest. Sellegipoolest tuleks selgitada, et väljakujunenud ärisuhte puhul, kus kahjulikku mõju ei ole võimalik lõpetada, peaksid äriühingud sellise mõju ulatust minimeerima. Kahjuliku mõju ulatuse minimeerimine peaks viima tulemuseni, mis on võimalikult sarnane kahjuliku mõju

lõpetamisega. Selleks et tagada äriühingutele õigusselgus ja -kindlus, tuleks käesolevas direktiivis sätestada meetmed, mida äriühingud peaksid inimõigustele või keskkonnale avalduva tegeliku kahjuliku mõju lõpetamiseks või minimeerimiseks võtma, kui see on asjaoludest sõltuvalt asjakohane.

- (39) Selleks et täita käesolevas direktiivis sätestatud kohustust lõpetada või minimeerida tegelikku kahjulikku mõju, peaksid äriühingud asjakohastel juhtudel võtma järgmisi meetmeid. Nad peaksid kahjuliku mõju neutraliseerima või minimeerima selle ulatuse, võttes meetmeid, mis on proportsionaalsed kahjuliku mõju raskusastme ja ulatusega ning sellega, mil määral aitas äriühingu tegevus kaasa selle tekkimisele. Kui kahjulikku mõju ei ole võimalik kohe lõpetada, peaksid äriühingud töötama välja ja rakendama parandusmeetmete kava koos mõistliku ja selgelt määratletud ajakavaga meetmete võtmiseks, ning kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad olukorra paranemise mõõtmiseks. Äriühing peaks väljakuunened ärisuhte otsepartnerilt nõudma ka lepingulisi tagatise äriühingu käitumisjuhendi ja vajaduse korral ka ennetusmeetmete kava järgimise kohta, kusjuures tagatise peaksid hõlmama ka seda, et otsepartner nõuab samasuguseid lepingulisi tagasi ka oma partneritelt niivõrd, kuivõrd nende tegevus on osa äriühingu väärtusahelast. Lepinguliste tagatistega peaksid kaasnema asjakohased meetmed nõuete täitmise kontrollimiseks. Samuti peaksid äriühingud tegema investeeringuid, mille eesmärk on kahjuliku mõju lõpetamine või minimeerimine, pakkuma sihipärast ja proportsionaalset toetust VKEdele, kellega neil on väljakuunened ärisuhte, ning tegema koostööd teiste üksustega, muu hulgas vajaduse korral selleks, et suurendada äriühingu suutlikkust kahjulik mõju lõpetada.
- (40) Selleks et kajastada äriühingu kõiki valikuvõimalusi juhtudel, kus eespool kirjeldatud meetmete abil ei õnnestu tegelikku kahjulikku mõju lõpetada, tuleks käesolevas direktiivis jätta äriühingutele ka võimalus sõlmida leping kaudse äripartneriga, et saavutada äriühingu käitumisjuhendi või parandusmeetmete kava järgimine, ning võtta asjakohaseid meetmeid, et kontrollida kaudse ärisuhte vastavust sellele lepingule.
- (41) Tegelikku kahjuliku mõju lõpetamise või minimeerimise tõhususe tagamiseks peaksid äriühingud eelistama suhete hoidmist väärtusahela äripartneritega, jättes ärisuhte lõpetamise viimaseks abinõuks, mida kasutatakse ainult juhul, kui katsed tegelikku kahjulikku mõju lõpetada või minimeerida ebaõnnestuvad. Kui kirjeldatud meetmetega ei ole siiski võimalik tegelikku kahjulikku mõju lõpetada või seda piisavalt leevendada, tuleks direktiivis sätestada ka äriühingu kohustus hoiduda uute suhete loomisest või olemasolevate suhete laiendamisest kõnealuse partneriga, ning juhul, kui nende suhteid reguleeriv õigus seda võimaldab, kas peatada ajutiselt ärisuhted asjaomase partneriga, jätkates samal ajal jõupingutusi kahjuliku mõju lõpetamiseks või selle ulatuse minimeerimiseks, või lõpetada asjaomase tegevusega seotud ärisuhte, kui kahjulikku mõju peetakse ulatuslikuks. Selleks et äriühingud saaksid seda kohustust täita, peaksid liikmesriigid oma riigi õigusega reguleeritud lepingute puhul nägema ette võimaluse selline ärisuhte lõpetada.
- (42) Äriühingud peaksid andma isikutele ja organisatsioonidele võimaluse esitada kaebusi otse äriühingule, kui neil on põhjendatud kahtlusi seoses inimõigustele või keskkonnale avalduva kahjuliku mõjuga. Selliseid kaebusi esitada võivate organisatsioonide hulka peaksid kuuluma ametiühingud ja muud töötajate esindajad, kes esindavad asjaomases

väärtusahelas töötavaid üksikisikuid, ning kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes tegutsevad asjaomase väärtusahelaga seotud valdkondades, kui neil on teavet võimaliku või tegeliku kahjuliku mõju kohta. Ettevõtted peaksid kehtestama kaebuste menetlemise korra ning andma sellest vastavalt vajadusele teada töötajatele, ametiühingutele ja muudele töötajate esindajatele. Kaebuste esitamise ja parandusmeetmete taotlemise võimaluse kasutamine ei tohiks takistada kaebuse esitajat kohtusse pöördumast. Kooskõlas rahvusvaheliste standarditega peaks kaebuse esitajal olema õigus nõuda äriühingult kaebuse suhtes asjakohaste meetmete võtmist ja kohtuda äriühingu sobiva tasandi esindajatega, et arutada kaebuse esemeks olevat ulatuslikku võimalikku või tegelikku kahjulikku mõju. Selline õigus ei tohiks kaasa tuua äriühingu põhjendamatut tülitamist.

- (43) Äriühingud peaksid jälgima hoolsuskohustuse meetmete rakendamist ja tulemuslikkust. Nad peaksid korrapäraselt hindama enda, oma tütarettevõtjate ja juhul, kui see on seotud äriühingu väärtusahelatega, oma väljakujunenud äripartnerite tegevust, et jälgida inimõigustele ja keskkonnale avalduva kahjuliku mõju kindlakstegemise, ennetamise, minimeerimise, lõpetamise ja leevendamise tõhusust. Hindamise käigus tuleks kontrollida, kas kahjulik mõju on nõuetekohaselt kindlaks tehtud, hoolsuskohustuse meetmeid on rakendatud ning kahjulikku mõju on ka tegelikult ennetatud või see on lõpetatud. Hindamiste ajakohasuse tagamiseks tuleks neid teostada vähemalt iga 12 kuu järel ja hinnangud tuleks vahepeal läbi vaadata, kui on mõistlikult alust arvata, et on tekkinud uus kahjuliku mõju avaldumise oht.
- (44) Kooskõlas ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete ning OECD raamistiku alusel kehtestatud rahvusvaheliste standarditega kuulub hoolsuskohustuse hulka nõue edastada üldsusele asjakohast teavet äriühingu hoolsuskohustuse põhimõtete, menetluste ja tegevuste kohta, mille eesmärk on tegelikku või võimalikku kahjulikku mõju kindlaks teha ja sellega tegeleda, sealhulgas sellise tegevuse tulemuste ja järelduste kohta. Ettepanekus muuta direktiivi 2013/34/EL seoses äriühingu kestlikkusaruandlusega on sätestatud asjakohased aruandekohustused selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvatele äriühingutele. Selleks et vältida aruandekohustuste dubleerimist, ei tohiks käesoleva direktiiviga kehtestada kõnealuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvatele äriühingutele uusi aruandekohustusi lisaks direktiivis 2013/34/EL sätestatud kohustustele ega selle alusel välja töötatavatele aruandlusstandarditele. Äriühingud, mis kuuluvad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, kuid ei kuulu direktiivi 2013/34/EL kohaldamisalasse, peaksid käesolevas direktiivis sätestatud hoolsuskohustuse osaks oleva teavitamiskohustuse täitmiseks avaldama oma veebisaidil rahvusvahelises äritegevuses üldkasutatavas keeles koostatud aastaaruande.
- (45) Selleks et hõlbustada äriühingutel hoolsuskohustuse täitmist kogu väärtusahela ulatuses ja piirata nõuete täitmisega seotud koormuse langemist VKEdest äripartneritele, peaks komisjon andma suuniseid lepingute näidistingimuste kohta.
- (46) Et pakkuda äriühingutele ja liikmesriikide ametiasutustele tuge ja praktilisi materjale selle kohta, kuidas äriühingud peaksid oma hoolsuskohustust täitma, peaks komisjonil olema võimalus anda välja suuniseid, sealhulgas konkreetsete sektorite või konkreetse kahjuliku mõju kohta, lähtudes asjakohastest rahvusvahelistest suunistest ja standarditest ning konsulteerides liikmesriikide ja sidusrühmade, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti, Euroopa

Keskkonnaameti ja vajaduse korral ka hoolsuskohustuse alaseid teadmisi omavate rahvusvaheliste organitega.

- (47) Kuigi VKEd käesoleva direktiivi kohaldamisalasse ei kuulu, võivad direktiivi sätteid mõjutada neid kui kohaldamisalasse kuuluvate äriühingute töövõtjaid või alltöövõtjaid. Eesmärk on siiski leevendada VKEde finants- ja halduskoormust, kuna paljud neist on ülemaailmse majandus- ja sanitaarkriisi tõttu juba niigi raskustes. VKEde toetamiseks peaksid liikmesriigid eraldi või ühiselt looma spetsiaalsed veebisaidid, portaalid või platvormid ja neid haldama, samuti võiksid liikmesriigid VKEsid rahaliselt toetada ja aidata neil suurendada oma suutlikkust. Selline toetus tuleks teha kättesaadavaks ning seda vajaduse korral kohandada ja laiendada tarneahela eelnevates etappides tegutsevatele kolmandate riikide ettevõtjatele. Äriühinguid, kellel on VKEdest äripartnereid, julgustatakse samuti toetama neid hoolsuskohustuse täitmisel, kui sellest tulenevad nõuded ohustaksid VKE elujõulisust, ning kasutama VKEde suhtes õiglasi, mõistlikke, mittediskrimineerivaid ja proportsionaalseid nõudeid.
- (48) Komisjon võib liikmesriikide toetust VKEdele täiendada, kasutades olemasolevaid ELi vahendeid, projekte ja muid meetmeid, mis aitavad rakendada hoolsuskohustust ELis ja kolmandates riikides. Selleks et aidata äriühingutel, sealhulgas VKEdel täita hoolsuskohustuse nõudeid, võib komisjon luua uusi toetusmeetmeid (nt väärtusahela läbipaistvuse vaatluskeskus ja sidusrühmade ühisalgatuste hõlbustamine).
- (49) Komisjon ja liikmesriigid peaksid jätkama koostööd kolmandate riikidega, et aidata tarneahela eelnevates etappides tegutsevatel ettevõtjatel suurendada oma suutlikkust, et tõhusalt ennetada ja leevendada oma tegevuse ja ärisuhete kahjulikku mõju inimõigustele ja keskkonnale (erilist tähelepanu tuleks pöörata väikepõllumajandustootjate probleemidele). Komisjon ja liikmesriigid peaksid kasutama oma naabrus-, arengu- ja rahvusvahelise koostöö vahendeid, et aidata kolmandate riikide valitsustel ja nendes riikides tarneahela eelnevates etappides tegutsevatel ettevõtjatel tegeleda nii oma tegevuse kui ka tarneahela eelneva etapi äripartnerite tegevuse kahjuliku mõjuga inimõigustele ja keskkonnale. See võib hõlmata partnerriikide valitsuste, kohaliku erasektori ja sidusrühmadega tehtavat koostööd, mille eesmärk on jõuda inimõigustele ja keskkonnale avalduva kahjuliku mõju algpõhjusteni.
- (50) Et käesolev direktiiv aitaks tõhusalt võidelda kliimamuutuste vastu, peaksid äriühingud võtma vastu kava, millega tagada, et nende ärimudel ja -strateegia on kooskõlas kestlikule majandusele üleminekuga ja globaalse soojenemise piiramisega 1,5 °C-ni, nagu on sätestatud Pariisi kokkuleppes. Kui kliima on või oleks pidanud olema äriühingu tegevuse peamine risk või peamine mõjuala, peaks äriühing lisama oma kavasse heitkoguste vähendamise eesmärgid.
- (51) Selleks et heitkoguste vähendamise kava rakendataks nõuetekohaselt ja see lisataks juhtide rahalistesse stiimulitesse, tuleks kava juhtide muutuvtasu kindlaksmääramisel nõuetekohaselt arvesse võtta, kui muutuvtasu on seotud juhi panusega äriühingu äristrateegiasse ning pikaajalistesse huvidesse ja kestlikkusse.
- (52) Selleks et võimaldada tulemuslikku järelevalvet käesoleva direktiivi üle ja nõuda vajaduse korral selle täitmist nendelt äriühingutelt, kes ei kuulu ühegi liikmesriigi jurisdiktsiooni alla, peaksid kõnealused äriühingud määrama liidus piisavate volitustega esindaja ja andma

- oma volitatud esindajast teada. Volitatud esindajal peaks olema võimalik toimida ka kontaktisikuna, tingimusel et käesoleva direktiivi asjakohased nõuded on täidetud.
- (53) Liikmesriigid peaksid oma riigis määrama ühe või mitu riiklikku järelevalveasutust, kelle ülesandeks on teostada järelevalvet äriühingute hoolsuskohustuste täitmise ja käesoleva direktiivi nõuetekohase rakendamise üle. Järelevalveasutused peaksid olema avalik-õiguslikku laadi ja sõltumatud käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvatest äriühingutest või muudest turuhuvidest ning neil ei tohiks olla huvide konflikte. Liikmesriigid peaksid tagama pädevate asutuste asjakohase rahastamise kooskõlas siseriikliku õigusega. Neil peaks olema õigus korraldada uurimisi omal algatusel või käesoleva direktiivi alusel esitatud kaebuse või põhjendatud kahtluse alusel. Kui valdkondlike õigusaktide alusel on pädevad asutused juba varem loodud, võivad liikmesriigid määrata nad vastutama käesoleva direktiivi kohaldamise eest oma pädevusvaldkonnas. Nad võivad määrata asutused, mis teostavad järelevalvet reguleeritud finantsettevõtjate üle, järelevalveasutusteks ka käesoleva direktiivi tähenduses.
- (54) Käesoleva direktiivi rakendamiseks võetavate siseriiklike meetmete tulemuslikuks rakendamiseks peaksid liikmesriigid kehtestama hoiatavad, proportsionaalsed ja tõhusad karistused nende meetmete rikkumise eest. Selleks et selline karistuskord oleks tõhus, peaksid riiklike järelevalveasutuste määratavate halduskaristuste hulgas olema ka rahalised karistused. Kui liikmesriigi õigussüsteemis ei ole käesolevas direktiivis sätestatud halduskaristusi ette nähtud, tuleks halduskaristusi käsitlevaid õigusnorme kohaldada nii, et karistuse määramise algatab pädev järelevalveasutus ja viib lõpule õigusasutus. Seepärast peavad sellised liikmesriigid tagama, et õigusnormide ja karistuste kohaldamise mõju oleks samaväärne pädevate järelevalveasutuste määratud halduskaristuste mõjuga.
- (55) Selleks et tagada käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike õigusnormide kohaldamise ja jõustamise järjepidevus, peaksid riiklikud järelevalveasutused tegema koostööd ja oma tegevust kooskõlastama. Selleks peaks komisjon looma Euroopa järelevalveasutuste võrgustiku ning järelevalveasutused peaksid üksteist oma ülesannete täitmisel aitama ja osutama vastastikust abi.
- (56) Selleks et tagada kahjuliku mõju all kannatanutele kahju tulemuslik hüvitamine, tuleks liikmesriikidelt nõuda, et nad kehtestaksid õigusnormid, mis reguleerivad äriühingu tsiviilvastutust kahju eest, mis tuleneb tema suutmatusest järgida hoolsuskohustust. Äriühing peaks kahju eest vastutama, kui ta ei täitnud oma kohustust ennetada või leevendada võimalikku kahjulikku mõju või lõpetada või minimeerida tegelikku mõju ning selle tagajärjel avaldus ja tekitas kahju selline kahjulik mõju, mille oleks pidanud asjakohaste meetmete abil kindlaks tegema, ennetama, leevendama, lõpetama või minimeerima.
- (57) Väljakujunenud kaudsete ärisuhete tasandil tekkiva kahju puhul tuleks äriühingu vastutuse suhtes kohaldada eritingimusi. Kui äriühing on rakendanud konkreetseid hoolsuskohustuse meetmeid, ei peaks ta tekkinud kahju eest vastutama. Siiski ei tohiks selliste meetmete rakendamise abil vastutusest vabaneda juhul, kui ei olnud mõistlik eeldada, et tegelikult võetud meetmed, sealhulgas nõuete täitmise kontroll, on kahjuliku mõju ennetamiseks, leevendamiseks, lõpetamiseks või minimeerimiseks piisavad. Peale selle tuleb vastutuse kohaldamise ja ulatuse hindamisel nõuetekohaselt arvesse võtta äriühingu otseselt kõnealuse kahjuga seotud pingutusi järgida kõiki parandusmeetmeid, mida

- järelevalveasutus temalt nõuab, tehtud investeeringuid ja antud sihtotstarbelist toetust, ning võimalikku koostööd teiste üksustega, et tegeleda kahjuliku mõjuga oma väärtusahelates.
- (58) Vastutuse kohaldamise kord ei reguleeri, kes peaks tõendama, et äriühingu tegevus oli juhtumi asjaolusid arvestades mõistlikult piisav, mistõttu on see küsimus jäetud siseriikliku õiguse kohaldamisalasse.
- (59) Tsiviilvastutust käsitlevate õigusnormide puhul ei tohiks äriühingu tsiviilvastutus hoolsuskohustuse nõuetekohaselt täitmata jätmisest tuleneva kahju eest piirata tema tütarettevõtjate tsiviilvastutust ega väärtusahelasse kuuluvate otseste või kaudsete äripartnerite vastavat tsiviilvastutust. Samuti ei tohiks käesoleva direktiivi kohased tsiviilvastutust käsitlevad sätted piirata selliste liidu või siseriiklike tsiviilvastutust käsitlevate normide kohaldamist, mis on seotud kahjuliku mõjuga inimõigustele või keskkonnale ja millega nähakse ette vastutus olukordades, mis ei kuulu käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, või millega nähakse ette suurem vastutus kui käesolevas direktiivis.
- (60) Kahjulikust keskkonnamõjust tuleneva tsiviilvastutuse puhul võib kahju kannatanud isik käesoleva direktiivi alusel hüvitist nõuda ka juhul, kui tema nõue kattub inimõigustega seotud nõuetega.
- (61) Tagamaks, et inimõiguste- või keskkonnavalase kahju ohvrid saaksid esitada kahju hüvitamise hagi ja nõuda, et hüvitataks kahju, mis on tekkinud seetõttu, et äriühing ei ole täitnud käesolevast direktiivist tulenevaid hoolsuskohustusi, isegi kui sellise nõude suhtes kohaldatav õigus ei ole liikmesriigi õigus, nagu see võib olla näiteks rahvusvahelise eraõiguse normide kohaselt juhul, kui kahju tekib kolmandas riigis, tuleks käesoleva direktiiviga nõuda, et liikmesriigid tagaksid, et asjaomase artikli ülevõtmiseks vastu võetavates siseriiklikes õigusnormides sätestatud vastutuse kohaldamine on kohustuslik juhtudel, kus sellesisulise nõude suhtes kohaldatav õigus ei ole liikmesriigi õigus.
- (62) Käesoleva direktiivi kohane tsiviilvastutuse kord ei tohiks piirata keskkonnavastutuse direktiivi 2004/35/EÜ kohaldamist. Käesolev direktiiv ei tohiks takistada liikmesriike kehtestamast äriühingutele täiendavaid ja rangemaid kohustusi ega võtmast muul viisil täiendavaid meetmeid, mille eesmärgid on samad kui käesoleval direktiivil.
- (63) Kõikide liikmesriikide siseriiklikes õigusaktides on sätestatud äriühingu juhi hoolsuskohustus. Tagamaks, et seda üldist kohustust mõistetakse ja kohaldatakse viisil, mis on sidus ja kooskõlas käesoleva direktiiviga kehtestatud hoolsuskohustusega, ning et juhid võtaksid oma otsustes süstemaatiliselt arvesse kestlikkusega seotud küsimusi, tuleks käesolevas direktiivis ühtlustatud viisil selgitada juhtide üldist kohustust tegutseda äriühingu parimates huvides, sätestades, et juhid peavad arvesse võtma direktiivis 2013/34/EL osutatud kestlikkusega seotud küsimusi, sealhulgas vajaduse korral inimõiguste, kliimamuutuste ja keskkonnaga seotud tagajärgi nii lühikeses, keskpikas kui ka pikas perspektiivis. Selle selgitamine ei nõua olemasolevate riiklike ettevõtlusstruktuuride muutmist.
- (64) Kooskõlas rahvusvaheliste hoolsuskohustuse raamistikega peaksid hoolsuskohustuse täitmise eest vastutama äriühingu juhid. Seepärast peaksid ka käesolevas direktiivis sätestatud hoolsuskohustuse meetmete kehtestamise ja järelevalve ning äriühingu hoolsuskohustuse põhimõtete vastuvõtmise eest vastutama äriühingu juhid, võttes arvesse sidusrühmade ja kodanikuühiskonna organisatsioonide panust ning lõimides

hoosuskohustuse äriühingu juhtimissüsteemidesse. Samuti peaksid äriühingu juhid tegeliku või võimaliku mõju kindlaks tegemise ning hoosuskohustuse meetmete võtmise korral kohandama vastavalt äriühingu strateegiat.

- (65) Isikud, kes töötavad äriühingutes, mille suhtes kohaldatakse käesolevas direktiivis sätestatud hoosuskohustust, või kes puutuvad selliste äriühingutega kokku oma tööalase tegevuse raames, võivad mängida võtmerolli käesoleva direktiivi normide rikkumise paljastamisel. Seega võivad nad aidata selliseid rikkumisi ennetada ja ära hoida ning toetada käesoleva direktiivi täitmise tagamist. Seepärast tuleks kõigi käesoleva direktiivi rikkumistest teatamise juhtude ja sellistest rikkumistest teatavate isikute kaitse suhtes kohaldada Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1937¹⁰⁶.
- (66) Selleks et täpsustada, millist teavet peaksid edastama käesolevas direktiivis sätestatud küsimuste kohta äriühingud, kelle suhtes ei kohaldata direktiivi 2013/34/EL kohaste äriühingu kestlikkusaruandluse sätetega ette nähtud aruandlusnõudeid, peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et kehtestada täiendavaid norme sellise aruandluse sisu ja kriteeriumide kohta, täpsustades hoosuskohustuse kirjeldust, võimalikku ja tegelikku mõju ning selle suhtes võetavaid meetmeid. On eriti oluline, et komisjon viiks ettevalmistava töö käigus läbi asjakohased konsultatsioonid, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes¹⁰⁷ sätestatud põhimõtetega. Täpsemalt tähendab see, et delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdse osalemise tagamiseks saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidevalt võimalik osaleda komisjoni eksperdirühmade koosolekutel, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (67) Käesolevat direktiivi tuleks kohaldada kooskõlas liidu andmekaitseõigusega ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 7 ja 8 sätestatud õigusega eraelu puutumatusle ja isikuandmete kaitsele. Isikuandmete töötlemine käesoleva direktiivi alusel peab toimuma kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679,¹⁰⁸ järgides muu hulgas töötlemise eesmärgi piirangut, võimalikult väheste andmete kogumise nõuet ja säilitamise piirangut.
- (68) Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725¹⁰⁹ artikli 28 lõikega 2 on konsulteeritud Euroopa Andmekaitseinspektoriga, kes esitas oma arvamuse ... 2022.

¹⁰⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17).

¹⁰⁷ ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.

¹⁰⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), ELT L 119, 4.5.2016, lk 1–88.

¹⁰⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

- (69) Käesolev direktiiv ei piira inimõiguste, keskkonnakaitse või kliimamuutuste alaseid kohustusi, mis tulenevad muudest liidu õigusaktidest. Kui käesoleva direktiivi sätted on vastuolus liidu mõne muu õigusakti sättega, millel on samad eesmärgid ja millega nähakse ette ulatuslikumad või konkreetsemad kohustused, peaks liidu muu õigusakti sätetel olema vastuolu ulatuses esimus ja neid kohaldatakse nende konkreetsete kohustuste suhtes.
- (70) Komisjon peaks andma hinnangu ja esitama aruande selle kohta, kas käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate suure mõjuga sektorite loetellu tuleks lisada uusi sektoreid, et viia see vastavusse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni suunistega või võtta arvesse selgeid tõendeid tööalase ärakasutamise, inimõiguste rikkumise või uute esilekerkivate keskkonnaohtude kohta, kas käesolevas direktiivis osutatud asjakohaste rahvusvaheliste konventsioonide loetelu tuleks muuta, eelkõige pidades silmas rahvusvahelise olukorra muutusi, või kas käesoleva direktiivi hoolsuskohustust käsitlevaid sätteid tuleks laiendada kliimale avalduvale kahjulikule mõjule.
- (71) Käesoleva direktiivi eesmärki – kasutada paremini ära ühtse turu potentsiaali, et aidata kaasa kestlikule majandusele üleminekule, ja soodustada kestlikku arengut, ennetades ja leevendades äriühingute väärtusahelates avalduvat võimalikku või tegelikku kahjulikku mõju inimõigustele või keskkonnale – ei suuda liikmesriigid üksi või kooskõlastamata tegutsedes piisavalt saavutada, küll aga saab seda meetmete ulatuse ja mõju tõttu paremini saavutada liidu tasandil. Nimelt on lahendamist vajavad probleemid ja nende põhjused riikidevahelise loomuga, kuna paljud äriühingud tegutsevad kogu liidus või üle maailma ning nende väärtusahelad laienevad teistesse liikmesriikidesse ja kolmandatesse riikidesse. Peale selle võivad üksikute liikmesriikide meetmed osutada ebatõhusaks ja viia siseturu killustumiseni. Seega võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kooskõlas samas artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega ei lähe käesolev direktiiv kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimise

1. Käesoleva direktiiviga sätestatakse normid
 - (a) äriühingute kohustuste kohta, mis on seotud tegeliku ja võimaliku kahjuliku mõjuga inimõigustele ja kahjuliku keskkonnamõjuga tulenevalt äriühingu enda või selle tütarettevõtjate tegevusest või sellise väärtusahelasse kuuluva üksuse tegevusest, kellega äriühingul on väljakujunenud ärisuhe, ja
 - (b) vastutuse kohta eespool nimetatud kohustuste rikkumise eest.Seda, kas tegemist on väljakujunenud ärisuhtega, hinnatakse korrapäraselt vähemalt iga 12 kuu järel.

2. Käesolev direktiiv ei anna alust alandada inimõiguste, keskkonnakaitse või kliima kaitse taset, mis on käesoleva direktiivi vastuvõtmise ajal ette nähtud liikmesriikide õigusega.
3. Käesolev direktiiv ei piira inimõiguste, keskkonnakaitse või kliimamuutuste alaseid kohustusi, mis tulenevad muudest liidu õigusaktidest. Kui käesoleva direktiivi sätted on vastuolus liidu mõne muu õigusakti sättega, millel on samad eesmärgid ja millega on ette nähtud ulatuslikumad või konkreetsemad kohustused, on muu liidu õigusakti sätted vastuolu ulatuses ülimuslikud ja neid kohaldatakse nende konkreetsete kohustuste suhtes.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse selliste äriühingute suhtes, mis on asutatud liikmesriigi õigusaktide kohaselt ja mis vastavad ühele järgmistest tingimustest:
 - (a) äriühingul oli viimasel majandusaastal, mille kohta on koostatud aruandeaasta finantsaruanded, keskmiselt üle 500 töötaja ja selle ülemaailmne netokäive oli üle 150 miljoni euro;
 - (b) äriühing ei saavutanud viimasel majandusaastal, mille kohta on koostatud aruandeaasta finantsaruanded, punktis a sätestatud künniseid, kuid sellel oli keskmiselt üle 250 töötaja ja selle ülemaailmne netokäive oli üle 40 miljoni euro, tingimusel et vähemalt 50 % netokäibest tekkis ühes või mitmes järgmistest sektoritest:
 - i) tekstiilitootmine, nahatöötlemine ja nahktoodete (sealhulgas jalatsite) tootmine ning tekstiil-, rõiva- ja jalatsitoodete hulgimüük;
 - ii) põllumajandus, metsandus, kalandus (sealhulgas vesiviljelus), toiduainete tootmine ning põllumajandusliku tooraine, elusloomade, puidu, toidu ja jookide hulgimüük;
 - iii) maavarade (sealhulgas toornafta, maagaas, kivisüsi, pruunsüsi, metallid ja metallimaagid, samuti kõik muud mittemetalsed mineraalid ja karjäärides kaevandatud tooted) kaevandamine, olenemata nende kaevandamise kohast, põhimetalltoodete, muude mittemetalletest mineraalidest toodete ja metalltoodete (v.a masinad ja seadmed) tootmine ning maavarade ja mineraalidest põhi- ja vahetoodete (sealhulgas metallide ja metallimaakide, ehitusmaterjalide, kütuste, kemikaalide ja muude vahetoodete) hulgimüük.
2. Käesolevat direktiivi kohaldatakse ka äriühingute suhtes, mis on asutatud kolmanda riigi õigusaktide kohaselt ja vastavad ühele järgmistest tingimustest:
 - (a) äriühingu netokäive liidus oli viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal üle 150 miljoni euro;
 - (b) äriühingu netokäive liidus oli viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal rohkem kui 40 miljonit eurot, kuid mitte üle 150 miljoni euro, tingimusel et ta teenis vähemalt 50 % ülemaailmsest netokäibest ühes või mitmes lõike 1 punktis b loetletud sektoritest.

3. Lõike 1 kohaldamisel arvutatakse osalise tööajaga töötajate arv täistööaja ekvivalendi alusel. Renditöötajaid võetakse töötajate arvu arvutamisel arvesse samamoodi nagu juhul, kui äriühing oleks samal ajavahemikul nende otsene tööandja.
4. Lõikes 1 osutatud äriühingute puhul on käesoleva direktiiviga hõlmatud küsimuste reguleerimise pädevus liikmesriigil, kus on äriühingu registrijärgne asukoht.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (a) „äriühing“ – üks järgmistest:
 - i) juriidiline isik, mis on asutatud mõnes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL¹¹⁰ I lisas loetletud õiguslikus vormis;
 - ii) juriidiline isik, mis on asutatud kolmanda riigi õiguse kohaselt kõnealuse direktiivi I ja II lisas loetletud vormidega võrreldavas vormis;
 - iii) juriidiline isik, mis on asutatud mõnes direktiivi 2013/34/EL II lisas loetletud õiguslikus vormis ja mis koosneb täielikult ettevõtjatest, kes tegutsevad mõnes punktides i ja ii nimetatud õiguslikus vormis;
 - (iv) mis tahes õiguslikus vormis tegutsev reguleeritud finantsettevõtja, mis on
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013¹¹¹ artikli 4 lõike 1 punktis 1 määratletud krediidiasutus;
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/65/EL¹¹² artikli 4 lõike 1 punktis 1 määratletud investeerimisühing;
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/61/EL artikli 4 lõike 1 punktis b määratletud alternatiivse investeerimisfondi valitseja, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 345/2013¹¹³ määratletud Euveca valitseja, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL)

¹¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta (ELT L 182, 29.6.2013, lk 19).

¹¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1).

¹¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349).

¹¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 345/2013 Euroopa riskikapitalifondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 1).

nr 346/2013¹¹⁴ määratud EuSEFi valitseja ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2015/760¹¹⁵ määratud ELTIFI valitseja;

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/65/EÜ¹¹⁶ artikli 2 lõike 1 punktis b määratud vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtja (eurofondid) fondivalitseja;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/138/EÜ¹¹⁷ artikli 13 punktis 1 määratud kindlustusandja;
- direktiivi 2009/138/EÜ artikli 13 punktis 4 määratud edasikindlustusandja;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2016/2341/EÜ¹¹⁸ artikli 6 punktis 1 määratud tööandjapensioni kogumisasutus;
- pensionikindlustusasutused, kes haldavad selliseid pensioniskeeme, mida loetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 883/2004¹¹⁹ ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 987/2009¹²⁰ kohaldamisalasse kuuluvateks sotsiaalkindlustusskeemideks, samuti juriidilised isikud, mis on asutatud selliste asutuste investeringute tegemise eesmärgil;
- alternatiivne investeerimisfond, mida haldab direktiivi 2011/61/EL artikli 4 lõike 1 punktis b määratud alternatiivse investeerimisfondi valitseja, või alternatiivne investeerimisfond, mida juhitakse kohaldatava siseriikliku õigusakti kohaselt;
- vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtja direktiivi 2009/65/EÜ artikli 1 punkti 2 tähenduses;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 648/2012¹²¹ artikli 2 punktis 1 määratud keskne vastaspool;

¹¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 346/2013 Euroopa sotsialettevõtlusfondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 18).

¹¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2015. aasta määrus (EL) 2015/760 Euroopa pikaajaliste investeerimisfondide kohta (ELT L 123, 19.5.2015, lk 98).

¹¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/65/EÜ vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (ELT L 302, 17.11.2009, lk 32).

¹¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solvensus II) (ELT L 335, 17.12.2009, lk 1).

¹¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2341 tööandja kogumispensioni asutuste tegevuse ja järelevalve kohta (ELT L 354, 23.12.2016, lk 37).

¹¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT L 166, 30.4.2004, lk 1).

¹²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse (EÜ) nr 883/2004 (sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta) rakendamise kord (ELT L 284, 30.10.2009, lk 1).

¹²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta määrus (EL) nr 648/2012 börsiväliste tuletisinstrumentide, kesksete vastaspoolte ja kauplemisteabehoidlate kohta (ELT L 201, 27.7.2012, lk 1).

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 909/2014¹²² artikli 2 lõike 1 punktis 1 määratletud väärtpaberite keskdepositoorium;
- direktiivi 2009/138/EÜ artikli 211 kohaselt tegevusloa saanud kindlustuse või edasikindlustuse eriotstarbeline varakogum;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2017/2402¹²³ artikli 2 punktis 2 määratletud väärtpaberistamise eriotstarbeline ettevõtja;
- direktiivi 2009/138/EÜ artikli 212 lõike 1 punktis f määratletud kindlustusvaldusettevõtja või direktiivi 2009/138/EÜ artikli 212 lõike 1 punktis h määratletud segafinantsvaldusettevõtja, mis kuulub kindlustusgruppi, mille suhtes kohaldatakse kõnealuse direktiivi artikli 213 kohaselt konsolideerimisgrupi tasandil järelevalvet ja mis ei ole direktiivi 2009/138/EÜ artikli 214 lõike 2 kohaselt grupi järelevalvest vabastatud;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366¹²⁴ artikli 1 lõike 1 punktis d määratletud makseasutus;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/110/EÜ¹²⁵ artikli 2 punktis 1 määratletud e-raha asutus;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/1503¹²⁶ artikli 2 lõike 1 punktis e määratletud ühisrahasusteenuse osutaja;
- [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (mis käsitleb krüptovaraturge ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937¹²⁷) ettepaneku] artikli 3 lõike 1 punktis 8 määratletud krüptovaratteenuse osutaja, kui ta osutab üht või mitut krüptovaratteenust, mis on määratletud [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (mis käsitleb krüptovaraturge ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937) ettepaneku] artikli 3 lõike 1 punktis 9;

¹²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 909/2014, mis käsitleb väärtpaberiarvelduse parandamist Euroopa Liidus ja väärtpaberite keskdepositooriume ning millega muudetakse direktiive 98/26/EÜ ja 2014/65/EL ja määrust (EL) nr 236/2012 (ELT L 257, 28.8.2014, lk 1).

¹²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2402, millega kehtestatakse väärtpaberistamise üldnormid ning luuakse lihtsa, läbipaistva ja standarditud väärtpaberistamise erinormid ning millega muudetakse direktiive 2009/65/EÜ, 2009/138/EÜ ja 2011/61/EL ning määrusi (EÜ) nr 1060/2009 ja (EL) nr 648/2012 (ELT L 347, 28.12.2017, lk 35).

¹²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366 makseteenuste kohta siseturul, direktiivide 2002/65/EÜ, 2009/110/EÜ ning 2013/36/EL ja määruse (EL) nr 1093/2010 muutmise ning direktiivi 2007/64/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 337, 23.12.2015, lk 35).

¹²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta direktiiv 2009/110/EÜ, mis käsitleb e-raha asutuste asutamist ja tegevust ning usaldatavusnormatiivide täitmise järelevalvet ning millega muudetakse direktiive 2005/60/EÜ ja 2006/48/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/46/EÜ (ELT L 267, 10.10.2009, lk 7).

¹²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. oktoobri 2020. aasta määrus (EL) 2020/1503, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahasusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937 (ELT L 347, 20.10.2020, lk 1).

¹²⁷ COM(2020) 593 final.

- (b) „kahjulik keskkonnamõju“ – kahjulik mõju keskkonnale, mis tuleneb sellest, et on rikutud mõnd lisa II osas loetletud rahvusvaheliste keskkonnavõimaluste konventsioonide kohast keeldu või kohustust;
- (c) „kahjulik mõju inimõigustele“ – kahjulik mõju kaitstavatele isikutele, mis tuleneb sellest, et on rikutud mõnd lisa I osa 2. jaos loetletud rahvusvaheliste konventsioonide kohast ja lisa I osa 1. jaos loetletud õigust või keeldu;
- (d) „tütarettevõtja“ – juriidiline isik, mille kaudu toimub Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/109/EÜ¹²⁸ artikli 2 lõike 1 punktis f määratletud kontrollitava ettevõtja tegevus;
- (e) „ärisuhe“ – suhe töövõtja, alltöövõtja või mis tahes muu juriidilise isikuga (edaspidi „partner“),
 - i) kellega äriühingul on ärioleping või kellele äriühing pakub rahastamist, kindlustust või edasikindlustust või
 - ii) kes tegeleb äriühingu eest või nimel äritegevusega, mis on seotud äriühingu toodete või teenustega;
- (f) „väljakujunenud ärisuhe“ – otsene või kaudne ärisuhe, mis oma intensiivsuse või kestuse tõttu on või eeldatavasti on püsiv ega moodusta väärtusahelast üksnes tühist või kõrvalist osa;
- (g) „väärtusahel“ – tegevus, mis on seotud kauba tootmise või teenuste osutamisega äriühingu poolt, sealhulgas toote või teenuse arendamise ning toote kasutamise ja kasutuselt kõrvaldamisega, samuti tarneahela eelneva ja järgmise etapi väljakujunenud ärisuhetega seotud tegevus. Kui tegemist on punkti a alapunktis iv määratletud äriühinguga, hõlmab väärtusahel nende konkreetsete teenuste osutamise puhul üksnes selliseid laene, krediiti ja muid finantsteenuseid saavaid kliente ning muid samasse kontserni kuuluvaid äriühinguid, kelle tegevus on seotud asjaomase lepinguga. Selliste reguleeritud finantsettevõtjate väärtusahel ei hõlma VKEsid, kes saavad neilt laenu, krediiti, rahastamist, kindlustust või edasikindlustust;
- (h) „sõltumatu kolmanda isiku poolne kontroll“ – kontroll, mida teeb äriühingust sõltumatu audiitor, kellel ei ole huvide konflikte, kellel on kogemusi ja pädevus keskkonna- ja inimõiguste küsimustes ning kes vastutab auditi kvaliteedi ja usaldusväarsuse eest, et teha kindlaks, kas äriühing või selle väärtusahela osad täidavad käesolevast direktiivist tulenevaid inimõiguste- ja keskkonnaalaseid nõudeid;
- (i) „VKE“ – mis tahes õiguslikus vormis tegutsev mikro-, väike- või keskmise suurusega ettevõtja, mis ei kuulu suurde kontserni, nende mõistete direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigetes 1, 2, 3 ja 7 määratletud tähenduses;

¹²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/109/EÜ läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele, ning millelega muudetakse direktiivi 2001/34/EÜ (ELT L 390, 31.12.2004, lk 38).

- (j) „valdkondlik algatus“ – valitsuse, valdkondliku ühenduse või huvitatud organisatsioonide ühenduse välja töötatud ja selle kontrollitav kombinatsioon väärtusahelaga seotud hoolsuskohustuse vabatahtlikest menetlustest, vahenditest ja mehhanismidest, mille hulka kuulub sõltumatu kolmanda isiku poolne kontroll;
- (k) „volitatud esindaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes elab või on asutatud liidus ja keda punkti a alapunktis ii määratletud äriühing on volitanud tegutsema tema nimel, et täita käesolevast direktiivist tulenevaid kohustusi;
- (l) „tõsine kahjulik mõju“ – kahjulik keskkonnamõju või kahjulik mõju inimõigustele, mis on oma olemuselt eriti märkimisväärne või mõjutab suurt hulka inimesi või suurt osa keskkonnast või mis on pöördumatu või mida on eriti raske heastada meetmete tõttu, mis on vajalikud enne mõju avaldumist valitsenud olukorra taastamiseks;
- (m) „netokäive“ –
- i) direktiivi 2013/34/EL artikli 2 punktis 5 määratletud netokäive; või
 - ii) kui äriühing kohaldab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1606/2002¹²⁹ alusel vastu võetud rahvusvahelisi raamatupidamisstandardeid või on äriühing punkti a alapunkti ii tähenduses, tulu finantsaruandluse raamistiku tähenduses, mille alusel koostatakse finantsaruanded;
- (n) „sidusrühmad“ – äriühingu töötajad, tütarettevõtjate töötajad ja muud isikud, rühmad, kogukonnad või üksused, kelle õigusi või huve kõnealuse äriühingu või selle tütarettevõtjate või selle ärisuhetega seotud tooted, teenused ja tegevus mõjutavad või võivad mõjutada;
- (o) „juht“ –
- i) äriühingu haldus-, juht- või järelevalveorgani liige;
 - ii) tegevjuht ja asetevjuht – kui selline ametikoht on äriühingus olemas –, kui nad ei ole äriühingu haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmed;
 - iii) muud isikud, kes täidavad alapunktis i või ii nimetatud ülesannetega samalaadseid ülesandeid;
- (p) „juhatas“ – haldus- või järelevalveorgan, kes vastutab äriühingu tegevjuhtkonna järelevalve eest, või kui selline organ puudub, isik või isikud, kes täidavad samaväärseid ülesandeid;
- (q) „asjakohane meede“ – meede, millega on võimalik saavutada hoolsuskohustuse eesmärgid, mis vastavad kahjuliku mõju raskusastmele ja tõenäosusele, ning mis on äriühingule mõistlikult kättesaadav, võttes arvesse konkreetse juhtumi asjaolusid, sealhulgas majandussektori ja konkreetse ärisuhte spetsiifikat ja äriühingu mõju sellele, ning vajadust tagada, et meedet peetakse prioriteediks.

¹²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. juuli 2002. aasta määrus (EÜ) nr 1606/2002 rahvusvaheliste raamatupidamisstandardite kohaldamise kohta (EÜT L 243, 11.9.2002, lk 1).

Artikkel 4

Hoolsuskohustus

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud täidavad inimõiguste- ja keskkonnaalast hoolsuskohustust vastavalt artiklitele 5–11 (edaspidi „hoolsuskohustus“), võttes järgmisi meetmeid:
 - (a) lõimivad hoolsuskohustuse oma tegevuspõhimõtetesse kooskõlas artikliga 5;
 - (b) teevad kindlaks tegeliku või võimaliku kahjuliku mõju kooskõlas artikliga 6;
 - (c) ennetavad ja leevendavad võimalikku kahjulikku mõju, lõpetavad tegeliku kahjuliku mõju ja vähendavad selle ulatust kooskõlas artiklitega 7 ja 8;
 - (d) kehtestavad kaebuste esitamise korra ja haldavad seda kooskõlas artikliga 9;
 - (e) jälgivad oma hoolsuskohustuse põhimõtete ja meetmete tulemuslikkust kooskõlas artikliga 10;
 - (f) esitavad avalikult teavet hoolsuskohustuse täitmise kohta kooskõlas artikliga 11.
2. Liikmesriigid tagavad, et hoolsuskohustuse täitmise eesmärgil on äriühingutel õigus jagada ressursse ja teavet oma kontsernides ja teiste juriidiliste isikutega kooskõlas kohaldatava konkurentsioigusega.

Artikkel 5

Hoolsuskohustuse lõimimine äriühingu tegevuspõhimõtetesse

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud lõimivad hoolsuskohustuse kõikidesse oma tööpõhimõtetesse ja töötavad välja hoolsuskohustuse poliitika. Hoolsuskohustuse põhimõtted hõlmavad kõike järgnevat:
 - a) äriühingu hoolsuskohustuse täitmise suhtes – muu hulgas pikas perspektiivis – kohaldatava lähenemisviisi kirjeldus;
 - b) käitumisjuhend, milles on kirjeldatud eeskirju ja põhimõtteid, mida äriühingu töötajad ja tütarettevõtjad peavad järgima;
 - c) hoolsuskohustuse rakendamiseks kehtestatud protsesside kirjeldus, sealhulgas meetmed, mida on võetud selleks, et kontrollida käitumisjuhendi järgimist ja laiendada selle kohaldamist väljakujunenud ärisuhetele.
2. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud ajakohastavad oma hoolsuskohustuse põhimõtteid igal aastal.

Artikkel 6

Tegeliku ja võimaliku kahjuliku mõju kindlakstegemine

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud võtavad kooskõlas lõigetega 2, 3 ja 4 asjakohaseid meetmeid, et teha kindlaks tegelik ja võimalik kahjulik mõju inimõigustele ja kahjulik keskkonnamõju, mis tuleneb nende endi või nende tütarettevõtjate tegevusest, ja juhul, kui selline mõju on seotud nende väärtusahelatega, nende väljakujunenud ärisuhetest.

2. Erandina lõikest 1 peab artikli 2 lõike 1 punktis b ja artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud äriühing tegema kindlaks üksnes sellise tegeliku ja võimaliku tõsise kahjuliku mõju, mis on seotud artikli 2 lõike 1 punktis b nimetatud sektoriga.
3. Kui artikli 3 punkti a alapunktis iv osutatud äriühing pakub krediiti, laenu või muid finantsteenuseid, tehakse tegelik ja võimalik kahjulik mõju inimõigustele ja kahjulik keskkonnamõju kindlaks alles enne teenuse osutamist.
4. Liikmesriigid tagavad, et äriühingutel on lõikes 1 osutatud kahjuliku mõju kindlakstegemiseks, tuginedes vajaduse korral kvantitatiivsele ja kvalitatiivsele teabele, õigus kasutada asjakohaseid vahendeid, sealhulgas sõltumatuid aruandeid ja teavet, mis on kogutud artiklis 9 sätestatud kaebuste esitamise korra kohaselt. Vajaduse korral konsulteerivad äriühingud ka nende rühmadega, keda küsimus potentsiaalselt mõjutab, sealhulgas töötajate ja muude asjaomaste sidusrühmadega, et koguda teavet tegeliku või võimaliku kahjuliku mõju kohta.

Artikkel 7

Võimaliku kahjuliku mõju ennetamine

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud võtavad kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2, 3, 4 ja 5 asjakohaseid meetmeid, et ennetada, või kui ennetamine ei ole võimalik või kohe võimalik, piisavalt leevendada võimalikku kahjulikku mõju inimõigustele ja kahjulikku keskkonnamõju, mis on kindlaks tehtud või oleks tulnud kindlaks teha vastavalt artiklile 6.
2. Äriühing peab vajaduse korral tegema järgmist:
 - a) kui see on ennetamiseks võetavate meetmete laadi või keerukuse tõttu vajalik, töötama välja ja rakendama ennetusmeetmete kava, meetmete mõistliku ja selgelt kindlaksmääratud ajakava ning kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad, millega mõõta olukorra paranemist. Ennetusmeetmete kava väljatöötamisel konsulteeritakse sidusrühmadega, keda see mõjutab;
 - b) nõudma äripartnerilt, kellega tal on otsene ärisuhe, lepingulisi tagatise selle kohta, et partner tagab äriühingu käitumisjuhendi ja vajaduse korral ennetusmeetmete kava järgimise, sealhulgas nõudma partnerilt lepingulisi tagatise juhul, kui partneri tegevus on osa äriühingu väärtusahelast (lepinguline hierarhia). Selliste lepinguliste tagatiste saamise korral kohaldatakse lõiget 4;
 - c) tegema lõike 1 järgimiseks vajalikke investeeringuid, näiteks juhtimis- või tootmisprotsessidesse ja taristutesse;
 - d) pakkuma VKE-le, kellega tal on väljakujunenud ärisuhe, sihipärast ja proportsionaalset toetust, kui käitumisjuhendi või ennetusmeetmete kava järgmine ohustaks VKE elujõulisust;
 - e) tegema kooskõlas liidu õigusega, kaasa arvatud konkurentsioigusega, koostööd teiste üksustega, sealhulgas selleks, et vajaduse korral suurendada äriühingu suutlikkust kahjulik mõju lõpetada, eelkõige juhul, kui ükski muu meede ei ole sobiv ega tulemuslik.

3. Mis puudutab võimalikku kahjulikku mõju, mida ei olnud võimalik lõikes 2 osutatud meetmetega ennetada või piisavalt leevendada, siis äriühing võib püüda sõlmida lepingu partneriga, kellega tal on kaudne suhe, et saavutada äriühingu käitumisjuhendi või ennetusmeetmete kava järgimine. Sellise lepingu sõlmimise korral kohaldatakse lõiget 4.
4. Lepingulistele tagatistele või lepingule lisatakse asjakohased meetmed, millega nõuete täitmist kontrollida. Nõuete täitmise kontrollimisel võib äriühing toetuda asjakohastele valdkondlikele algatustele või sõltumatu kolmanda isiku poolsele kontrollile.

Kui lepingulised tagatised saadakse VKE-lt või leping sõlmitakse VKEga, peavad kohaldatavad tingimused olema õiglased, mõistlikud ja mittediskrimineerivad. Kui VKE suhtes võetakse nõuete täitmise kontrollimiseks meetmeid, kannab sõltumatu kolmanda isiku poolse kontrolli kulud äriühing.

5. Mis puudutab sellist võimalikku kahjulikku mõju lõike 1 tähenduses, mida ei olnud võimalik lõigetes 2, 3 ja 4 osutatud meetmetega ennetada või piisavalt leevendada, siis äriühing peab hoiduma uute suhete loomisest või olemasolevate suhete laiendamisest partneriga, kellega seoses või kelle väärtusahelas mõju tekkis, ning juhul, kui nende suhteid reguleeriv õigus seda lubab, võtma järgmisi meetmeid:
 - (a) peatama ajutiselt ärisuhted asjaomase partneriga, jätkates samal ajal ennetamis- ja leevendamismeetmete võtmist, kui on mõistlik eeldada, et sellised meetmed on lühiajaliselt edukad;
 - (b) lõpetama asjaomase tegevusega seotud ärisuhte, kui selle võimalik kahjulik mõju on tõsine.

Selliste lepingute puhul, mida reguleerib liikmesriigi õigus, näevad liikmesriigid ette võimaluse ärisuhe lõpetada.

6. Erandina lõike 5 punktist b ei pea artikli 3 punkti a alapunktis iv osutatud äriühing, kes pakub krediiti, laenu või muid finantsteenuseid, krediidi-, laenu- või muu finantsteenuse lepingut lõpetama juhul, kui on mõistlik eeldada, et see kahjustaks oluliselt üksust, kellele teenust pakutakse.

Artikkel 8

Tegeliku kahjuliku mõju lõpetamine

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud võtavad kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 2–6 asjakohaseid meetmeid, et lõpetada tegelik kahjulik mõju, mis on kindlaks tehtud või oleks tulnud kindlaks teha vastavalt artiklile 6.
2. Kui kahjulikku mõju ei ole võimalik lõpetada, tagavad liikmesriigid, et äriühingud minimeerivad kahjuliku mõju ulatuse.
3. Äriühing peab vajaduse korral tegema järgmist:
 - a) neutraliseerima kahjuliku mõju või minimeerima selle ulatuse, sealhulgas makstes kahjuhüvitist mõjutatud isikutele ja rahalist hüvitist mõjutatud kogukondadele. Meede peab olema proportsionaalne kahjuliku mõju raskusastme ja ulatusega ning sellega, mil määral aitas äriühingu tegevus kaasa kahjuliku mõju tekkimisele;

- b) kui see on vajalik põhjusel, et kahjulikku mõju ei ole võimalik kohe lõpetada, töötama välja ja rakendama parandusmeetmete kava, meetmete mõistliku ja selgelt kindlaksmääratud ajakava ning kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad, millega mõõta olukorra paranemist. Kui see on asjakohane, konsulteeritakse parandusmeetmete kava väljatöötamisel sidusrühmadega;
 - c) nõudma otseselt partnerilt, kellega tal on väljakujunenud ärisuhe, lepingulisi tagatise selle kohta, et partner tagab käitumisjuhendi ja vajaduse korral parandusmeetmete kava järgimise, sealhulgas nõudma samasuguseid lepingulisi tagatise ka oma partneritelt, niivõrd kui nende tegevus on osa äriühingu väärtusahelast (lepinguline hierarhia). Selliste lepinguliste tagatiste saamise korral kohaldatakse lõiget 5;
 - d) tegema lõigete 1, 2 ja 3 järgimiseks vajalikke investeeringuid, näiteks juhtimis- või tootmisprotsessidesse ja taristutesse;
 - e) pakkuma VKE-le, kellega äriühingul on väljakujunenud ärisuhe, sihipärast ja proportsionaalset toetust, kui käitumisjuhendi või parandusmeetmete kava järgmine ohustaks VKE elujõulisust;
 - f) tegema kooskõlas liidu õigusega, kaasa arvatud konkurentsioigusega, koostööd teiste üksustega, sealhulgas selleks, et vajaduse korral suurendada äriühingu suutlikkust kahjulik mõju lõpetada, eelkõige juhul, kui ükski muu meede ei ole sobiv ega tulemuslik.
4. Mis puudutab tegelikku kahjulikku mõju, mida ei ole olnud võimalik lõikes 3 osutatud meetmetega lõpetada või piisavalt leevendada, siis äriühing võib püüda sõlmida lepingu partneriga, kellega tal on kaudne suhe, et saavutada äriühingu käitumisjuhendi või parandusmeetmete kava järgimine. Sellise lepingu sõlmimise korral kohaldatakse lõiget 5.
5. Lepingulistele tagatistele või lepingule lisatakse asjakohased meetmed, millega nõuete täitmist kontrollida. Nõuete täitmise kontrollimisel võib äriühing toetuda asjakohastele valdkondlikele algatustele või sõltumatu kolmanda isiku poolsele kontrollile.
- Kui lepingulised tagatised saadakse VKE-lt või leping sõlmitakse VKEga, peavad kohaldatavad tingimused olema õiglased, mõistlikud ja mittediskrimineerivad. Kui VKE suhtes võetakse nõuete täitmise kontrollimiseks meetmeid, kannab sõltumatu kolmanda isiku poolse kontrolli kulud äriühing.
6. Mis puudutab sellist tegelikku kahjulikku mõju lõike 1 tähenduses, mida ei ole olnud võimalik lõigetes 3, 4 ja 5 osutatud meetmetega lõpetada või mille ulatust ei ole olnud võimalik nende meetmetega minimeerida, siis äriühing peab hoiduma uute suhete loomisest või olemasolevate suhete laiendamisest partneriga, kellega seoses või kelle väärtusahelas mõju tekkis, ning juhul, kui nende suhteid reguleeriv õigus seda võimaldab, võtma ühe järgmistest meetmetest:
- a) peatama ajutiselt ärisuhted asjaomase partneriga, jätkates samal ajal jõupingutusi kahjuliku mõju lõpetamiseks või selle ulatuse minimeerimiseks, või

- b) lõpetama asjaomase tegevusega seotud ärisuhte, kui kahjulikku mõju peetakse ulatuslikuks.

Selliste lepingute puhul, mida reguleerib liikmesriigi õigus, näevad liikmesriigid ette võimaluse ärisuhe lõpetada.

7. Erandina lõike 6 punktist b ei pea artikli 3 punkti a alapunktis iv osutatud äriühing, kes pakub krediiti, laenu või muid finantsteenuseid, krediidi-, laenu- või muu finantsteenuse lepingut lõpetama juhul, kui on mõistlik eeldada, et see kahjustaks oluliselt üksust, kellele teenust pakutakse.

Artikkel 9

Kaebuste esitamise kord

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud annavad lõikes 2 loetletud isikutele ja organisatsioonidele võimaluse esitada neile kaebusi, kui sellisel isikul või organisatsioonil on põhjendatud kahtlusi seoses tegeliku või võimaliku kahjuliku mõjuga inimõigustele ja kahjuliku keskkonnamõjuga, mis on seotud äriühingu tegevuse, tema tüdrettevõtjate tegevuse või nende väärtusahelatega.
2. Liikmesriigid tagavad, et kaebusi võivad esitada:
 - a) isikud, keda kahjulik mõju mõjutab või kellel on põhjendatud alus arvata, et see võib neid mõjutada;
 - b) ametiühingud ja muud töötajate esindajad, kes esindavad asjaomasel väärtusahelas töötavaid isikuid;
 - c) kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes tegutsevad asjaomase väärtusahelaga seotud valdkondades.
3. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud kehtestavad lõikes 1 osutatud kaebuste menetlemise korra, sealhulgas korra, mida kohaldatakse juhul, kui äriühing peab kaebust põhjendamatuks, ning teavitavad sellest asjaomaseid töötajaid ja ametiühinguid. Liikmesriigid tagavad, et kui kaebus on põhjendatud, loetakse, et kaebuse esemeks olev kahjulik mõju on artikli 6 tähenduses kindlaks tehtud.
4. Liikmesriigid tagavad, et kaebuse esitajatel on õigus:
 - a) nõuda äriühingult, kellele nad on lõike 1 kohaselt kaebuse esitanud, kaebuse suhtes asjakohaste järelmeetmete võtmist ning
 - b) kohtuda äriühingu asjakohase tasandi esindajatega, et arutada kaebuse esemeks olevat võimalikku või tegelikku tõsist kahjulikku mõju.

Artikkel 10

Jälgimine

Liikmesriigid tagavad, et äriühingud hindavad korrapäraselt omaenda, oma tüdrettevõtjate, ja juhul, kui see on seotud nende väärtusahelatega, oma väljakujunenud ärisuhetega seotud tegevust ja meetmeid, et jälgida inimõigustele ja keskkonnale avalduva kahjuliku mõju kindlakstegemise,

ennetamise, leevendamise, lõpetamise ja minimeerimise tulemuslikkust. Hindamisel võetakse vajaduse korral aluseks kvalitatiivsed ja kvantitatiivsed näitajad ning seda tehakse vähemalt iga 12 kuu järel ja alati, kui on alust arvata, et sellise kahjuliku mõjuga seoses võivad tekkida märkimisväärsed uued riskid. Hindamise tulemuste alusel ajakohastatakse hoolsuskohustuse põhimõtteid.

Artikkel 11

Teavitustegevus

Liikmesriigid tagavad, et äriühingud, kelle suhtes ei kohaldata direktiivi 2013/34/EL artiklite 19a ja 29a kohaseid aruandlusnõudeid, annavad käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvates küsimustes aru, avaldades oma veebisaidil rahvusvahelises äritegevuses üldkasutatavas keeles koostatud aastaaruande. Aruanne avaldatakse iga aasta 30. aprilliks ja see käib eelneva kalendriaasta kohta.

Komisjon võtab kooskõlas artikliga 28 vastu delegeeritud õigusaktid lõike 1 kohase aruande sisu ja kriteeriumide kohta ning esitab teavet hoolsuskohustuse kirjelduse, võimaliku ja tegeliku kahjuliku mõju ning nende suhtes võetavate meetmete kohta.

Artikkel 12

Lepingu näidistingimused

Selleks et aidata äriühingutel täita artikli 7 lõike 2 punktis b ja artikli 8 lõike 3 punktis c sätestatud nõudeid, võtab komisjon vastu suunised lepingu näidistingimuste kohta, mille kasutamine on vabatahtlik.

Artikkel 13

Suunised

Selleks et anda äriühingutele ja liikmesriikide asutustele tuge selles osas, kuidas äriühingud peaksid hoolsuskohustust täitma, võib komisjon, olles konsulteerinud liikmesriikide ja sidusrühmadega, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametiga, Euroopa Keskkonnaametiga ja vajaduse korral hoolsuskohustuse alaste eksperditeadmistega rahvusvaheliste organitega, anda välja suuniseid, sealhulgas konkreetsete sektorite või konkreetse kahjuliku mõju kohta.

Artikkel 14

Lisameetmed

1. Selleks et anda äriühingutele ja partneritele, kellega neil on oma väärtusahelates väljakujunenud ärisuhted, käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmiseks jõupingutuste tegemisel teavet ja tuge, loovad liikmesriigid eraldi või ühiselt spetsiaalsed veebisaidid, platvormid või portaalid ja haldavad neid. Sellega seoses pööratakse erilist tähelepanu äriühingute väärtusahelates olevatele VKEdele.
2. Liikmesriigid võivad VKEsid rahaliselt toetada, ilma et see piiraks kohaldatavate riigiabi eeskirjade kohaldamist.

3. Komisjon võib liikmesriikide toetusmeetmeid täiendada, tuginedes olemasolevatele liidu meetmetele, millega toetatakse hoolsuskohustuse täitmist liidus ja kolmandates riikides, ning töötada välja uusi meetmeid, sealhulgas edendada sidusrühmade ühisalgatusi, et aidata äriühingutel oma kohustusi täita.
4. Äriühingud võivad tugineda käesoleva direktiivi artiklites 5–11 osutatud kohustuste täitmist toetavatele valdkondlikele kavadele ja mitut sidusrühma hõlmavatele algatustele, niivõrd kui sellised kavad ja algatused on kõnealuste kohustuste täitmise toetamise seisukohast asjakohased. Komisjon ja liikmesriigid võivad edendada selliseid kavasisid või algatusi ja nende tulemusi käsitleva teabe levitamist. Komisjon võib koostöös liikmesriikidega anda välja suuniseid valdkondlike kavade ja mitut sidusrühma hõlmavate algatuste toimivuse hindamiseks.

Artikkel 15

Kliimamuutustega tegelemine

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 2 lõike 1 punktis a ja artikli 2 lõike 2 punktis a osutatud äriühingud võtavad vastu kava, mis näeb ette, et nende ärimudel ja -strateegia on kooskõlas üleminekuga kestlikule majandusele ja eesmärgiga hoida ülemaailmne soojenemine alla 1,5 °C, nagu on sätestatud Pariisi kokkuleppes. Eelkõige määratakse kavas äriühingule mõistlikult kättesaadava teabe põhjal kindlaks, millises ulatuses kujutavad kliimamuutused endast äriühingu tegevusele riski või avaldavad sellele mõju.
2. Liikmesriigid tagavad, et kui on kindlaks tehtud või oleks tulnud kindlaks teha, et kliimamuutused on äriühingu tegevuse peamine risk või peamine mõjuala, lisab äriühing oma kavasse heitkoguste vähendamise eesmärgid.
3. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud võtavad muutuvtasu kehtestades nõuetekohaselt arvesse lõigetes 1 ja 2 osutatud kohustuste täitmist, kui muutuvtasu on seotud juhi panusega äriühingu äristrateegiasse ning pikaajalistesse huvidesse ja kestlikkusse.

Artikkel 16

Volitatud esindaja

1. Liikmesriigid tagavad, et iga artikli 2 lõikes 2 osutatud äriühing määrab oma volitatud esindajaks juriidilise või füüsilise isiku, kelle asu- või elukoht on mõnes liikmesriigis, kus äriühing tegutseb. Määramine hakkab kehtima, kui volitatud esindaja on kinnitanud oma nõusolekut.
2. Liikmesriigid tagavad, et volitatud esindaja nimi, aadress, e-posti aadress ja telefoninumber teatatakse selle liikmesriigi järelevalveasutusele, kus on volitatud esindaja elu- või asukoht. Liikmesriigid tagavad, et nõudmise korral on volitatud esindaja kohustatud esitama igale järelevalveasutusele mõne liikmesriigi ametlikus keeles koostatud esindajaks määramise dokumendi koopia.
3. Liikmesriigid tagavad, et selle liikmesriigi järelevalveasutust, kus on volitatud esindaja elu- või asukoht, ja kui see on erinev, selle liikmesriigi järelevalveasutust, kus äriühing

teenis viimasele majandusaastale eelnenud majandusaastal enamiku oma netokäibest liidus, teavitatakse, et äriühing on äriühing artikli 2 lõike 2 tähenduses.

4. Liikmesriigid tagavad, et iga äriühing annab oma volitatud esindajale õiguse võtta järelevalveasutustelt vastu teateid kõigis küsimustes, mis on vajalikud käesolevat direktiivi ülevõtivate siseriiklike õigusnormide järgimiseks ja täitmise tagamiseks. Äriühingud peavad andma oma volitatud esindajale järelevalveasutustega koostöö tegemiseks vajalikud volitused ja vahendid.

Artikkel 17

Järelevalveasutused

1. Iga liikmesriik määrab ühe või mitu järelevalveasutust, kes teevad järelevalvet artiklite 6–11 ning artikli 15 lõigete 1 ja 2 kohaselt vastu võetud siseriiklikes õigusnormides sätestatud kohustuste täitmise üle (edaspidi „järelevalveasutus“).
2. Artikli 2 lõikes 1 osutatud äriühingute puhul on pädev järelevalveasutus selle liikmesriigi järelevalveasutus, kus on äriühingu registrijärgne asukoht.
3. Artikli 2 lõikes 2 osutatud äriühingute puhul on pädev järelevalveasutus selle liikmesriigi järelevalveasutus, kus äriühingul on filiaal. Kui äriühingul ei ole üheski liikmesriigis filiaali või selle filiaalid asuvad eri liikmesriikides, on pädev järelevalveasutus selle liikmesriigi järelevalveasutus, kus äriühing teenis enamiku oma netokäibest liidus majandusaastal, mis eelnes viimasele majandusaastale enne artiklis 30 osutatud kuupäeva või kuupäeva, mil äriühing täitis esimest korda artikli 2 lõikes 2 sätestatud kriteeriumid, olenevalt sellest, kumb kuupäev on hilisem.

Artikli 2 lõikes 2 osutatud äriühing võib asjaolude muutumise korral, mille tagajärjel ta teenib enamiku oma käibest liidus teises liikmesriigis, esitada nõuetekohaselt põhjendatud taotluse muuta järelevalveasutust, kes on tema puhul pädev reguleerima käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvaid küsimusi.

4. Kui liikmesriik määrab rohkem kui ühe järelevalveasutuse, tagab ta, et iga asutuse pädevusvaldkond on selgelt määratletud ning et asutused teevad üksteisega tihedat ja tulemuslikku koostööd.
5. Liikmesriigid võivad käesoleva direktiivi kohaldamisel määrata järelevalveasutuseks ka reguleeritud finantsettevõtjate järelevalve eest vastutava asutuse.
6. Liikmesriigid teatavad komisjonile artikli 30 lõike 1 punktis a osutatud kuupäevaks käesoleva artikli kohaselt määratud järelevalveasutuste nimed ja kontaktandmed, ning kui määratud järelevalveasutusi on mitu, neist igaihe pädevusvaldkonna. Nad teatavad komisjonile kõigist nendes andmetes tehtud muudatustest.
7. Komisjon teeb pädevate asutuste loetelu üldsusele kättesaadavaks, sealhulgas oma veebisaidil. Komisjon ajakohastab loetelu korrapäraselt liikmesriikidelt saadud teabe põhjal.
8. Liikmesriigid tagavad järelevalveasutuste sõltumatuse ja selle, et järelevalveasutused ja kõik nende heaks töötavad või töötanud isikud ning nende nimel tegutsevad audiitorid või eksperdid kasutavad oma volitusi erapooletult, läbipaistvalt ja järgides nõuetekohaselt

kohustust hoida ametisaladust. Eelkõige tagavad liikmesriigid, et asutus on käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvatest äriühingutest või muudest turuhuvidest õiguslikult ja funktsionaalselt sõltumatu, et selle töötajatel ja selle juhtimise eest vastutavatel isikutel ei ole huvide konflikte, nende suhtes kehtivad konfidentsiaalsusnõuded ning et nad hoiuvad tegevusest, mis on vastuolus nende kohustustega.

Artikkel 18

Järelevalveasutuste volitused

1. Liikmesriigid tagavad, et järelevalveasutustel on piisavad volitused ja vahendid neile käesoleva direktiiviga määratud ülesannete täitmiseks, sealhulgas õigus nõuda teavet ja viia läbi uurimisi, mis on seotud käesolevas direktiivis sätestatud kohustuste täitmisega.
2. Järelevalveasutus võib korraldada uurimise omal algatusel või talle artikli 19 kohaselt teatavaks tehtud põhjendatud kahtluse alusel, kui ta leiab, et tal on piisavalt teavet selle kohta, et äriühing võib olla rikkunud või rikkuda käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklikes õigusnormides sätestatud kohustusi.
3. Kontroll viiakse läbi selle liikmesriigi õigusaktide kohaselt, kus see toimub, ja äriühingule teatatakse kontrollist ette, välja arvatud juhul, kui etteteatamine vähendab selle tulemuslikkust. Kui järelevalveasutus soovib teha uurimise käigus kontrolli mõne muu liikmesriigi territooriumil kui tema oma liikmesriik, taotleb ta kõnealuse liikmesriigi järelevalveasutuselt abi vastavalt artikli 21 lõikele 2.
4. Kui järelevalveasutus tuvastab lõigete 1 ja 2 kohaselt võetud meetmete tulemusena, et äriühing ei ole täitnud teatavaid käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklikke õigusnorme, annab ta äriühingule asjakohase tähtaja parandusmeetmete võtmiseks, kui neid meetmeid on võimalik võtta.
Parandusmeetmete võtmine ei välista halduskaristuste määramist või tsiviilõigusliku kahjunõude esitamist vastavalt artiklitele 20 ja 22.
5. Järelevalveasutustel on oma ülesannete täitmisel vähemalt järgmised volitused:
 - a) anda korraldus käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike õigusnormide rikkumine lõpetada, sellise tegevuse kordamisest hoiduda ning võtta vajaduse korral rikkumise suhtes proportsionaalseid parandusmeetmeid, mis on vajalikud rikkumise lõpetamiseks;
 - b) määrata rahalisi karistusi kooskõlas artikliga 20;
 - c) võtta ajutisi meetmeid, et vältida tõsise ja korvamatu kahju ohtu.
6. Kui liikmesriigi õigussüsteemis ei ole halduskaristusi ette nähtud, võib käesolevat artiklit ja artiklit 20 rakendada nii, et karistuse määramise algatab pädev järelevalveasutus ja viivad lõpule liikmesriigi pädevad kohtud, tagades seejuures, et need karistused on tulemuslikud ja nende mõju on samaväärne järelevalveasutuste määratud halduskaristuste mõjuga.

7. Liikmesriigid tagavad, et igal füüsilisel või juriidilisel isikul on õigus tõhusale kohtulikule kaitsele teda puudutava õiguslikult siduva otsuse vastu, mille on teinud järelevalveasutus.

Artikkel 19

Põhjendatud kahtlused

1. Liikmesriigid tagavad, et füüsilistel ja juriidilistel isikutel on õigus esitada igale järelevalveasutusele põhjendatud kahtlusi, kui neil on objektiivsete asjaolude põhjal põhjust arvata, et äriühing ei täida käesoleva direktiivi kohaselt vastu võetud siseriiklike õigusnorme (edaspidi „põhjendatud kahtlused“).
2. Kui põhjendatud kahtlus kuulub mõne teise järelevalveasutuse pädevusse, edastab kahtluse teate saanud asutus selle kõnealusele asutusele.
3. Liikmesriigid tagavad, et järelevalveasutused hindavad põhjendatud kahtlusi ja kasutavad vajaduse korral artiklis 18 osutatud volitusi.
4. Järelevalveasutus teavitab lõikes 1 osutatud isikut kooskõlas liikmesriigi õiguse asjakohaste sätete ja liidu õigusega võimalikult kiiresti põhjendatud kahtluse hindamise tulemustest ja põhjendab neid.
5. Liikmesriigid tagavad, et isikutel, kes esitavad käesoleva artikli kohaselt põhjendatud kahtluse teate ja kellel on siseriikliku õiguse kohaselt asjaomase juhtumi vastu õigustatud huvi, on õigus pöörduda kohtu või muu sõltumatu ja erapooletu avalik-õigusliku asutuse poole, kes on pädev kontrollima järelevalveasutuse otsuste, tegevuse või tegevusetuse menetluslikku ja sisulist õiguspärasust.

Artikkel 20

Karistused

1. Liikmesriigid kehtestavad karistusnormid, mida kohaldatakse käesoleva direktiivi alusel vastu võetud siseriiklike õigusnormide rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste normide rakendamine. Kehtestatud karistused peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.
2. Karistuste määramise üle otsustamisel ning võimaliku karistuse laadi ja asjakohase taseme kindlaksmääramisel võetakse nõuetekohaselt arvesse äriühingu pingutusi järgida parandusmeetmeid, mida järelevalveasutus temalt nõuab, artiklite 7 ja 8 kohaselt tehtud investeeringuid ja antud sihtotstarbelist toetust ning võimalikku koostööd teiste üksustega, et vähendada kahjulikku mõju oma väärtusahelates.
3. Rahalise karistuse määramisel võetakse aluseks äriühingu käive.
4. Liikmesriigid tagavad, et kõik järelevalveasutuste otsused, mis sisaldavad käesoleva direktiivi sätete rikkumisega seotud karistusi, avaldatakse.

Artikkel 21

Euroopa järelevalveasutuste võrgustik

1. Komisjon loob Euroopa järelevalveasutuste võrgustiku, mis koosneb järelevalveasutuste esindajatest. Võrgustik hõlbustab järelevalveasutuste koostööd, järelevalveasutuste reguleerimis-, uurimis-, karistus- ja järelevalvetavade koordineerimist ja ühtlustamist ning vajaduse korral nendevahelist teabevahetust.

Komisjon võib kutsuda Euroopa järelevalveasutuste võrgustikuga ühinema liidu ameteid, kellel on käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvates valdkondades asjakohased eksperditeadmised.

2. Järelevalveasutused annavad oma ülesannete täitmisel üksteisele asjakohast teavet ja osutavad vastastikust abi ning kehtestavad meetmed omavaheliseks tulemuslikuks koostööks. Vastastikune abi hõlmab koostööd artiklis 18 osutatud volituste kasutamisel, sealhulgas seoses kontrollide ja teabenõuetega.
3. Järelevalveasutused võtavad kõik asjakohased meetmed, et vastata teise järelevalveasutuse abitaotlusele põhjendamatult viivitusega ühe kuu jooksul pärast taotluse saamist. Nende meetmete hulka võib eeskätt kuuluda uurimise toimetamist puudutava asjakohase teabe edastamine.
4. Abitaotlus sisaldab kogu vajalikku teavet, sealhulgas taotluse eesmärgi ja põhjuseid. Järelevalveasutused kasutavad abitaotluse alusel saadud teavet üksnes sel eesmärgil, milleks seda taotleti.
5. Taotluse saanud järelevalveasutus teavitab taotluse esitanud järelevalveasutust tulemustest või asjakohasel juhul taotlusele vastamiseks võetud meetmetega seotud edusammudest.
6. Järelevalveasutused ei nõua üksteiselt abitaotluse alusel võetud meetmete eest tasu. Nad võivad aga kokku leppida reeglid erandjuhtudel abi osutamisest tulenevate konkreetsete kulude üksteisele hüvitamiseks.
7. Artikli 17 lõike 3 kohaselt pädevaks järelevalveasutuseks määratud asutus teavitab Euroopa järelevalveasutuste võrgustikku sellest ja võimalikest pädeva järelevalveasutuse muutmise taotlustest.
8. Kui pädevuse suhtes on kahtlusi, jagatakse pädevuse andmise aluseks olevat teavet Euroopa järelevalveasutuste võrgustikuga, kes võib koordineerida jõupingutusi lahenduse leidmiseks.

Artikkel 22

Tsiviilvastutus

1. Liikmesriigid tagavad, et äriühingud vastutavad kahju eest, kui:
 - a) nad ei ole täitnud artiklites 7 ja 8 sätestatud kohustusi ning
 - b) kohustuste täitmata jätmise tagajärjel on tekkinud kahjulik mõju, mis on põhjustanud kahju ning mis oleks tulnud kindlaks teha, mida oleks pidanud

ennetama või leevendama, mis oleks tulnud lõpetada või mille ulatust oleks pidanud minimeerima artiklites 7 ja 8 sätestatud asjakohaste meetmetega.

- Olenemata lõikest 1 tagavad liikmesriigid, et kui äriühing on võtnud artikli 7 lõike 2 punktis b ja artikli 7 lõikes 4 või artikli 8 lõike 3 punktis c ja artikli 8 lõikes 5 osutatud meetmed, ei vastuta ta kahju eest, mille on põhjustanud kahjulik mõju, mille tekitab kaudne partner, kellega tal on väljakujunenud ärisuhe, välja arvatud juhul, kui juhtumi asjaolusid arvestades ei saanud mõistlikult eeldada, et tegelikult võetud meetmed, sealhulgas nõuete täitmise kontrollimiseks võetud meetmed, oleksid piisavad, et kahjulikku mõju ennetada või leevendada, see lõpetada või selle ulatust minimeerida.
Käesoleva lõike kohase vastutuse kohaldumise ja ulatuse hindamisel võetakse nõuetekohaselt arvesse äriühingu otseselt kõnealuse kahjuga seotud pingutusi järgida parandusmeetmeid, mida järelevalveasutus neilt nõuab, artiklite 7 ja 8 kohaselt tehtud investeeringuid ja antud sihtotstarbelist toetust ning võimalikku koostööd teiste üksustega, et vähendada kahjulikku mõju oma väärtusahelates.
- Äriühingu käesolevast sättest tulenev tsiviilvastutus kahju eest ei piira tema tütarettvõtjate või väärtusahela otseste või kaudsete äripartnerite tsiviilvastutust.
- Käesoleva direktiivi kohased tsiviilvastutuse normid ei piira selliste liidu või siseriiklike tsiviilvastutuse normide kohaldamist, mis on seotud kahjuliku mõjuga inimõigustele või kahjuliku keskkonnamõjuga ja millega on nähtud ette vastutus olukordades, mis ei ole reguleeritud käesoleva direktiiviga, või millega on nähtud ette suurem vastutus kui käesoleva direktiiviga.
- Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli ülevõtmiseks vastu võetavates siseriiklikes õigusnormides sätestatud vastutuse kohaldamine kohustuslik juhtudel, kus sellesisulise nõude suhtes kohaldatav õigus ei ole liikmesriigi õigus.

Artikkel 23

Rikkumisest teatamine ja rikkumisest teatajate kaitse

Käesoleva direktiivi rikkumisest teatamise ja rikkumisest teatajate kaitse suhtes kohaldatakse direktiivi (EL) 2019/1937.

Artikkel 24

Avaliku sektori toetus

Liikmesriigid tagavad, et avaliku sektori toetust taotlevad äriühingud tõendavad, et neile ei ole määratud karistusi käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest.

Artikkel 25

Juhtide hoolsuskohustus

- Liikmesriigid tagavad, et kui artikli 2 lõikes 1 osutatud äriühingute juhid täidavad oma kohustust tegutseda äriühingu parimates huvides, võtavad nad arvesse oma otsuste

tagajärgi kestlikkuse aspektist, sealhulgas, kui see on asjakohane, mõju inimõigustele, kliimamuutustele ja keskkonnale nii lühikeses, keskpikas kui ka pikas perspektiivis.

2. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva artikli suhtes kohaldatakse ka nende õigus- ja haldusnorme, mis reguleerivad juhtide hoolsuskohustuse rikkumise juhtumeid.

Artikkel 26

Hoolsuskohustuse kehtestamine ja järelevalve

1. Liikmesriigid tagavad, et artikli 2 lõikes 1 osutatud äriühingute juhid vastutavad artiklis 4 osutatud hoolsuskohustuse meetmete ja eelkõige artiklis 5 osutatud hoolsuskohustuse põhimõtete kehtestamise ja järelevalve eest, võttes nõuetekohaselt arvesse sidusrühmade ja kodanikuühiskonna organisatsioonide käest saadavat asjakohast teavet. Juhid annavad sellest aru juhatusele.
2. Liikmesriigid tagavad, et juhid võtavad meetmeid äriühingu strateegia kohandamiseks, et võtta arvesse artikli 6 kohaselt kindlaks tehtud tegelikku ja võimalikku kahjulikku mõju ning artiklite 7–9 kohaselt võetud meetmeid.

Artikkel 27

Direktiivi (EL) 2019/1937 muutmine

Direktiivi (EL) 2019/1937 lisa I osa punkti E punkti 2 lisatakse järgmine alapunkt:

„vi) [Euroopa Parlamendi ja nõukogu ... direktiiv ..., mis käsitleb äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937⁺]

Artikkel 28

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 11 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks.
3. Euroopa Parlament või nõukogu võib artiklis 11 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

⁺ ELT: Palun sisestada teksti dokumendis... sisalduva direktiivi number ja kuupäev ning joonealusesse märkusesse kõnealuse direktiivi ELTs avaldamise viide.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 11 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 29

Läbivaatamine

Hiljemalt ... [väljaannete talitus: palun märkida kuupäev: 7 aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumise kuupäeva] esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande käesoleva direktiivi rakendamise ja mõju kohta. Aruandes hinnatakse, kui tulemuslikult on käesolev direktiiv saavutanud oma eesmärged ja

- a) kas artikli 2 lõikes 1 sätestatud töötajate arvu ja netokäibe künniseid on vaja alandada;
- b) kas artikli 2 lõike 1 punktis b esitatud sektorite loetelu on vaja muuta, muu hulgas selleks, et viia see vastavusse Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni suunistega;
- c) kas lisa on vaja muuta, muu hulgas pidades silmas rahvusvahelise olukorra muutusi;
- d) kas artikleid 4–14 tuleks laiendada kliimale avalduvale kahjulikule mõjule.

Artikkel 30

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad vastu käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid ja avaldavad need hiljemalt [ELT: palun lisada: 2 aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist]. Liikmesriigid edastavad selliste normide teksti viivitamata komisjonile.

Liikmesriigid kohaldavad neid norme järgmiselt:

- a) artikli 2 lõike 1 punktis a ja artikli 2 lõike 2 punktis a osutatud äriühingute puhul alates [ELT: palun lisada: 2 aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist].
- b) artikli 2 lõike 1 punktis b ja artikli 2 lõike 2 punktis b osutatud äriühingute puhul alates [ELT: palun lisada: 4 aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist].

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste siseriiklike õigusnormide teksti.

Artikkel 31

Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 32

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*